

ÖNSÖZ

Eğitim sistemi içerisinde retmeni betimlemek, sistem içerisinde retmene (lider retmene) etki eden önemli değişkenleri belirlemek ve sistemde üretmenin yeniden yapılandırılması için kimi düşüncelerin üretildiği bu çalışmada bir çok değerli insanın katkısı bulunmaktadır.

Öncelikle gösterdikleri sabır, sevgi ve destekten dolayı; doğumuyla çocuklara duyduğum sevgiye sevgi katan kızıma, her konuda desteğini esirgemeyen değerli eşime sonsuz sevgi ve teşekkürlerimi iletmek isterim. Derslerimde ve tezimde bana uygun ortamlar hazırlayan sevgi ve bilgileriyle sürekli destekleyen canım arkadaşlarım Duygu AVUŐOđLU, Sema ÖZTÜRK ve diğer arkadaşlarıma teşekkür ederim. Araştırmada görüşlerini samimiyetle belirten resmi ve özel ilköğretim okulu öğretmenlerine, çalışmamın her aşamasında çalışmalarımı okuyan ve değerli yorumlarda bulunan değerli hocam ve danışmanım sayın Prof. Dr. Cemil KIVANÇ' a teşekkürü bir borç bilirim.

İstanbul 2008

Neşe YILMAZ

ÖZET

EĞİTİM SİSTEMİ İÇERİSİNDE ÖĞRETMENİN FONKSİYONLARI

Nese Yılmaz

Bu araştırmanın amacı, eğitim sistemi içerisinde öğretmeni betimlemek, sistem içerisinde öğretmene (lider öğretmene) etki eden önemli değişkenleri belirlemek ve sistemde öğretmenin yeniden yapılandırılması için kimi düşünceleri üretmektir. Araştırmanın örneklemini ise, basit tesadüfî örnekleme yolu ile İstanbul ili Anadolu yakası dikkate alınarak resmi ve özel ilköğretim okullarında çalışan 50 resmi ilköğretim okulu öğretmeni ile 30 özel ilköğretim okulu öğretmeni oluşturmaktadır.

Resmi ve Özel İlköğretim okullarında çalışan öğretmenlerden kendilerini değerlendirmeleri ve hangi nedenlerden dolayı başarılı veya başarısız olduklarını belirtmeleri istenmiştir. Görüşmeler neticesinde elde edilen verilere içerik çözümlemesi yapılmıştır. Bu amaçla belli bir konuda yapılan yorumlar sınıflandırılmıştır ve niceliksel sonuçlara ulaşılmıştır.

Araştırmanın sonuçları okul türlerine göre; özel okullardaki öğretmenlerin kendilerini çalışan devlet okullarındaki öğretmenlerin kendilerini başarılı buldukları. Eğitim seminerlerinin başarınızda nasıl bir rol oynadığı sorusuna devlet okullarında çalışan öğretmenler eğitimleri yetersiz bulurken özel okullarda çalışan öğretmenler eğitimleri gerekli ve etkili bulmaktadır. Velilerle yaşanan sorunların başarıdaki etkileri nelerdir sorusuna devlet okullarında çalışan öğretmenler yaşadıkları sorunların başında velilerin düşük eğitim seviyelerini, özel okullarda ise velilerin çocuklarına yeterince zaman ayırmamaları öğretmen ve veli arasına giren en önemli sorunlardır. Üniversite sınavındaki başarısızlığın nedenleri nelerdir sorusuna ise özel okullardaki öğretmenlerden alınan yanıtlar genellikle öğretmenler, eğitim sistemimiz, devlet okullarında ki öğretmenlerden alınan en önemli sonuç fırsat eşitsizliği olmuştur.

ABSTRACT

THE FUNCTIONS OF THE TEACHER IN THE EDUCATIONAL SYSTEM

Neşe Yılmaz

The purpose of this research is to portray the teacher within the educational system, to determine the significant variables which affect the teacher as a leader, and to generate some ideas for the restructuring of the teacher's role in the system. The sample for the research consists of 50 public and 30 private elementary school teachers working who were chosen by random sampling.

The public and private elementary school teachers were asked to evaluate themselves and to specify the reasons why they were successful or unsuccessful. The collected data were then subjected to content analysis. With this purpose in mind, comments on a specific topic were categorized and quantitatively results were achieved. According to the research results, teachers in private schools describe themselves as hardworking while public school teacher see themselves as successful.

The responses of the teachers regarding class management were similar in stressing a democratic and student-centered approach. ” In response to a question concerning the role of education seminars in their performance, public school teachers found them inadequate whereas private school teachers found this training to be necessary and effective. As for the effect of problems experienced with parents, public school teachers attributed them to the parents' low levels of education, while private school teachers attributed these problems to the parents' not spending enough time with their children. In reply to a question relating to the causes of failure in the university exam, the private school teachers focused on the teachers and education system while public school teachers emphasized the unequal opportunities in education.

TABLULAR

Tablo 1: Nasıl Bir Sınıf Öğretmeni Olduğunuzu Düşünüyorsunuz?.....	61
Tablo 2: Nasıl Bir Sınıf Yönetimi Uyguluyorsunuz?.....	62
Tablo 3: Hangi Materyallerden Yararlanıyorsunuz?.....	63
Tablo 4: Başarınızda Okul Yöneticilerinin Olumlu Yanları Nelerdir?.....	64
Tablo 5: Okul Yöneticisinin Başarınızı Olumsuz Olarak Etkileyen Yönleri Nelerdir?.....	65
Tablo 6: Nasıl Bir Müfettiş Sizin Başarınızı Arttırır?.....	66
Tablo 7: Eğitim Seminerleri Başarınızda Nasıl Bir Rol Oynamaktadır?.....	67
Tablo 8: Velilerle Yaşanan Sorunların Başarıdaki Etkileri Nelerdir?.....	68
Tablo 9: Öğrenci Profilinin Başarıdaki Etkileri Nelerdir?.....	69
Tablo 10: Öğretmenlerin Birbirlerine Yapabilecekleri Yardımlar Nelerdir?.....	70
Tablo 11: MEB' in Başarıya Etkileri Nelerdir?.....	71
Tablo 12: Üniversite Sınavındaki Başarısızlığın Nedenleri Nelerdir?.....	72
Tablo 13: Nasıl Bir Sınıf Öğretmeni Olduğunuzu Düşünüyorsunuz?.....	73
Tablo 14: Nasıl Bir Sınıf Yönetimi Uyguluyorsunuz?.....	74
Tablo 15: Hangi Materyallerden Yararlanıyorsunuz?.....	75
Tablo 16: Başarınızda Okul Yöneticilerinin Olumlu Yanları Nelerdir?.....	76
Tablo 17: Okul Yöneticisinin Başarınızı Olumsuz Olarak Etkileyen Yönleri Nelerdir?.....	77
Tablo 18: Nasıl Bir Müfettiş Sizin Başarınızı Arttırır?.....	78
Tablo 19: Eğitim Seminerleri Başarınızda Nasıl Bir Rol Oynamaktadır?.....	79
Tablo 20: Velilerle Yaşanan Sorunların Başarıdaki Etkileri Nelerdir?.....	80
Tablo 21: Öğrenci Profilinin Başarı Üzerindeki Etkileri Nelerdir?.....	81
Tablo 22: Öğretmenlerin Birbirlerine Yapabilecekleri Yardımlar Nelerdir?.....	82
Tablo 23: MEB 'in Başarıya Etkileri Nelerdir?.....	83
Tablo 24: Üniversite Sınavındaki Başarısızlığın Nedenleri Nelerdir?.....	84

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
TABLolar.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
1. BÖLÜM.....	1
GİRİŞ.....	1
1. 1. Problem.....	2
1. 2. Amaç.....	3
1.3. Önem.....	4
1.4. Varsayımlar.....	5
1.5. Sınırlılıklar.....	5
2. BÖLÜM.....	6
EĞİTİM ve ÖĞRETİM LİDERLİĞİ.....	6
2.1. EĞİTİM KAVRAMI.....	6
2. 2. TÜRK EĞİTİM SİSTEMİ.....	8
2.3. LİDERLİK ve ÖĞRETMEN.....	19
2.3.1. Liderlik Kavramı.....	19
2.3.2. Öğretmen Liderliği Kavramı.....	22
2.3.3. Öğretmen Liderliği Stratejileri.....	24
2.3.4. Bir Lider Olarak Öğretmen.....	26
2.3.5. Bir Öğretim Lideri Olarak Öğretmen.....	28
2.4. ÖĞRETMEN LİDERLİĞİ ve ETKİLİLİK.....	32
2.5. ÖĞRETMEN LİDERLİĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ.....	37
2.5.1. MEB' in Rolü.....	37
2.5.2. Okul Yöneticilerinin Rolü.....	40
2.5.3. Öğrenci Velilerinin Rolü.....	46
2.5.4. Müfettişlerin Rolü.....	51
2.5.5. Öğrenci Profilinin Rolü.....	52
2.5.6. Kullanılan Materyalin Rolü.....	54

2.5.7. Meslektaşlarının Rolü.....	56
2.5.8. Eğitim Seminerlerinin (Hizmetiçi Eğitimlerinin) Rolü.....	57
3. BÖLÜM.....	59
ARAŞTIRMA YÖNTEMİ, BULGULAR ve YORUMLAR.....	59
3.1. Araştırma Modeli ve Yöntem.....	59
3.2. Evren Ve Örneklem.....	59
3.3. Verilerin Toplanması Ve Yorumlanması.....	60
3.4. Bulgular.....	61
3.5. Yorumlar.....	85
4. BÖLÜM.....	91
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	91
4.1. Sonuç.....	91
4.2. Öneriler.....	93
KAYNAKLAR.....	103

1. BÖLÜM

GİRİŞ

Günümüzde öğretmenin görevi öğretmek, okul yöneticilerinin görevi yönetmek olarak görülmektedir. Bunun sonucu olarak öğretmen sahip olduğu liderlik özelliklerinin, çoğu zaman farkında olmadan eğitim-öğretimde üstlendiği görevi yerine getirmeye çalışmaktadır. Oysaki ülkemizdeki okul yöneticileri, öğretmene liderlikte daha fazla rol vermeli, karar verme rolünü (liderlik yönünü) arttırmalarını sağlamalıdır. Öğretmenler, sınıf öğretmeni olmak, zümre başkanlığı yapmak, stajyer öğretmenlere rehberlik yapmak, okul müdürü ve yardımcısı olmak, müfettiş olabilmek, tecrübesiz öğretmenlere yol göstermek için öğretimsel liderlik kavramını bir çok nedenlerden dolayı genel olarak yerine getirememektedirler. Öğretmenler bu işleri yaparken planlamacı, geliştirici, problem çözücü, bireyleri değerlendirici gibi yönetsel işleri yerine getirememektedirler. Küreselleşen dünyada öğretmen, sınıf içinde gösterdiği liderlik yeteneklerini aynı zamanda toplumsal liderlik biçimleriyle de beslemelidir. Lider öğretmen; sosyal, siyasal, kültürel hakları koruyan, eğitim öğretim ortamını geliştirmek ve güçlendirmek için örgütlenebilen, buna aktif olarak katılan, toplumsal rol bilinci olan, küreselleşme bilincini oluşturabilen kişiler olmalıdır. Lider öğretmen; okul yönetimiyle ilgili karar verme sürecine katılan, okulu geliştirme sürecine, fikirlerini ortaya koyarak katılan, yeni projelere katılan, meslektaşlarıyla işbirliği yaparak mesleki gelişimi teşvik eden, öğrencilerin sorunlarıyla özel olarak ilgilenen bir rol üstlenmelidir. Sonuçta öğretmenin liderliği bütün öğrenciler için öğrenme ve öğretimin kalitesini geliştirmeyi hedeflemektedir. Yakın gelecekte eğitim sistemlerinin yerinden yönetimiyle birlikte öğretmenlerin yetkileri artacaktır. Öğretmenlerin okul merkezli karar alma sürecinde, bilginin organizasyonunda, yayılmasında, kullanılmasında, zamanın ve okul alanlarının kullanılmasında, okul personeli ve öğrenci velisi üzerinde yeniden yapılandırılmış rolü öğrenen lider ve karar verici olacaktır. Eğitim-öğretim sürecinde; okul yöneticisinin öğretmenlerin kendilerini geliştirmelerine yardımcı olması, okulun toplumsal çevresinde yer alan kişi, grup, sivil toplum kuruluşlarının okulun amaçlarını gerçekleştirme sürecinde destekçi olmaları gerekmektedir. Velilerin

çocuklarının eğitimine yardımcı olma sorumluluğunu almaları, öğretmen yetiştirme programlarının eğitimin amacında meydana gelen değişimler paralelinde sürekli yeniden düzenlenmesi ile birlikte eğitimin her kademesindeki yetkili ve görevlilere de eğitimin işlevselliğini arttırmakta görev düşmektedir.

1.1. Problem

Öğretmen yeterliği ve öğretmenin sınıftaki davranışları arasında bir ilişki vardır. Değişen yeni eğitim anlayışında öğretmenin sınıftaki rolü de değişmiştir. Artık öğretmen aktif, öğrenci sadece dinleyen konumundan çıkarılmaya çalışılmaktadır. Öğretmenin bireyselleşmesi ile birlikte öğretmene yeni görevler yüklenmektedir. Hızlı değişime, gelişme ve bilgi üretimine ulaşabilmek için öğretmen eski bilgilerle değil geleceğe yönelik kuşaklar yetiştireceğini düşünerek kendisini geliştirmeli ve hazırlamalıdır. Öğretmenlik, eğitim gerektiren bir beceridir. İyi bir eğitim ve yıllarla kazanılan tecrübelerle kişi iyi bir öğretmen olabilir. Öğretmen liderliği, denildiğinde eğitim ve tecrübeden ziyade kişilerin doğal yapısı ve kişilikleri ile de ilgilidir. Lider öğretmenin, lider yöneticilere, destekleyici veliye, paylaşımcı meslektaşlarına, etkili eğitim seminerlerine ve yeni teknolojilerin destek ve işbirliğine ihtiyacı vardır. Eğitim, işbirliğine dayalı öğrenme ile mümkün olacaktır. Bizim eğitim sistemimizde her siyasal iktidar değiştiğinde ve aynı iktidarın Milli Eğitim Bakanı değiştiğinde sisteme ve programlara müdahale söz konusudur. Çağı yakalamak, bilgi toplumu yaratabilmek için MEB' in ciddi bir seferberlik ilan etmesi zorunludur. Toplumun her kademesinde eğitimin önemi benimsetilmelidir. Böylece aile ve toplumun her kesimi eğitimi destekleyici çalışmalara istekli hale getirileceklerdir. Lider öğretmen bir, insan yöneticisi olarak öğrenme teknikleri yanında insan yönetme bilgi ve becerisi eğitimi de almalıdır. Eğitim sistemini etkileyen sorunların yanı sıra öğretmenlerin eğitimdeki rolleri ve liderlik becerilerinin de sisteme etkisi kaçınılmazdır. Sistemin içinde yer alan sorunların öğretmenlerin liderlik becerilerine etkilerini; MEB' den kaynaklanan, okul yöneticilerinden kaynaklanan, öğrenci velilerinden kaynaklanan, öğrenciden kaynaklanan, materyal eksikliklerinden kaynaklanan, öğretmenin kendisinden kaynaklanan, müfettişten kaynaklanan, meslektaşlarından kaynaklanan, eğitim seminerlerinin eksiklik ve niteliksizliğinden kaynaklanan sebeplerden ötürü etkilendiğini söylemek mümkündür.

Eğitim sistemi içerisinde üretmenin fonksiyonunun, üretmenin liderlik vasıflarına indirgenerek yapılan bu araştırmada retmen ve renci başarisına etkisinin faydalarını resmi ve özel okul retmenlerin görüşleri alınarak belirlenmiştir.

1.2. Amaç

Bu araştırmanın amacı, eğitim sistemi içerisinde retmeni betimlemek, sistem içerisinde retmene (lider retmene) etki eden önemli değişkenleri ve sistem içerisinde üretmenin yeniden yapılandırılması için kimi düşünceleri üretmektir.

Bu amaçla aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

1. Resmi ve özel ilköğretim okulları üretmenleri eğitim ve üretim alanında kendilerini nasıl değerlendirmektedirler?
2. Resmi ve özel ilköğretim okulları üretmenleri nasıl bir sınıf yönetimi uyguluyorlar?
3. Resmi ve özel ilköğretim okulları üretmenleri renci başarisını yükseltmek için hangi materyallerden yararlanmaktadırlar?
4. Resmi ve özel ilköğretim okulları retmenlerinin başarılarını okul yöneticilerinin hangi olumlu ve/veya olumsuz yönleri etkilenmektedir?
5. Resmi ve özel ilköğretim okulları retmenlerinin başarisını müfettişler nasıl etkilemektedir?
6. Resmi ve özel ilköğretim okulları retmenlerinin gelişimini sağlanması için yapılan Hizmet içi Eğitimler retmen başarisını nasıl etkilemektedir?
7. Resmi ve özel ilköğretim okulları retmenlerinin başarisına velilerin etkisi nelerdir?
8. Resmi ve özel ilköğretim okulları retmenlerinin meslektaşları ile olan ilişkilerinin retmenlerin başarisına etkisi nelerdir?

9. Resmi ve özel ilköğretim okulları öğretmenlerinin başarında öğrenci profilinin etkilileri nelerdir?
10. Resmi ve özel ilköğretim okulları öğretmenlerinin başarısına MEB' in etkileri nelerdir?
11. Resmi ve özel ilköğretim okulları öğretmenlerinin görüşlerine göre öğrencilerin üniversite sınavlarındaki başarı ve/veya başarısızlıklarındaki etkilerine dair görüşleri nelerdir?

1.3. Önem

1. Bu araştırma, eğitim sistemindeki sorunların çözümünde öğretmenlerin liderlik becerilerinin önemini göstermek açısından ışık tutabilir.
2. Bu araştırma, öğretmenlerin liderlik vasıflarının öğretmen ve öğrenci başarısına etkisini vurgulayabilir.
3. Bu araştırma, öğretmenlerin başarısında eğitim seminerlerinin ne kadar önemli olduğunu Hizmet İçi eğitimlerin etkiliği ve yeterliliğinin belirlenmesi açısından rehberlik edebilir.
4. Bu araştırma, öğretmenlerin başarısının meslektaşları ile olan ilişkilerinde paylaşımlarının önemini vurgulayarak yol gösterebilir.
5. Bu araştırma, velilerin öğretmen başarısındaki oynadıkları rollün belirlenmesi açısından yol gösterebilir.
6. Bu araştırma, MEB' in öğretmenlerin başarısını nasıl etkilediğine dair fikir verebilir.
7. Bu araştırma, müfettişlerin öğretmenlerin başarılarında ve liderliğinde nasıl oynadıklarını gösterebilir.
8. Bu araştırma, öğrencilerin üniversite sınavlarındaki başarılarına öğretmenlerin görüşlerinin neler olduğunu gösterebilir.

1.4. Varsayımlar

1. Araştırmaya katılan resmi ve özel ilköğretim okul öğretmenlerinin kişisel bilgi formu ve görüşme sorularına objektif bir şekilde cevap verdikleri kabul edilmektedir.
2. Araştırmaya katılan resmi ve özel ilköğretim okul öğretmenlerinin eğitim sistemi içerisinde öğretmenin fonksiyonunun, öğretmenin liderlik vasıflarına indirgenerek yapılan görüşmedeki örneklem sayısının araştırma için yeterli olduğu kabul edilmektedir.
3. Araştırmaya katılan öğretmenlerin eğitim sistemi içerisinde öğretmenin fonksiyonunun, öğretmenin liderlik vasıflarına indirgenerek hazırlanan görüşme sorularının görüşleri objektif bir şekilde ortaya koyduğu kabul edilmektedir.

1.5. Sınırlılıklar

1. Araştırma bulguları İstanbul ili Anadolu Yakası içinde bulunan ilköğretim okulları ile sınırlıdır.
2. Araştırma ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenler ile sınırlıdır.
3. Araştırma eğitim sistemi içerisinde öğretmenin fonksiyonunun, öğretmenin liderlik vasıflarına indirgenerek belirlenmesi adına hazırlanan görüşme soruları ile sınırlıdır.

2. BÖLÜM

EĞİTİM ve ÖĞRETİM LİDERLİĞİ

2.1. EĞİTİM KAVRAMI

İnsanın anne karnından başlayarak çocukluk, gençlik, yetişkinlik ve yaşlılıkta da devam eden bir şeyler öğrenme gereksinimi ömrü boyunca sürüp gider. Toplum içinde yaşayan fertlerin, toplumsal görevlerini yerine getirebilmesi için bir takım davranışlar sadece aile ortamında değil, özellikle toplumun diğer bireyleriyle ilişki kurmasıyla da sağlanır. İnsanlar şüphesiz farklı yollardan bilgiye ulaşırlar. Yaşayarak, gözlemleyerek tesadüfî öğrenirler, kendi kendine öğrenirler, konuyu bilen birine sorarak ya da yazılı kaynakları okuyarak öğrenirler, okullarda ya da okul dışında öğrenirler.

Eğitim kavramının dört temel anlamı vardır. Maurice Debesse' e göre eğitim sözcüğü literatüre nispeten yeni girmiştir. Sözcük Latince kökenlidir. İki sözcükten türemiştir. Birisi beslenme anlamına gelen educare sözcüğüdür. Diğeri; dışarıdan çekmek, doğru yöneltmek, beslemek ve yetiştirmek vb anlamlara gelen educera sözcüğüdür. Eğitim sözcüğü, üçüncü anlamda iki veya daha çok insanı, önceden belirlenen amaçlara uygun olarak, aralarında iletişim kuracak, karşılıklı bilgi alışverişinde ve etkileşim sağlayacak şekilde birbirine bağlayan bir süreç olarak algılanır (Izgar ve Gürsel:2001: 7).

Eğitim, her felsefi sisteme ve psikolojik yaklaşıma göre değişik şekillerde tanımlanmıştır. Bu tanımların pek çoğu, bir amaç yüklemiştir. İdealistler eğitimi Tanrı'ya ulaştırma süreci için yapılan etkinlikler, Realistler insanı toplumun başat değerlerine göre yetiştirme süreci, Marxistler çelişkiyi en aza indirip üretimde bulundurma süreci, Pragmatistler ise, yaşantılar yoluyla kişide istendik davranış değişikliği oluşturma süreci, Varoluşçular ise insanı sınır durumuna getirme süreci olarak ele almışlardır (Sönmez 1993: 77).

Eğitim; bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir. Eğitimin temel malzemesi insandır. Eğitim insana özđü ve insana yönelik bir etkinliktir. İnsan gerek biyolojik, gerekse psikolojik yapısı gereği eğitime muhtaç bir varlıktır (İlgar, 2003: 13).

Bilgi çağına geçişle birlikte uluslar arası ilişkilerde, kültürde, ekonomide, değerlerde çok önemli değişimlerin yaşanmasının doğrudan yansıyacağı alan eğitimidir ve gerek anlayış gerekse uygulama düzeyinde değişmemesi beklenemez (Erdoğan, 2002: 50). Kuşkusuz toplumun değişik alanlarında uzmanlaşmış, yeni stratejiler ve çözümler üretmesini bilen insan gücü çağdaş toplumlarda eğitim kurumlarında yetiştirilir.

Bireysel, toplumsal ve evrensel gereksinimlerle beklentiler gelişip değiştikçe, eğitimde, amaç, içerik, etkinlik, süreç ve süre olarak değişip gelişmiştir ve gelişmektedir. Bireysel, toplumsal ve evrensel gereksinimler, yaşam boyu öğrenmeyi kaçınılmaz yapmaktadır. Gereksinimlerin bilinmesi ve bu gereksinimleri karşılama isteği, eğitim sisteminin yapısını ve niteliğini belirler (R. Okçabol, 2005: 109). İnsan gücü kaynaklarını yetiştirme ve yönlendirmede en etkili araç eğitimidir. Bu etkili aracın amacına ulaşmasındaki en önemli unsurlardan birini şüphesiz öğretmen oluşturur. İstenen insan tipini yetiştirmekle görevli olan okullar, bu işi ancak, iyi yetişmiş öğretmenlerle yapabilir. Bu da öğretmenlerin 21. yüzyılda dünyada ve toplumda meydana gelen değişimlere ayak uydurmaları, bilgilerini yenilemelerini gerektirir.

Eğitimin, öğrencinin zihniyetinde, olaylara bakışında, değerlendirme tarzında, duygu ve zevklerinde, çevresindeki problemleri görme ve çözme kapasitesinde bir değişme meydana getirmesi beklenir. Özellikle “ilk ve ortaöğretimde müfredat programlarındaki konular bizatihi bir değer taşıma, ferdin gelişmesine katkıda buldukları ölçüde değer taşır (Özakpınar, 1988: 59).

Eğitim sistemi ile kendine güvenen, özsaygısı gelişmiş, eleştirel düşünebilen, sorgulayabilen insanlar yetiştirebilmek için öncelikle bu nitelikleri taşıyan öğretmenler yetiştirmemiz gerekmektedir. Bir eğitim sisteminde yapılan yeniliklerin öğretmenlerle uygulamaya geçirilebileceği unutulmamalıdır. Programlar ne kadar iyi yapılırsa yapılsın, öğrenme ortamları ne kadar iyi düzenlenirse düzenlensin (materyal

bakımından zengin, fiziki görünümü mükemmel, sınıf mevcutları az) iyi nitelikli öğretmenler yetiştirilmedikçe yapılan bütün yatırımlar, çabalar boşa gidecektir.

Nitelikli öğretmenler, eğitim sisteminin mükemmelliğine katkıda bulunabilir ve öğretme işi de buna bağlıdır. Program değiştirilebilir, daha fazla araç-gereç alınabilir, fiziki çevre yenilenebilir, okul saatleri uzatılabilir ama nitelikli öğretmenler olmadan değişiklikler istenilen etkiyi yaratamaz (Yalın, Hedges ve Özdemir, 1996: 7). Küreselleşmenin, insanlığın karşısında olduğu gerçeğinden, kaçmak, evrensel dünya değerlerini yok saymak yerine, milli, kültürel değerlerini koruyarak küresel bir dünyanın gerektiği bilgi, beceri, tutum ve davranışlara sahip bireylerin yetiştirilmeleri zorunludur.

Gerek Türkiye’ de gerekse Dünya’ da eğitim konusu ile ilgili şikâyetlere yalnızca eğitim alanının optiğinden değil, artan işsizlik, gelir dağılımı bozukluğu, çevrenin yıkımı, değerlerin yıkımı gibi olguların tamamını birden görebilen bir uzaklıktan bakıldığında görünen şudur. Bugün “eğitim” olarak adlandırdığımız süreç, insanlık tarihi kadar eski bir metodun imkânlarla uygulanışından başka bir şey değildir (Titiz, 2000: 35). Ülkemizde eğitim-öğretim süreci öğrencinin ilgi, yetenek ve kapasitesine göre düzenlenmemiştir. Eğitim-öğretim süreci başarı belgesi olan karneye göre sona erdirilmektedir. Belirlenen sınıf ve ders geçme koşullarını yerine getiren, süreci başarılı olduğunu gösteren belgeyle tamamlamakta; belirlenen sınıf ve ders geçme koşullarını yerine getiremeyen öğrencilerde başarısız olduğunu gösteren belgeyi alarak ya süreç dışı kalmakta ya da farklı sebeplerden dolayı eğiti-öğretim sürecini tamamlamadan okuldan ayrılmaktadırlar.

2.2. TÜRK EĞİTİM SİSTEMİ

Mevcut Türk eğitim sisteminin yasal dayanağı 14 Haziran 1973 de kabul edilen 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’ ne dayanmaktadır. Milli Eğitim Temel Kanunu’ ne dayanmaktadır. Milli Eğitim Temel Kanunu, eğitim sistemini iki bölüme de yaygın eğitim denmektedir. Örgün eğitimi, okulöncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim oluşturmaktadır. Yaygın eğitim ise, örgün eğitimin dışında gerçekleştirilen her türlü planlı eğitimi kapsamaktadır. Bu şekilde yapılanan Türk Milli Eğitim Sistemi’ne yön veren genel amaçlar ve ilkeler de aşağıdadır.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında, eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi ile ilgili maddeler yer alır. “ Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz.” ve “Öğrenim hakkının kapsamı kanunla tespit edilir ve düzenlenir.” ve “ İlköğretim kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve Devlet okullarında parasızdır.” (Md. 42).

Bu kapsamda yapılan örnek çalışmalardan birisi de Anayasa'mızın 42. maddesi hükmünce gerçekleştirilen; “Haydi Kızlar Okula” kampanyası uygulamasıdır. Zorunlu öğrenim çağındaki her çocuğun okuma hakkına sahip olduğu, özellikle kırsal kesimdeki kız çocuklarının okula devamlarını sağlamak amacıyla çıkarılmıştır. Mülkî amirler, diğer yetkililer ve sivil toplum kuruluşlarının organizasyonunda il, ilçe ve köylerdeki her türlü yerel imkânlar kullanılmıştır. Ev ziyaretleri yapıp kız öğrencilerinin kayıtlarının yapılması sağlanmış, tanıtım kampanyaları yapılmıştır. Kampanyanın kısa bir süre geçmiş olmasına karşın kısmen başarıya ulaşmış olduğunu gözlemliyoruz. Yalnız bu öğrencilerle iletişim kurabilme konusunda öğretmene rehberlik edilmeyişi programın eksik yönüdür.

✓ 1739 Numaralı Milli Eğitim Temel Kanunu, Türk Milli Eğitim Sistemini Düzenleyen Genel Esaslar Türk Milli Eğitiminin Amaçları:

”Bu kanun, Türk milli eğitiminin düzenlenmesinde esas olan amaç ve ilkeler, eğitim sisteminin genel yapısı, öğretmenlik mesleği, okul bina ve tesisleri, eğitim araç ve gereçleri ve Devletin eğitim ve öğretim alanındaki görev ve sorumluluğu ile ilgili temel hükümleri bir sistem bütünlüğü içinde kapsar.” (Md. 1).

” İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak;” (Md. 2).

“Eğitim ve öğretim hizmetinin, bu kanun hükümlerine göre devlet adına yürütülmesinden, gözetim ve denetimden Milli Eğitim Bakanlığı sorumludur” (Md. 56).

✓ 222 Sayılı ve 1961 tarihli İlköğretim ve Eğitim Kanunu'na göre:

“İlköğretim, öğrenim çağındaki çocuklar için zorunludur ve devlet okullarında parasızdır” (Md. 2).

“Zorunlu ilköğretim çağı 6- 14 yaş grubundaki çocukları kapsar” (Md. 3).

“Birleşmiş sınıflar da dâhil olmak üzere bir öğretmene düşen öğrenci sayısı kırktan fazla olamaz (Md. 50).

Cumhuriyet kurulduğundan bugüne kadar eğitim alanında yapılan önemli işler bir bakıma kıvanç verici olmasına karşın, sistem beklenen okullaşma düzeyi ve zorunlu eğitim süresi bakımından gelişmiş ülkelerin çok gerisinde kalmıştır. Yine sınıf mevcutları belirtildiği gibi, okul sayılarının azlığı yanında nitelikli okullara talebin fazla olması sebeplerinden dolayı 40’ların üzerine çıkmaktadır. Bu da öğretmenlerin sınıf içerisindeki verimini düşürebilmektedir.

Türkiye’de eğitim sisteminden hiç yararlanmamış ve okuryazar olmayan 10 milyon dolayında yetişkin vardır ve ortalama öğrenim süresi dört yılı geçmemektedir. Sistemin ürünleri olan okul mezunlarının eğitsel amaç doğrultusunda yetiştirildiğini söylemek de güçtür. İlk ve ortaokul mezunlarından öğrenimlerine devam edemeyenlerin büyük bir bölümü, okuldan ayrıldıktan birkaç yıl sonra, neredeyse hiç eğitim görmemişler gibi davranmaktadırlar. İlkokulu bitirenler içinde kısa sürede okuma yazmayı unutanlar bile vardır (Okçabol, 2005: 171). İlköğretimi, lise ve üniversite mezunlarının önemli bir kısmı, okullarda verilen eğitimin toplum yaşamını yansıtmadığı ve okulda bilgiyi hazır bulan, öğrenme alışkanlığı kazanmamış oldukları için kendilerini, çevrelerini, toplumu, doğayı, dünyayı akılcı bir biçimde algılayamamaktadırlar.

Gelişmiş ülkelerde yayımlanan gazete ve kitap sayılarıyla Türkiye’deki yayımlanan sayılarını karşılaştırarak, okullarımızın okumayan insan yetiştirdiğini söylemektedir. Örneğin, genel nüfusu Türkiye nüfusuna yakın olan Almanya’da 1990’lı yıllarda, yılda ortalama 65 bin kitap yayımlanırken, bu sayı Türkiye’de 6 bin dolayındadır (Özen, 2001: 9). Öğretmenlerin büyük çabaları takdir edilmeye değer olsa da kitap fiyatlarının yüksekliği, velilerin bu konudaki ilgisizliği gibi nedenlerden dolayı da okunan kitap sayısının fazla çıkmasını engellenmektedir.

Yukarıda açıklandığı üzere amaçlarına ulaşamayan eğitim sisteminin temel ilkelere (1739 sayılı yasada belirtilen) uymadığı görülmektedir.

“Eğitim kurumları dil, ırk, cinsiyet ve din ayırımı gözetilmeksizin herkese açıktır. Eğitimde hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz (Md. 4).”

Ülkemizde nüfusumuzu oluşturan kadın ve erkeklerin sayısı eşit olmasına karşın eğitim öğretime devam eden kız öğrencilerin sayısı öğrenim kademesi yükseldikçe azalmaktadır. Gelir düzeyi düşük aile çocuklarının, özel dersanelere gidemeyen, istedikleri bölümlerde okuma fırsatını yakalayamayan kabiliyetli çocukların yanında, vakıf üniversitelerinin en gözde bölümlerine ancak gelir düzeyi yüksek aile çocuklarının isterlerse girebildikleri sistemin temel ilkelerine uymadığını görüyoruz.

“Milli eğitim hizmeti, Türk vatandaşlarının istek ve kabiliyetleri ile Türk toplumunun ihtiyaçlarına göre düzenlenir” (Md. 5).

5 yıllık kalkınma planında meslek eğitimine önem verileceği söylenmiş, ancak talebi karşılayacak kadar meslek lisesi açılmadığından, bu liselere sınavla öğrenci alarak eleme yoluna gidilmiştir. Bu da meslek eğitimi almak isteyen çok sayıda gencin bu eğitimden yoksun kalmalarına sebep olmuştur.

“İlköğretim görmek her Türk vatandaşının hakkıdır. İlköğretim kurumlarından sonraki eğitim kurumlarından vatandaşlar ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde faydalanır.” (Md. 7).

Öğrenciler ilgi, eğilim ve yeteneklerine göre eğitilememektedir. Anadolu liselerinde okumak, üniversitelerin geleceği parlak ana bilim dallarını kazanmak, sadece çocuğunu özel dersanelere gönderebilen ve özel dersler aldırabilen ailelerin tekelinde olduğu görülmektedir. Yine gerekli önem verilmeyen, yoksul ve kırsal bölgelerde yaşayan özel eğitime gereksinim duyan çocuklar eğitim hakkından yeterince faydalanamamakta-tadırlar. Kırsal bölgelerde zanlarının büyük bölümünü yollarda taşınmalı eğitim görmek için harcamakta, birleştirilmiş sınıflarda kısıtlı sürelerde eğitim görebilmektedirler.

“Eğitimde kadın, erkek herkese fırsat ve imkân eşitliği sağlanır” ve “Maddi imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin en yüksek eğitim kademelerine kadar öğrenim görmelerini sağlamak amacıyla parasız yatılılık, burs, kredi ve başka yollarla gerekli yardımlar yapılır.” (Md. 8).

İstenen düzeyde, burs ve parasız yatılı olanaklarının olmaması gelir düzeyi düşük ve kırsal bölgelerde yaşayan öğrencilerin eğitim fırsat olanaklarını kullanamamalarına sebep olmaktadır.

“Her derece ve türdeki ders programları ve eğitim metotlarıyla ders araç ve gereçleri, bilimsel ve teknolojik esaslara ve yeniliklere, çevre ve ülke ihtiyaçlarına göre sürekli olarak geliştirilir” (Md. 13).

Okulların, özellikle yoksul ve kırsal bölgelerde nitelikli kütüphane, matematik, fen ve bilgisayar laboratuvarlarından yoksun oldukları, yapılan çalışmaların yeterli olmadığı gözlenmektedir.

“Milli eğitimin gelişmesi iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınma hedeflerine uygun olarak eğitim-insan gücü- istihdam ilişkileri dikkate alınmak suretiyle, sanayileşme ve tarımda modernleşmede gerekli teknolojik gelişmeyi sağlayacak mesleki ve teknik eğitime ağırlık verecek biçimde planlanır ve gerçekleştirilir” (Md. 14).

MEB’ in “gereksinim yok” demesi üzerine 2000 Haziran ayında Boğaziçi ve ODTÜ’den Matematik, Fizik ve Kimya öğretmeni olarak mezun olarak İngilizce öğretmeni olarak atanmışlardır. Aynı MEB, beş ay sonra Kasım 2000’de YÖK’ten Matematik öğretmenine gereksinim var diye istekte bulunmuştur. Açık öğretim fakültesinde İngilizce ve okulöncesi öğretmeye başlanması da bir plansızlık sonucudur (Okçabol, 2005: 312). Okullaşma oranlarının, özellikle mesleki eğitimin, burs ve parasız yatılı olanaklarının hedeflenenin çok gerisinde kaldığı. Bu plansızlık aynı şekilde öğretmen alımlarında da yapıldığı gözlemlenmiştir. Özellikle İlk ve ortaokulun birleştirilip zorunlu 8 yıllık ilköğretim programına geçişle doğan öğretmen açığını 1997 yıllarında dört yıllık yüksek okul mezunlarını alarak kapamaya çalışmıştır. İlköğretime geçişin yine plansız yapılışının bir göstergesidir.

“Eğitim kurumlarının amaçlarının gerçekleştirilmesine katkıda bulunmak için okul ile aile arasında iş birliği sağlanır” (Md. 16).

Aileler çocuklarına karşı ya çok ilgisiz, bunlar daha çok devlet okullarında gözlemleniyor ya da çocuklarının her adımı izleyen, bunlarda daha çok özel okullarda gözlemlenmektedir. Aileler okul toplantılarına çalıştıkları, önemsemedikleri, daha çok ta para isteneceği düşüncesiyle katılmamaktadırlar.

Aileler, çocuklarına düşük notlar vereceği ve çocuklarına kötü davranılabileceği düşüncesiyle öğretmenlerle sorunlarını paylaşmamaktadır. Özel okullarda ise çocuğunu yeterince tanımayan ya da çok korumacı tavır sergileyen veliler öğretmenin işini yapmasını zorlaştırmaktadır.

Okullarda aile ile okul iletişiminde rehber öğretmenlerin daha çok ne çıkıp yol gösterici tavır sergilemeleri gerekirken; okullarda rehber öğretmenin olmaması ya da okullarda ğrenci işlerinin yoğunluğu, rehber öğretmenlerin okul dışında çok fazla kursa katılmaları gibi nedenlerden dolayı buna engel olmaktadır.

- ✓ Türk Milli Eğitim Sisteminin Genel Yapısı, Eğitim ğretim Kurumları, Okul ncesi Eğitim;

“ocukların beden, zihin ve duygu gelişmesini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak”, ”Onları ilköğretime hazırlamak”, ”şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetişme ortamı yaratmak”, “ocukların Türkçe’yi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamaktır”.

Okulöncesi eğitim almış çocukların okula daha çabuk alıştıkları, Türkçe’yi daha iyi konuştukları, okul kurallarına uymakta zorluk ekmemektedirler. Bu yaş grubu çocukların etkinliklerle küçük kaslarının geliştirildiği ve oyunlarla yeni kavramların çok kolay öğrenebilmektedirler.

Çocuklar için en önemli eğitim basamağı olan okulöncesi eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin sayısı oldukça az ve yüksek ğretim görmemiş daha çok meslek lisesi mezunları eğitim düzeyleri yetersiz kişilerden oluşmaktadır.

Sayı, nitelik, öğretmen kadrosu bakımından yetersiz olan okulöncesi kurumlarında eğitimde fırsat eşitsizliğinin yoğun yaşandığını belirtmek gerekir.

✓ Orta Öğretim: Amaç Ve Görevleri:

“Öğrencileri, çeşitli program ve okullarla ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda yüksek öğretime veya hem mesleğe hem de yüksek öğretime veya hayata ve iş alanlarına hazırlamaktır.” “Bu görevler yerine getirilirken öğrencilerin istekleri ve kabiliyetleri ile toplum ihtiyaçları arasında denge sağlanır.” (Md. 28).

Okul, çocukların öğrenme isteğini, ellerinden çekip alıyor. Öğretmenler de onların dikkatini çalmaktan başka bir işe yaramıyor; oysa çocuk, ancak yumuşak bir zeminde iyiye ve güzele ulaşabilir. O, yalnızca rahat olduğu zaman, hoşuna giden şeyleri öğrenebilir (Baker, 1995: 149). Öğretmenlerin şüphesiz eğitim-öğretimin gerçekleşmesi için her çocuk için olmazsa olmazı olan sevgi dolu, güvenli ve demokratik bir ortamın önemini unutmuyarak, mutlaka bu koşulları sağlaması gerekmektedir.

✓ Yükseköğretime Geçiş:

(Değişik madde: 16/ 06/ 1983- 2842/ 10 md.) “Lise veya dengi okulları bitirenler, yükseköğretim kurumlarına girmek için aday olmaya hak kazanır.”, “Hangi yükseköğretim kurumlarına, hangi programları bitirenlerin nasıl girecekleri, giriş şartları Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliği yapılarak Yükseköğretim Kurulu tarafından tespit edilir.”(Md. 31).

Sınıfta kalmanın çok zor olduğu, özellikle sınavlarda başarılı olamayan öğrencilerin tercih ettiği devlet okullarında öğretmenlerin “temelleri zayıf gelmeleri “ yönündeki şikâyetleri şüphesiz gerçekçidir. Öğretmen kadrosunun sürekli değiştiği ve yıl içinde eksik branş öğretmenleriyle yapıla eğitim öğretimin üniversite yolunda ilerleyen öğrencilerin başarısını nasıl etkileyeceği bellidir. Çoğunun özel dersanelere gidemediklerini de unutmamalıyız.

Özel dersler alan, özel dersanelere giden öğrencilerin Anadolu Liseleri gibi nitelikli okullara girdikleri. Burada da üniversite sınavlarına hazırlanırken özel derslere,

dershanelere devam ettikleri gözlemlenmiştir. Bu okulların öğretmen kadrolarının da MEB tarafından özenle seçildiği düşünülürse nitelikli üniversitelere girmeleri kaçınılmazdır.

✓ Eğitim-Öğretim Sürecindeki Diğer Etkenler; Öğretmenlik Mesleği:

“Öğretmenlik mesleğine hazırlık genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon ile sağlanır”, “Yukarıda belirtilen nitelikleri kazanabilmeleri için, hangi öğretim kademe sinde olursa olsun, öğretmen adaylarının yüksek öğrenim görmelerinin sağlanması esastır” (Md. 43).

1980, 12 Eylül döneminde öğretmen yetiştirme görevi MEB 'den alınarak üniversitelere devredilmiştir. Öğretmenin yüksek öğrenim görmesi gereği ile ülkedeki eğitsel gelişmelerin etkisi olmuştur.

Öğretmenlerin gelir düzeylerinin çok düşük olması. Yine de emekli olduklarında durumları daha da kötüleştiği için emeklilik yaşları gelse de çalışmaya devam etmektedirler. Bu da kimi zaman hem kendileri hem de öğrenciler açısından olumsuzluklara neden olduğu için maalesef zorunlu emekli edilmektedirler. Öğretmenin maddi sıkıntı içinde olmaları kültürel faaliyetlere katılamamalarına, istedikleri kitap ve dergileri alamamalarına, kültür gezilerine katılamamalarına neden olmaktadır.

✓ Öğretmenlerin Hizmet İçi Yetiştirilmesi:

“Öğretmenlerin daha üst öğrenim görmelerini sağlamak üzere yaz ve akşam okulları açılır veya hizmet içinde yetiştirilmeleri maksadıyla kurslar ve seminerler düzenlenir.” (Md. 48).

Hizmet içi eğitimi etkinliklerinin yetersiz kalmasının nedenleri; hizmet içi eğitim alması gereken personel sayısı çok fazladır, etkinlikleri yürütmekle sorumlu birim, personel, bütçe ve donanım açısından yeterli değildir, yapılan kurslarda beklenen niteliğe ulaşılamamaktadır, kurslardan geçenler bunun bir yararını görmemektedir ve en önemlisi de hizmet içi eğitiminin önemi yeterince benimsenmemiştir.

Öğretmenlerin, eğitim programlarının niteliklerini geliştirme çabalarına rağmen okullarda eğitim ve öğretimde niteliksizliğin devam ettiği, öğrenci başarısının hala düşük olduğu görülmektedir (Erdoğan, 2003: 212). Öğretmenler gibi, “Tüm ilköğretim müfettişleri de hizmet içi eğitimden yeterince yararlanamamaktadır” (Tekişik, 1994: 8).

✓ Okul Yapıları Ve Taşınmazları;

“Her derece ve türdeki eğitim kurumlarına ait bina ve tesisler çevrenin ihtiyaçlarına ve uygulanacak programların özelliklerine göre Milli Eğitim Bakanlığınca planlanır ve yaptırılır”(Md. 51).

Okul sayısı nüfusumuza bakıldığında yetersizdir. Kalabalık sınıflarda öğretmenler eğitim-öğretim yapmaya çalışmaktadırlar. Okullarda derslik eksikliği; okulda kütüphanelerin, bilgisayar, fen, matematik laboratuvarlarının oluşturulmasını mümkün kılmamaktadır. Spor salonları ve soyunma odalarının çoğu okulda mevcut olmayışı önemli eksiklerdendir.

✓ Eğitim Araç Ve Gereçleri; Görevin Yerine Getirilmesi:

Milli Eğitim Bakanlığı eğitim araç ve gereçlerini, “Hazırlamak, imal etmek ve satın almak”; “Kişilere veya kuracağı komisyonlara veya yarışmalar düzenleyerek hazırlatmak”; “Özel kesimce hazırlananlar veya imal edilenler arasından seçmek veya tavsiye etmek suretiyle 53 üncü maddede belirtilen görevini yerine getirir” (Md. 54).

Ders araç gereçleri; bilgisayar, televizyon, video, slâyt, tepegöz, teyp gibi teknik araçlarla; ders kitabı, yardımcı kitaplar, dergi gibi yazılı kaynaklarla; tebeşir, karatahta, harita, çizelgeler ve panolardan oluşmaktadır.

Türk eğitim sisteminin temel sorunlarının başında toplumsal katmanlar arasındaki farklı eğitim koşullarının olması ve bu eşitsizliğin öğrencilere yansması, eğitim kurumlarının fiziksel altyapı eksikleri ve eğitim felsefesindeki sorunlar gelmektedir. Şüphesiz, belirtilmiş amaçların gerek toplum gerekse kişi “açısından yeterli olup olmadığı hususu, her zaman tartışılabilir. Bizce önemli olan, öğretmenin Türk

Ulusunun “eğitim-öğretim” felsefesini açık bir şekilde benimsemiş olmasıdır. Rehberlik sorumluluğunu yüklendiği bireyin ilgi, ihtiyaç, yönseme ve yeteneklerini iyice tanıyıp, onlara en olumlu ve yararlı yönü verebilecek olanaklara sahip bulunması, ders içi ve dışı faaliyetlere bu açıdan rehberlik yapabilecek bir olgunluğa ulaşmış olmasıdır (Hesapçıoğlu, 1998).

✓ Yeni Eğitim Programımız (Yapılandırıcı Yaklaşım):

Öğrencinin okuldan aldığı bilgileri gerçek hayata uyarlayabilmesi, birtakım bilgi parçalarını ezberlemesinden daha değerlidir. Yapılandırıcı yaklaşım, öğretmenlerin öğretim programlarını sabit, değişmeyen yapılar, kendilerini de bilginin yegane kaynağı olarak görmeleri yerine hem öğretim programlarını hem ders işleme yöntemlerini sürekli analiz etmelerini gerektirir... Yapılandırıcı öğrenmenin temel özellikleri şöyle sıralanabilir (Özden, 2005: 58):

1. Öğretme değil, öğrenme ön plandadır.
2. Öğrencinin özerkliği ve girişimciliği cesaretlendirilir.
3. Öğrencide öğrenme istek ve amacı yaratmak önemlidir.
4. Öğrenci bilgiyi sorgulamalıdır.
5. Öğrenmede yaşantı önemli yer tutar.
6. Öğrencinin doğal merakı desteklenmelidir.
7. Öğrenme öğrencinin zihinsel modeli üzerine kurulur.
8. Öğretmen öğrencinin sadece ne öğrendiği ile değil, nasıl öğrendiği ile de ilgilenmelidir.
9. Öğretmenin içinde oluğu bağlam önemlidir.
10. Öğrencilere, kendi deneyimlerinden öğrenme fırsatı sunulmalıdır.
11. Öğrenmede tahmin etme, yaratma ve analiz önemli yer tutar.
12. Öğrencinin inanç ve tutumları onun öğrenmesini etkiler.

Türk Milli Eğitim sisteminde eğitim programlarının toplumsal temelleri, Atatürk'ün eğitimle ilgili ilkeleri, anayasa, yasalar, hükümet programları ve kalkınma planları doğrultusunda yapılandırılmaktadır. Bunlara ek olarak, milli eğitim şuralarında

alınan kararlar ile eğitimle ilgili yapılan bilimsel araştırmalardan elde edilen sonuçlar da programın belirleyicileri olmaktadır (Demirel, 2004: 47). Gelişmiş ülkelerde belli dönemlerde eğitimde reform adı altında yapılan çalışmaların aslında eğitim programlarının günün gelişen şartlarına uygun hale getirilmesinden başka bir Şey değildir (Varış, 1988: 157). Milli Eğitim Bakanlığımız da 2005- 2006 eğitim öğretim yılından itibaren var olan programı değiştirmiş, yeni ilköğretim programındaki yaklaşımında son yıllarda eğitim uygulamalarının en çok etkilendiği felsefe olan “yapılandırmacı” bir anlayış sergilediğini açıklamıştır.

2005–2006 eğitim–öğretim yılından itibaren ilköğretimde yeni bir program uygulamasına geçilmiş ve bu programlardaki temel yaklaşımın yapılandırmacı bir yaklaşım olduğu açıkça vurgulanan ülkemizde müfettişlerin, okul idarecilerinin ve her Şeyden önemlisi öğretmenlerimizin yapılandırmacı öğretim–öğrenme yaklaşımı konusunda eğitilmeleri kaçınılmaz görünmektedir. Zira programın başarısı uygulayıcıların becerisine bağlı bulunmaktadır (Arslan, 2007: 61). Fakat programın uygulamaya başlanmasından bugüne kadar uygulayıcı olan öğretmen MEB tarafından yeterince bilgilendirilemediği için, öğretmen programı yaparak-yaşayarak öğrenmeye çalışmıştır. Programın işleyişi ile ilgili öğretmenin kafasında hala soru işaretlerinin olması da bunu kanıtlamaktadır.

Türkiye’de 2004 yılından itibaren başlanan ve adına “Reform” denilen çalışmalar, basında geniş yankı bulmuştur. Bireyler hatta bazı eğitimciler de programa ilişkin ilk verileri basından elde etmişlerdir. Programın kitlelere duyurulması sırasında, basının aldığı tavır burada araştırılmaya değer özellikler göstermektedir. Türkiye’de, özellikle yeni bir siyasi, ekonomik ve kültürel oluşum olan Avrupa Birliği’ne uyum amacıyla toplumsal sistemlerde oldukça kapsamlı değişimlerin gerçekteştirilmesinin zorunlu olduğu bir dönemde, eğitim basamaklarında yapısal düzenlemelerin yapılması ve bu düzenlemeler doğrultusunda eğitim programlarının geliştirilmesi ve yenilenmesi gereksinimi vardır. 2005- 2006 öğretim yılından itibaren ülke düzeyinde uygulanmaya konulan “Yeni İlköğretim Programı”nın bu gereksinime dayandırıldığı kuşkusuzdur. Bu çerçevede, programın “öğrenci merkezli” ya da “yapılandırmacı” yaklaşımdan hareketle, etkinlik temelli, öğrencinin öğrenme sürecine aktif olarak katılmasını amaçlayan, dersler arası yatay ve dikey ilişkileri dikkate alan, sınıf içi ve

sınıf dışı öğrenme deneyimlerini bütünleştirmeye önem veren bir anlayışla geliştirilmeye çalışıldığı görülmektedir. Bu özellikler dikkate alındığı zaman “yeni program”ın, ilköğretim düzeyindeki eğitime önemli katkılar getirme potansiyeli olduğu söylenebilir. Ancak, bu programın hazırlanması aşamasında, program geliştirme süreci ve ilkeleri yönünden önemli eksiklerin olduğu ve uygulamada ciddi sorunların yaşandığı da bilinen bir gerçektir (EPÖ. PG. Profesörler Kurulu Yeni İlköğretim Programını Değerlendirme Toplantısı Sonuç Bildirisi, 2005). Bu sorunların başında gelen ve öğrencinin başarı puanını çok büyük bir oranda etkileyen proje ve performans görevleri velileri de etkilemektedir. Bu konudaki sıkıntının temelini verilen görevleri hem kaynak teminin de çekilen sorunlar hem de bu görevlerin çoğu zaman ancak veliler tarafından yerine getirilebilir seviye de olması (bu sorunların da özellikle küçük sınıflarda yoğun olarak yaşandığı gözlemlenmiştir) oluşturmaktadır. Yaşanan bu sorunları her dönem başında ve sonunda okullardan alınan değerlendirme raporlarıyla öğrenen ve değerlendirerek çözmeye çalışan MEB program üzerinde çalışmalarını sürdürmektedir.

Öğrenmeyi kılavuzlama anlamına gelen öğretimde, daha çok “nasıl” sorusuna yanıt aranır. Eğitim programında ise “ne” sorusuna yanıt aranır. Kimi durumlarda öğretimi yöntemler, öğretme rolü ya da sunuş becerileri olarak; eğitim programını ise bir programlama, bir plan ya da öğrenme yaşantıları düzeneği olarak düşünebiliriz (Demirel, 2004: 7). Yapılandırıcılık kavramı, “aktif öğrenme” kavramıyla ifade edilirken, aktif öğrenmenin kuramsal temelleri de bilişsel yaklaşıma dayanmaktadır.

2.3. LİDERLİK ve ÖĞRETMEN

2.3.1. Liderlik Kavramı

Liderlik kavramı; öncülük eden, rehber olabilen, empati kurabilen olarak tanımlarsak, öğretmenin liderlik özelliklerini taşımasının gereği ortaya çıkar. Bu bağlamda öğretmen, insan mühendisi konumundadır. Yapan, yakıştıran, ortaya koyan, üreten nitelikleriyle lider olmayı bilen bir bireydir.

Demokratik bir yapıya sahip öğretmen, toplumcu alt yapıya sahip öğretmen, toplumun alt yapıyı araştırmada sorumluluk bilinciyle hareket eder. Titizdir,

çalışkandır, hak ve adaleti iyi bilir. Okullarda gözlem, incelemeye, araştırmaya dayanan eğitim- öğretim etkinliğinde model bir profil çizerken, öğretmen yalnızca öğretici rolünde değildir. Psikoloji, pedagoji, sosyoloji bilimlerinin mesleğine uygun yönlerini içselleştirmesi için okuma alışkanlığında örnek olması gereken lider öğretmen; eğitim ve öğretimde tamamlanması gereken yapı duvarlarını, öğrenci kitlesinde yavaş örmeye başlamış demektir.

Liderlik, yönetim bilimi ile ilgili literatürde olduğu kadar eğitim yönetiminde de üzerinde çok durulan konulardan biridir. Gelişmiş ülkelerde yaklaşık 1950'lerden başlayarak ayrı bir alan olarak gelişmeye başlayan eğitim yönetimi alanında da geçmişten bugüne liderlik ve bu bağlamda eğitim yöneticilerinin liderliği konusunda pek çok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalarda konuya, okul yöneticisi, öğretmen ve denetçiler (müfettişler) açısından yaklaşmıştır (Şişman, 2002: 2).

Lider, organizasyonlarda insanların gayretlerini belirlenen amaçları gerçekleştirmek üzere birleştiren, harekete geçiren ve etkili biçimde yöneten kişidir. İnsanları çalışmaya özendirir, en etkin çalışacak biçimde gruplaşmalarını ve bütün yeteneklerini ortaya koymalarını sağlar. Lider, organizasyonla çalışanlar arasındaki amaç birliğini sağlayarak, her iki tarafın da beklentilerini en üst düzeyde gerçekleştirmeye özen gösterir. Lider; iş becerisi, dürüstlük, girişkenlik, cesaret, yaş, saygınlık, bilgi-görgü ve benzeri kişisel özellikleri nedeniyle izleyicileri tarafından benimsenmelidir. Üstün iletişim becerisi ve grup değerlerini en iyi ifade edebilme yeteneği ile bütünleştirici ve birleştirici olmalıdır. Lider, organizasyonun başarılı olabilmesi için önerilerde bulunmak, yol göstermek ve kaynak sağlamak durumundadır. İç ve dış çevrede ortaya çıkan değişikliklere uyum sağlamak için esneklik, yenilikçilik ve sorun çözme yeteneği de bir liderde aranan temel özelliklerdendir. Başarılı liderin organizasyonun başarısı üzerinde çok önemli bir rolü olduğu tartışılmaz bir gerçektir (Barutçugil, 2004: 266).

Lider, herkesin bilgi, beceri ve tecrübesini bütünüyle kullanabileceği bir çalışma ortamı yaratılmalıdır. Üçüncüsü ise bilgi, vizyon, strateji ve yeteneği eyleme dönüştürmektir. Lider, vizyon ve stratejisini hayata geçirebilmek için takımıyla sürekli bir görüş alış verişinde, beklentileri açıklığa kavuşturur. Lider, yetki ve

sorumlulukları dağıtır, başarılarını kendilerine göstererek insanları yetiştirir, çevresindeki insanları ödüllendirmesini bilir (Can, 2006: 172).

Değişim lideri olmak, hem halen yapılmakta olan şeyleri değiştirme hem de yepyeni ve farklı şeyler yapma istek ve becerisini gerektirir. Bugünün geleceği yaratması için politikaları gerekli kılar. Ancak yenilik yapmak bir yana, değişik bir şey yapmak bile beklenmeyen güçlüklerle karşılaşmaktır. Bu durumda, yeteneği kanıtlanmış insanların liderliğine gereksinim vardır. Eğer bu insanlar dünü sürdürmeye kararlılırsa, en basit şekliyle yarını yaratmaya zorlaştırmaktadır. Okullarda aile ile okul iletişiminde rehber öğretmenlerin daha öne çıkıp yol gösterici tavır uygun değildir (Drucker, 2000: 86).

Liderlik katılımcılık. Yaratıcılık, hız, esneklik, küçülme, iletişim, motivasyonda değişimler, elektronik mucizenin öncülük ettiği yeni dönemin üstünde durduğu konulardır. Dolayısıyla yeni, yepyeni bir eğitim anlayışına davetiye çıkarmaktadır (Serter, 2005 akt: Bademci: 205).

Liderlik konusunda ortaya atılan birçok tanımlar incelendiği ve bir sentez oluşturulmaya çalışıldığı takdirde bu kavramı, bir grup insanı belirli amaçlar etrafında toplayabilme ve bu amaçları gerçekleştirmek için onları harekete geçirme yetenek ve bilgilerinin toplamıdır diye tanımlayabiliriz (Eren, 2004: 431).

Grupların çoğunluğu birden fazla lidere sahiptir. Okullarda ve diğer eğitim kurumlarında yönetici tek lider olarak görülürse de gerçekte farklı durum ve zamanlarda farklı bireyler liderlik eylemi gösterirler. Bu nedenle, bugünkü çalışmalarda örgütlerde belli konumlarda bulunan yöneticiler üzerinde durmaktan çok, gruplarda liderlik davranışı gösteren bireylerin davranışları üzerinde durulmaktadır. Bu anlamda liderlik, bir grup içinde liderlik davranışı uygulamasını ifade etmektedir (Aydın, 2000: 241).

Eğiticiliği bir iş ve meslek olarak yalnızca tutkuyla sevenler bu alanda başarılı ve uzun soluklu olurlar. Yöntemler konusundaki ustalıkları ile eğitimin temposunu, canlılığını, esnekliğini olumlu yönde geliştirirler. Yüksek performanslı eğiticilerin belki de en önemli özellikleri işlerini sevmeleri ve niçin bu işi yaptıklarını çok iyi

bilmeleridir. İş tatmini sağlayan içsel ödülleri vardır (Barutçugil, 2002: 81). Bu özelliklere sahip eğitimciler liderlik rolü verilmektedir. Lider eğitimcilerin ödülü de başarılı, öz güvenli, geleceğe güvenle bakan insanlar yetiştirmektir.

2.3.2. Öğretmen Liderliği Kavramı

Günümüzde öğretmenin sadece bilgi veren kişi konumundan çıkarak öğretim işini meslek haline getirmeye kararlı olması zorunludur. Yeni yaklaşımda öğretimsel liderlik kavramı daha etkin hale getirilmiştir. Öğretimsel liderlik ile alanında yaptığı öğretimde liderlik yapan öğretmenlerden söz edilmektedir. Lider öğretmen; eğitim-öğretim süreçlerinin daha etkili işletilebilmesi için çevresine güven veren, nereye gittiğini bilen yani vizyon geliştirebilen, soğukkanlılığını koruyarak eğitsel değeri olan davranışı gösterebilen, en karmaşık olayları/ problemleri bile basitleştirebilen, çeşitli konularda öğrencilerin karşılaştıkları farklı düşüncelerin/ eleştirilerin sınıfa yansımalarına/ tartışılmasına yani farklılıklara önem veren, eğitim-öğretime/ öğrenciye katkı sağlayabilecek konularda risk alabilen, öğretmenlik meslek bilgisi/ genel kültür alanlarında uzman olan kişiler olarak tanımlamak mümkündür. Öğretimsel liderlik vasıflarına sahip öğretmenler, meslektaşlarına model olmalı ve meslektaşlarıyla, onlara yardım etmeyi hedefleyen bir ilişki kurmalıdır.

Ancak yenilik yapmak bir yana, değişik bir şey yapmak bile beklenmeyen güçlüklerle karşılaşmaktır. Bu durumda, yeteneği kanıtlanmış insanların liderliğine gereksinim vardır. Eğer bu insanlar dünü sürdürmeye kararlılarsa, en basit şekliyle yarını yaratmaya uygun değillerdir (Drucker, 1999: 86).

Sınıfın iyi bir şekilde yönetilmesi eğitim ve öğretim faaliyetlerinde başarılı olmak için ilk ve en önemli adım olarak kabul edilmelidir. Öğretmen sınıfta sadece öğretim yapmaz, onun çalışmaları arasında yönetmek, yönetilmek, yönetime katılmak, yönetimi desteklemek beklide ilerde yönetim görevlerinde bulunmak da vardır. Bu nedenle öğretmenin de liderlik rolü ön plana çıkmakta ve grup dinamizminin bilinmesi ve bu dinamizmden yararlanması önem kazanmaktadır. Ayrıca yönetim ile eğitim öğretim ayrılmaz bir bütündür (İlgar, 2000: 161).

Okul yöneticilerini ve öğretmenleri görev başında geliştirmenin yolu öğretmenleri

derin düşünceli uygulayıcılar olarak yetiştirmek ve okul yöneticilerine "öğretmenler birlikte çalışabilir, düşünüp, üretebilir, uygulayabilir, uygulama sonuçlarını değerlendirebilir ve ürettikleri programları geliştirebilirler" düşüncesinin empoze edilmesidir (Bakioğlu ve Hesapçıoğlu, 1997: 78). Okul müdürleri birlikte çalıştıkları öğretmenlerinin çalışmalarını desteklemek ve onlarla işbirliği yapabilmeleri için onlara uygun çalışma ortamları sağlamalıdır. Öğretmenlerini geliştirmek için her eğitim-öğretim başında o dönem boyunca program dâhilinde onlara hizmet içi eğitim imkânlarını oluşturmalıdır.

Alanın temel konularına hâkim olamayan, alanının perspektifini kazanamamış, alanındaki temel konuları ve aralarındaki ilişkileri yakalayamayan öğretmenin profesyonel davranabilmesi olası değildir. Öğretmenlerin sadece birer öğretici değil aynı zamanda birer eğitici olmaları da beklenmektedir. İyi bir eğitici olabilmek için mesleği hakkında yeterince bilgilenmesi, eğiticilik yeterliliklerini kazanmış, eğitim sistemi ve politikalarını kavrayarak sistem içinde bulunduğu yer ile diğer kademeler arasındaki bütünlüğü sağlayabilecek yeterliğe ulaşmış olması gerekmektedir (Özden, 2005: 16).

Öğretmenin öğreticilik rolünün yanında yöneticilik rolünü de üstlenmesi ve yerine getirmesi gereklidir. Yönetim açısından sınıf ortamında öğretmen, hedeflenen amaçlara ulaşabilmek için öğrencilerin çalışmasını ve başarılı olmasını sağlayan, bu amaçla önemli görevler üstlenen kişidir (İlgar, 2000: 161).

Öğretmen liderliğinin hem resmi hem de resmi olmayan iki yönü vardır: Lider öğretmen, başöğretmen, bölüm başkanı, okulun yönetim kurulunun üyesi ve akıl hocası gibi rolleri yerine getirmektedir. Öğretmenin liderlik rolleri, onun geniş görev alanının beklentilerini karşılamaya çalışmaktadır. Öğretmen okul düzeyinde karar verme sürecine katılma, kolektif mesleki gelişimi teşvik etme ve okulu geliştirme sürecine katılma gibi etki alanı çok geniş olan görevleri yerine getirmektedir. Öğretmenin liderlik davranışının informal boyutu formel boyutundan daha fazla ağırlık taşımaktadır. İnfomal lider olarak öğretmen, okulu geliştirme projelerine gönüllü olarak katılma, öğrencilerin sorunlarıyla özel olarak ilgilenme ve okulu geliştirme konusunda yeni fikirler geliştirme gibi rolleri de oynamaya çalışmaktadır (Leitwood, Jantzi ve Steinbach, 1999; Akt.: Çelik, 2003: 201).

2.3.3. Öğretmen Liderliği Stratejileri

Yeni eğitim programıyla birlikte öğretmenlerin yetkileri de artırılmaktadır. Artık öğretmenler, okul merkezli karar alma sürecinde; bilginin organizasyonunda, yayılmasında ve kullanılmasında; zamanın ve okulla ilgili alanların kullanılmasında ve diğer okul personeli üzerinde büyük etkiye sahip olmaktadır. Yapılandırıcı yeni eğitim programı ile öğretmenin rolü büyük ölçüde artmıştır ve öğretmenlerin personel geliştirme, rehberlik, program geliştirme alanlarında liderlik yapması söz konusudur. Meslektaşlarıyla işbirliği yaparak saydığımız rolleri yerine getirmede daha başarılı olacağı gibi işbirliği yaptığı meslektaşlarının da liderlik yönlerinin geliştirilmesinde etkili olacaktır.

Öğrenme liderliği, süper liderlik gibi içten dışa doğru bir gelişmeyi yansıtmaktadır. Bu liderlik yaklaşımı, önce liderin kendisini daha sonra da çevresindeki insanları geliştirmesi temeline dayanır. Dolayısıyla öğrenen lider, sadece yönetici olmayabilir. Dolayısıyla öğrenen lider, sadece yönetici olmayabilir. Okuldaki her öğretmen bir öğrenen lider olabilir (Çelik, 2003: 248).

Değişimin zor olmasının nedeni kesinlik taşımaması ve riskli olmasıdır. Alıştığımız şekilde öğretmekten vazgeçip yeni yöntemler denemek bilinmeye doğru bir “tehlikeli” bir yolculuktur. Ancak birey kendisi değişmeden, gelişmesi ve değişen çevreye uyması mümkün değildir. Öğretmenlerin de çalışma ortamları için değişiklikler planlamaları zor ama gerekli bir uygulamadır. Bu değişiklikler veya yeniliklerde kurumların, eğitim sisteminin, idari mekanizmaların, politik ve kültürel hayatın etkileri vardır ancak mesleki gelişimin, deneyimleri ve çalışma ortamlarını yenilemenin kaynağı öğretmenin kendisidir (Atay, 2003: 111).

Sınıfı yönetme görevini üstlenen öğretmenin etki alanı, sınıf ortamıyla sınırlı değildir. Öğretmen, sınıf içinde ve sınıf dışında etkili bir liderlik davranışı gösterebilmelidir. Öğretmene yönelik geleneksel bakış açısı, öğretmenin liderliğinin daha çok sınıfın dışında olması gerektiğini vurgulamaktadır. Öğretmen sınıfın dışında bir çevre lideri ve sınıfın içinde de sınıf lideri olmak zorundadır. Sınıf, karmaşık bir ortam özelliği taşımaktadır. Sınıf ortamında bulunan öğrencilerin çok değişik beklentileri ve ihtiyaçları bulunmaktadır. Öğrenciler öğrenme amacıyla bir

araya gelmiş olsalar bile, ihtiyaçlarının farklı olması, öğrencilerin öğrenme ve öğretme üzerinde odaklanmalarını güçleştirmektedir. Öğretmen sınıf içinde öğrencileri etkileme gücünü kullanarak; öğrenciler üzerinde etkili liderlik davranışları gösterebilir. Her öğretmen sınıfın yöneticisidir ancak her öğretmen bir sınıf lideri değildir (Çelik, 2003: 200). Öğretmen sınıfı yönetirken sadece sınıf ortamıyla kendisini sınırlamamalı, hem sınıf hem de sınıf dışında da etkili bir lider olmalıdır. Değişik yeteneklere ve beklentilere sahip öğrencileri ortak bir payda da birleştirmek öğretmenin sahip olması gereken en önemli liderlik özelliklerindedir.

Öğretmenin verdiği dersin içeriğine, programına, sınav ve materyallerine ilişkin müfredat bilgisi öğretmenin konu bilgisini oluşturur. Konu bilgisi olmayan öğretmenin söz konusu dersi öğretmesi beklenemez. Deneyimli öğretmenlerin pedagojik içerik bilgileri deneyimsiz öğretmenlere göre daha fazla gelişmiştir. Öğretmen, konu bilgisi ve konu bilgisini öğrencinin anlayabileceği bir şekilde sunmaya ilişkin pedagojik içerik bilgisinin yanı sıra, öğretme ve öğrenme süreçlerine ilişkin bilgiye de sahip olmalıdır (Atay, 2003: 38).

Lider öğretmeni, lider yöneticilere, ana-babaya, iş çevrelerine size ihtiyacım var diyebiliyorsa, bunlarla iş birliği yapabiliyorsa, akıla akıl katılabiliyorsa, eğitim kişiyi geleceğe hazırlayabilir. Eğitim "işbirliğine dayalı öğrenme" (Bademci, 2000: 157) ile mümkündür. Demokratik bir toplumdaki lider öğretmen sınıf içindeki liderlik özelliklerini toplumsal liderlik biçimleriyle besleyerek, örgütlenme gerçeğinden hareketle sosyal, siyasal ve kültürel haklarını korumak ve eğitim-öğretim ortamını güçlendirmek amacıyla örgütlülüğe inanır ve çalışmalarını bu yönde ilerletir.

Öğrencilerin öğretmenlerinde hangi özellikler aradıkları konusu ile ilgili olarak ülkemizde de bazı araştırmalar yapılmıştır. Bütün bu araştırmalarda öğrenciler, genellikle en sevdikleri öğretmenlerinin bilgi sahibi, bilgiyi iyi aktaran, öğretmek için örneklerden yararlanan, ölçüleri sıkı, iyi huylu, neşeli, adil, sorumluluk sahibi, otoriteyi sağlayabilen, uyumlu vb. özelliklere sahip olmalarını istediklerini belirtmişlerdir (Oğuzkan, 1985, s. 59- 61 akt: Oktay, 1991).

Lider öğretmenler, yol gösterici yeni uygulamaları ve örnek etkinlikli ile diğer öğretmenlere model olmalı. Öğretmenin iki temel ilkesi de unutulmamalıdır. Birincisi öğretim etkinliklerini ihtiyaç ve beklentiler doğrultusunda farklılaştırılmalı, ikincisi öğrenmeyi, içinde bulunulan çevre ve öğrenciler için anlamlı hale getirilmelidir.

2.3.4. Bir Lider Olarak Öğretmen

Öğretme-öğrenme yaşantılarını hedeflere ulaşmaya yönelik olarak tasarlayan, planlayan, uygulayan, değerlendiren, öğrencilerin ve diğer ilgililerin gücünden yararlanan ve onları etkili kılan kişidir. Öğretmenlerin yeniden yapılandırılmış okullardaki rolü şüphesiz, öğrenen lider olabilmek. Aynı zamanda karar verici özelliği ile de en önemli rolü üstlenmektedir.

Liderlik, katılımcılık, yaratıcılık, hız, esneklik, küçülme, iletişim, motivasyonda değişimler, elektronik mucizenin öncülük ettiği yeni dönemin üstünde durduğu konulardır. Dolayısıyla yeni, yepyeni bir eğitim anlayışına davetiye çıkarmaktadır (Serter, 205 akt: Bademci).

Değişen bir dünyada ve toplumda eğitim, eğitim kurumları, eğitim yöneticileri ve öğretmenlerin önemli bir yeri vardır. Eğitim, değişmelerin bir aracı olduğu kadar insanları değişen durumlara uyarılama, değişmenin getirdiği bazı sorunlarla baş etmede onları güçlendirme sürecidir. Değişen bir toplumda öğretmene düşen görev ise, öğrencilere liderlik yapmak olduğu kadar onların da liderlik davranışları geliştirmelerini sağlamaktır (Can, 2006: 172).

İnsanı odağına alan bir yönetim anlayışı gündemdedir. Bu anlamda eğitimde "aklı geçmiş için kullandıran" yöntemler yerine "aklı gelecek için kullandıran yöntemler" doğrultusunda tercih yapmak zorunda kalınacaktır. Asıl işimi, insanları geliştirmek. güne ve geleceğe hazırlamaktır. Çalışan herkes bir öğretmen/öğrencidir: bu nedenle eğer bir lider yönetici öğrenmeye vakit bulamıyorsa. Muhtemelen çalışmaya da vakit bulamıyordur (Rosen. 1998, s. 63 akt: Bademci).

Öğretmen liderliği; birbiri ile iletişimde bulunmak, öğretmen eğitimini sürekli olarak devam eden ve kariyer boyunca süren uzun bir süreç olarak görmek ve bu görüşü

uygulamaya koymak için öğretimin detaylarında meslektaşları ile mesleki diyaloglar sürdürmeye ve geliştirmeye istekli olmaktır. Yöneticiler ve öğretmenlerin de kendi aralarında öğretimlerdeki niteliği ve dolayısı ile kendi profesyonel gelişimlerini ilerletmek için okulda iletişim sürecinde meydana gelebilecek zorlukları tanımaları gerekmektedir (Bakioğlu, 1998: 19).

Öğretmenin liderlik rolü, küreselleşen dünya ile birlikte çok kültürlülük düşüncesini teşvik ederek, öğretmenin özellikle saygıyı oluşturmada liderlik yapmasını gerektirecektir. Eğitim sistemimizde maalesef ihtiyaca ya da çağın gerektirdiklerine göre değil her siyasal iktidar değiştiğinde hatta aynı iktidarın Milli Eğitim Bakanı değiştiğinde sisteme ve programlara müdahale edilmektedir.

Çoğu örgütte çoğu insanın anladığı şekliyle “gerçeklik”, doğması gereken baskılar, tepki gösterilmesi gereken krizler ve kabul edilmesi gereken sınırlılıklar anlamına gelir. Gerçekliği bu yolla tanımlama koşullarında, en iyi durumda işe yaramaz bir rüya, en kötü durumda ise sinik bir yanılmaca olur ama varılabilecek bir hedef değildir. Ressamlar, kompozitörler, heykeltıraşlar için ise aksine, yaratmak kısıtlamalar içinde çalışmayı gerektirir; örneğin, kullandıkları araçlarından gelen kısıtlamalar. Bir vizyonun gerçeklik kazanması için parmağınızı sakatlamaktan başka bir şey yapmanız gerekmeseydi, yaratıcı süreç de olmayacaktı. Öyleyse, sınırlama kaynağı olmaktan çok yaratmanın bir aracı olarak, tıpkı bir sanatçının yaptığı gibi, liderler de insanlara gerçeklik anlayışı yaratmada nasıl yardımcı olabilirler? Bu “öğretmen olarak lider” in görevidir (Senge, 2004: 376).

Öğretmenin liderliği, bütün öğrenciler için öğrenme ve öğretimin kalitesini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Öğretmenin bugünkü liderlik rolü, sınıfta bir değişme yapmaksızın eğitimsel değişimin gerçekleşmeyeceğini ortaya koymaktadır. Lider öğretmenler öğrencilere yardımcı olduğu gibi, diğer öğretmenlere de yardımcı olmaktadır. Öğretmenin yaptığı göreve bağlı olarak, gösterebileceği liderlik davranışları şunlardır:

1. Güvene dayalı ilişki geliştirme,
2. Örgütsel koşulları belirleme,

3. Öğrenme ve öğretme sürecini yönetme,
4. Öğretmenlerin bağlılığını sağlama,
5. Görevi yönetme (Lieberman, Soxl ve Miles, 1988; Akt: Çelik, 2003: 201- 202).

Lider öğretmen, lisans ve lisansüstü eğitimlerinde öğrenme teknikleri yanında liderlik özelliğini gösteren “insan yönetme” bilgi ve becerisi kazanmalıdır. İnsan yönetimi bilgi ve becerileri; Sözlü ve sözsüz iletişim bilgi ve becerisi, misyon ve vizyon oluşturma bilgi ve becerisi, lider yöneticilik bilgi ve becerisi, güdüleme ve güdülenme bilgi ve becerisidir. Çünkü lider öğretmen, öğrenme merkezi olan sınıfa girdiğinde, o ekibin lideri olmak zorundadır.

2.3.5. Bir Öğretim Lideri Olarak Öğretmen

Öğretmenlerin geniş olarak sınıf içi ve sınıf dışı konularda eğitim reformları ile ilgilenmesi ve bu konularda düşüncelerini ileri sürmesi, dahası meslektaşları ile işbirliği yapmak suretiyle öğretim programları geliştirip, değiştirmesi suretiyle kendi niteliğini yükseltmeli. 21. Yüzyılı karşılamaya hazırlandığımız şu yıllarda potansiyel öğretmen düşüncesini eğitim sisteminin ve dolayısı ile yarının büyüklerinin yararına sunmak bakımından Türkiye için büyük bir gerekliliktir. Ve öğretmen eğitimini ve geliştirilmesini bu bağlamda ele almak hayati öneme sahip bir konu olarak görünmektedir (Bakioğlu, 1998: 19). Öğretim liderliği, eğitim-öğretim kurumlarının temel görevinin eğitsel amaçların gerçekleştirilmesini sağlamak ve bunun için gerekli şartları oluşturmak gerçeğine dayanmaktadır. Okul yöneticileri gibi sınıfta öğretim yapan öğretmenlerin temel görevi eğitim-öğretim faaliyetlerine liderlik yapmaktır. Öğretim liderliği; öğretmenlerin alan bilgisi, genel kültür ve öğretmenlik meslek bilgisine ilişkin yeterlilikleri ile birlikte, liderliğe ilişkin bilgi, beceri ve aynı zamanda kişilik özelliklerinin eğitim ve öğretim faaliyetlerinde işlevselleştirilmesiyle ilgilidir.

Sınıftaki öğretimde öğretmen hedef belirlemede, strateji ve teknik seçmekte, tüm süreci etkililiği konusunda değerlendirmekte kısaca sınıfı yönetmektedir. Bunları yaparken sınırlı kaynak kullanarak çekingen öğrencileri motive etmekte, hedeflere ulaşabilmek için hep beraber çaba harcamayı sağlamaktadır. Sınıf karmaşık ve

dinamik bir çalışma ortamıdır ve oldukça yetenekli birinin yönetimini gerektirmektedir. Genel olarak öğretmenler yönetici olarak görülmemelerine rağmen pek çok yöneticilik rolünü yerine getirmektedirler, örneğin, zümre başkanlığı yapmakta, stajyerlere rehberlik yapmakta, kollara başkanlık etmekte, sınıf öğretmeni olmakta, kıdemli öğretmen olarak tecrübesiz öğretmenlere yol göstermekte, danışmanlık yapmakta, okul müdürü, yardımcısı ve müfettiş olabilmektedir. Bu rollerinde öğretmenler planlamacı, başlatıcı, geliştirici, kolaylaştırıcı, ilerletici, problem çözücü, bireyleri ve okulu değerlendirici gibi yönetsel işler gerçekleştirmektedir. Bu yönetsel işleri yaparken pek çok meslektaşısı ile işbirliği içindedirler (Bakioğlu, 1998: 11). Nereden, nasıl öğreneceğini bilen öğretmen her zaman değişimin karşısında değil yanında olacak ve hatta destek verecektir. Bunları yapabilmek için de gerekli vizyon, cesaret, öğrenme, kendini geliştirme, hatalardan ders alabilme, sevecenlik ve demokratik olabilme gibi liderlik özelliklerini öğretmenin taşıması gerekli koşullar olarak ortaya çıkmaktadır.

Görüldüğü gibi, Lider öğretmen yaratmakta sorun pek çoktur. Terfi ihtimali olmayan, mesleğinin orta ve ileri basamağında bulunan öğretmenler enerji ve coşku kaybetmekte, sınıf aktivitelerinde motivasyon ve moralleri düşmekte ve kendilerini giderek tekrarlanan bir rutinin içinde bulmaktadırlar (Bakioğlu ve Hesapçıoğlu, 1997). Öğretmenlerde, meslektaşlarından aldıkları olumlu eleştiriler sayesinde güven duygularının ve motivasyonlarının artması beklenmektedir. Ülkemizde öğretmenlerin yanında pek çok faktör öğrencilerin öğrenmelerini etkilemektedir. Öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyacı, yapılandırıcı yeni programla birlikte artmış ve işlevselliğinin artırılması yönünde çalışmalara ihtiyaç doğmuş. Bu ihtiyacında öğretmenlerin değişen rollerine uygun olarak, kişisel değerlerini hesaba katarak gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Öğretmenlerle ilgili beklentilerin giderek artması, farklılaşması ile öğretmenler arasında daha fazla istişare ve daha fazla etkileşime gereksinim doğurmuştur.

Okul yöneticilerini ve öğretmenleri görev başında geliştirmenin yolu öğretmenleri derin düşünceli uygulayıcılar olarak yetiştirmek ve okul yöneticilerine "öğretmenler birlikte çalışabilir, düşünüp, üretebilir, uygulayabilir, uygulama sonuçlarını değerlendirebilir ve ürettikleri programları geliştirebilirler" düşüncesinin

empoze edilmesidir (Bakioğlu ve Hesapçioğlu, 1997). Özellikle ikinci kademe öğretmenlerin, öğrencilerin eğitim-öğretim sürecindeki mevcut başarı durumları hakkında ki (kısa süreli ders saatlerinden dolayı) bilgileri diğer branş öğretmenleri ile çok yönlü bir iletişime girerek sağlaması mümkün olacaktır. Bu meslektaşlar arasındaki yardımlaşmanın okul yöneticilerinin önderliğinde yapılabilmesi eğitim-öğretim başarısı için gereklidir.

Çocukların yaratıcılığının ortaya çıkmasına olanak tanıyan bir eğitim-öğretim yapısının oluşturulması onların farklı ürünler ortaya koymasına yol açabilir. Ezberciliğin teşvik edildiği kalp bilgileri, tek doğrunun ortaya konulduğu ve o doğrunun sınavla kâğda aktarılmak zorunluluğunun olduğu bir ölçme değerlendirme sistemi yaratıcılığı olumsuz yönde etkiler. Yaratıcılığın ortaya çıkarılmasında ve geliştirilmesinde düşüncede çok boyutluluğu sağlayacağı eğitim uygulamasına geçmek gereklidir (İlgar, 2000: 201).

Ancak, ilginç olan durum, geleneksel eğitim anlayışı içinde okullarda en çok öğretilen iletişim becerisi yazma olmakta ve onu sırasıyla okuma ve konuşma becerileri izlemektedir. En az öğretilen (hatta hiç öğretilmeyen) iletişim becerisi ise dinlemedir. Burada, insan yaşamında ihtiyaç duyulan iletişim becerileri ile öğretilenler arasında tam bir terslik olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu durum da çoğu insanın iş ya da özel hayatında iletişim sorunları yaşamasının önemli bir nedenini oluşturmaktadır (Barutçugil, 2002: 155). İyi bir eleştirel öğretmen, kendi yaşamında da eleştirel düşünmeyi benimsemelidir. İletişim ve yönetimde demokratik, cesaretli, risk alabilen ve alçakgönüllü olabilmelidir. Sınıf ortamının tartışmaya, soru sormaya açık olmasını sağlamalıdır (Özden, 2005: 162). Bir eğitimcinin kendini geliştirmesi, kendinden memnun hale gelmesi, kendini konu hakkında yeterli hissetmesi kolay bir süreç değildir. Tarafsız olabilmek diğer bir sorundur. Kendine tarafsız bakabilmek zaman geçtikçe güç hale gelir. Kendini yalnızca olayın sonunda eleştirmek önemli değildir. Eğitici, periyodik olarak her eğitim sırasında, gün sonunda ve dönem sonunda eleştiriler yapmalıdır (Barutçugil, 2002: 265). Öğretmen her gün eğitim-öğretim ile ilgili yaptığı çalışmaların başarıyla gerçekleşip gerçekleşmediğini değerlendirmelidir. Öğün öğrencilerde düşünsel ve duyuşsal alanlarında ne gibi gelişimlerin oluşturulduğu tespit edilmelidir. İletişim becerileri (konuşma, dinleme,

izleme), zamanını iyi kullanabilme, girişkenlik, gözlemlene, tahmin etme, organize etme, karar verme, özetleme gibi yetenek alanlarını geliştirebilmek için gün sonunda o gün elde edilen kazanımlara göre değerlendirme yaparak, bir sonraki güne eğitim programında yapacağı zenginleştirmeleri belirleyerek girilmelidir.

Öğretim lideri sadece karar vermez; özellikle sınıf ortamında oluşan çok çeşitli sorunlara da köklü çözümler geliştirmek için öğrencileri ve diğer ilgilileri araştırma yapmaya özendirir. Öğretim liderliği, eğitim-öğretim kurumlarının temel görevinin eğitsel amaçların gerçekleştirilmesini sağlamak ve bunun için gerekli şartları oluşturmak gereğine dayanmaktadır (Yüksel, Özdemir, Filiz ve Özerbaş, 2007: 28). Misyon oluşturma, ilke, amaç ve prensiplere bağlı olma, inisiyatif kullanma, yaşanmış deneyimlerden yararlanma, motivasyon sağlama, çevresiyle iyi diyalog kurarak çevreden destek sağlamak, aktif olma, risk alma ve başkalarını etkileme gibi daha bir çok etkili liderlik davranışları bir öğretim lideri olarak öğretmenin özellikleridir. Lider öğretmenlik anlayışının gün geçtikçe genişleyen rolü ve yapılandırıcı programın etkisiyle; öğretmenlerin sınıflarına daha çok kaynak getirdikleri gözlemlenmektedir.

Deneyimlerden öğrenme yeteneği birçok şeye bağlıdır. Bunun için; problem çözme sanatında iyi eğitilmiş iş görenlere (lider öğretmenlere) sahip olmak, çalışanların birlikte ortak problemleri saptayıp daha kaliteli çözümler arayabileceği forumlar oluşturmak, sorunlar daha azgınlaşmadan önlem almaya istekli olmak ve sürekli dünyadaki en iyi uygulamayı kıstas almak gerekir. Bilgi arttıkça risk azalır (Hamel ve C. P., 1996: 366). Bilgi çok değerlidir. Bilgiye sahip bir kişi karar verme ve verdiği kararı eyleme geçirme yeteneğine sahip olur. Bilgi daha öncekileri kullanarak yeni bilgiye ulaşabilmeyi, yargıyı, deneyimi, değerleri ve inançları bünyesinde barındırır.

Sağlıklı bir demokrasi için eleştirel düşünebilen ve “bütünü” gören çoğunluk, vazgeçilemez bir ön-koşuldur. Kamuoyu, eleştirel düşünebilen, okuduğunu ve dinlediğini anlayabilen, olayları ve eşyayı kendi bakış açılarına göre değerlendirebilen kişilerce oluşturulduğunda halkın görüşlerini yansıtır. Bu yeteneklere sahip insanların azınlıkta olduğu yerlerde kamuoyu halk tarafından şekillenemez. Çoğunlukta olayları kendi başına değerlendiremeyen, çıkarsamalarını

irdeleyemeyen ve ulaştığı sonuçları değerlendiremeyenlerin çoğunlukta olduğu bir ülkede, gerçek kamuoyundan söz edilemez (Özden, 2005: 141). İlköğretimi bitiren öğrenciler dinlediklerinden ve okuduklarından somut sonuçlar çıkarıp, satır aralarını okuyarak, verilen değişik mesajları görüp bütününe sentezden geçirerek bir sonuç çıkarabilmeyi alışkanlık haline getirmiş olmalıdır. Bu bireylerin yetiştirilmesi, öncelikle bir öğretim lideri olarak öğretmene ve şüphesiz hazırlanan eğitim programının işlevselliğine bağlıdır.

2.4. ÖĞRETMEN LİDERLİĞİ ve ETKİLİLİK

Öğretmen yeterliği ve öğretmenin sınıftaki davranışları arasında bir ilişki vardır. Değişen yeni eğitim anlayışında öğretmenin sınıftaki rolü de değişmiştir. Okullarda daha önce uyguladığımız yöntemler, öğrencilerin büyük çoğunluğunun derslerinden geçer not alarak bir sonraki eğitim basamağına geçmek için uğraştıklarını, bunu da tek amaçları olan üniversiteye girmek için yaptıklarını, bu yaklaşımda eğitim-öğretimin amacından sapmasına yol açtığı çok açık ortadadır.

Öğrenme-öğretme ortamında, öğretmenin yerini ilerde bilgisayarlar, robotlar alacaktır. Bu durumda bile, en az iki özellikten dolayı öğretmen eğitim ortamını etkileyebilir:

1. Yetişeklerin hazırlanmasında, uygulama sonuçlarına göre olan grupta öğretmenin bulunması gerekmektedir.
2. Bilgisayarlar ve robotlar ipucu, dönüt, düzeltme, pekiştireç verilebilir. Öğrenci katılmasını sağlayabilir; biçimlendirme ve yetiştirmeye dönüt; değerlendirme yapabilir; fakat öğrenciye karşı sevgi, saygı hoşgörü, anlayış gibi insani özellikleri göstermede öğretmenin yerini tümüyle şimdilik tutamaz.

Tüm bu nedenlerden dolayı öğretmenlik özel bilgi, beceri, ilgi istemeyen, önemli bir meslektir. Eğitimbilim formasyonu almayan hiçbir kimse öğretmen olmamalıdır. Öğretmenlik formasyonu yetişekleri bilimsel olarak hazırlanmalı; öğretmen olacaklar bu yetişeklerden geçirilmelidir. Ayrıca başarılı öğrencilerin bu mesleği seçmeleri seçen; seçeneklerin de bu alanda kalmalarını sağlamak için her türlü maddi ve manevi destek öğretmenlere sağlanmalıdır (Sönmez, 1982: 372).

Artık öğretmen aktif (bilgiyi hazır olarak veren/ sunan), öğrenci sadece dinleyen (bilgiyi hazır olarak alan) konumundan çıkarılmaya çalışılmaktadır. Öğretmenin bireyselleşmesi öğretmene yeni sorumluluklar ve görevler yüklemektedir.

Okulda yapılması gereken iş öğretme değil öğrenmedir. Öğretmen denilen kişinin doğru adı ise “öğrenme ortamı hazırlayıcısı, koruyucusu, geliştiricisi “dır (Titiz, 2000: 79).

İyi yetişmiş öğretmenlerin, seçiminde ve hazırlanmasında katkılarının olmadığı bir programı uygulayan birer memur olmaktan kurtarılmasına yönelik düzenlemeler yapılmalıdır. Eğitimde yeniden yapılanmanın gerçek yorumlayıcısı ve sınıftaki uygulayıcısı öğretmenlerdir. Öğretmenlerin bu rollerini başarı ile yerine getirebilmeleri için mesleğe ilişkin yeni düzenlemelerin yapılması zorunluluktur (Özden, 2005: 16).

İşbirlikli öğrenme (kubaşıl da deniliyor), öğrencilerin yardımlaşarak öğrenmelerine verilen isimdir. “Biz bunu zaten yapıyoruz” gibisinden bir tuzağa düşülmemesi açısından bunu hatırlamakta yarar vardır. Öğrenme ortaklığı farklı bir kavramdır. Öğretmeni, öğrenci ve öğrenme arasındaki konumundan, öğrenci grupları içine eşit bir ortak olarak sokmakta ve farklı bir işbirlikli öğrenme ortamı doğmaktadır: öğretmen-öğrenci yardımlaşması. Öğretmene layık olduğu değeri vermek, bu trajediye son vermekle mümkündür (Titiz, 1998: 109).

1- Öğretmen okul dışı takviyeler yapmalıdır: Öğretmenler okulun mesai saatlerine velilerin maddi durumlarına göre ücretsiz veya ücretli kurs ya da etütler yapabilirler. Bu kurlarda seviye sınıfları yapılması öğrenciler ve öğretmenin başarısı için ön şart olmalıdır.

2- Öğrenciye neyi-niçin öğrenmeleri gerektiğini fark ettirmeli ve kendi eksiklerini görmesini sağlamalı; Çocuğun kendi eksiklerinin (başarısının veya başarısızlığının) farkında olup olmadığını tespit edebilmesi de başarı için en belirleyici noktadır. Çünkü bunu öğretmenin bilmesinden ziyade öğrencinin bilmesi de onu başarıya götürebilecek altın anahtardır. Geleceğe insan hazırlayan öğretmenlerin; öğrencilerin kendilerine olan güvenlerini arttırmak, zeki olduklarına inanmalarını sağlamalıdır.

3- Öğrenciler eğitimin her kademesine dâhil edilmeli: Örneğin, yeni öğrenciler bir konunun yazılı ve sözlü değerlendirmesi öğretmen adına, sınıfı gruplara (3- 5 grup) ayırarak öğrencilerin hazırlanmaları istenebilir ve bunlar sınıfta uygulanabilir. Öğrenciye öğretmen, bu çalışma ile ‘‘Ben bu eğitimin her kademesinde varım’’ imajını kazandırarak öğrencilerin özgüvenleri kuvvetlendirilebilir.

4- Öğrencilere eğitim ile ilgili anketler uygulanmalı: Örneğin çocuğun başarısını etkileyen öğretmenin, olumlu ve olumsuz yönlerini öğrenciye; ‘‘Öğretmeninizin sizce olumlu ve olumsuz yönleri nelerdir?’’ sorusunu ayda bir yönelterek ve isimsiz olarak yanıtlaması istenerek, eleştirel düşünmesine katkısı olabileceği gibi kendine öğretmeni dahi eleştirebileceğini gösterir.

5- Gelecek ve daha ileriki geleceğe yönelik kuşaklar yetiştirilmeli: Hızlı değişime, gelişime ve bilgi üretimine ulaşabilmek için kendisini geliştirmeli ve hazırlamalıdır. Bütün (tüm sınıf), parça (başarısız öğrenciler) ilişkisini kurup; buna göre yönlendirme yapabilmelidir.

Örneğin ev ortamında sınıfındaki öğrencilerle internet ağı kurup, eksik bilgilerine yönelik bir saatlik çalışma yapabilir. Yine sınav sonuçlarında başarısız olan öğrencilere yönelik etkinlik örneği hazırlayıp onları öğretmen; öğrenciye internet aracılığıyla gönderip kavratmayı sağlayabilir.

6- Öğretmen öğrencilerine meslek seçimlerinde öğretimdeki başarının ön koşul olduğunu fark ettirmeli; Bunun için öğretmenlerin yakın üniversitelerden, özel sektörden uzman kişilerle bağlantıya girerek, sınıf içinde meslek sahibi kişiler de olabilir belli dönemlerde sınıfta ziyaretleri sağlanmalıdır.

Bu yöntemle öğretmen daha küçük sınıflardan itibaren meslek tanıtımlarına başlayabilir. Böylece öğretmen öğrencilerine öğretimdeki başarılarının meslek sahibi olmalarında ön şart olduğunu fark ettirebilir.

7- Öğretmen öğrencilerin yaratıcı düşünme gücünü geliştirmek için tüm derslerde uygulamalar yapmalıdır: Öğretmen yaratıcılığın hangi boyutlara kadar gidebileceği ile ilgili kendi çevresiyle sınırlanmış öğrencilerini yönlendirmelidir.

Sene sonlarında çoğunlukla resim ve iş eğitimi dersleri için açılan sergiler, öğrencinin her zaman itici olarak gördüğü matematik, fen bilgisi, İngilizce ve Sosyal Bilgiler dersleriyle ilgili olarak ta yapılabilir. Örneğin Sosyal Bilgiler sergisinde, “Türkiye’nin yedi coğrafi bölgesini karakteristik özellikleriyle ilgili tanıtım çalışması” düzenleyebilir. “Yakın tarihimizdeki önemli olayları anlatan maket çalışmaları” yapabilir.

Matematik dersinde o yıl içerisinde öğrenilen materyalleri, araç gereçleri bizzat öğrenciye yaptırılarak matematik sergisi açabilir. Örneğin çalışma konusu olarak, “Bana öyle bir sınıf oluşturun ki ben bu yıl işlediğimiz konuları simgeleyen her türlü materyali görebileyim; geometrik şekiller, terazi, cetvel türleri... Vb.” verilebilir.

“Dünya barışına katkıda bulunabilmek için ben, ülkem ne yapabiliriz?” konusu okullar arası yarışma haline dönüştürülüp bu yönde öğrenciler teşvik edilebilir. Öğrencilerin sene boyunca basılı ve görsel yayınları takip etmeleri sağlanarak (Dünyada olan olaylar konulu) onlara küçük bir kitapçık şeklinde yıllık hazırlattırılabilir. Sonuçta öğretmen öğrencilerine “Herkes yaratıcıdır, yaratıcılık sınırları zorlanmalıdır” mesajını verir.

8- Gelecekte bir grup içerisinde dâhil olacağı düşüncesinden yola çıkan öğretmen; öğrencinin grup içerisinde; çalışabilme, kendine geliştirebilme, gruba dâhil olabilme başarısını elde etmesi için değişik çalışmalar yaptırmalıdır

Örneğin en popüler, en çok basılan o seneye ait seviyelerine uygun üç kitap belirlenir ve sınıfta belirlenen üç gruba dağıtılır. Bu grupların birlikte bu kitapları ya tiyatro ya da film senaryosu haline getirip, grupların yazılı olarak ve dramatizasyon halinde sunmaları sağlanabilir.

9- Öğretmen öğrencilerin eğilimli oldukları zekâ alanlarını tespit etmek için sınıf ortamında yeni programında desteklediği çoklu zekâ kuramını uygulayarak öğrencilerini yetiştirmelidir: Öğretmenler öğrencilerinin gelişmiş zekâ alanlarını okuldaki ilk günlerinden itibaren tanımlamak ve tercih ettikleri bu zekâ alanları yoluyla kendilerini gerçekleştirmelerine yardım etmelidir.

Öğretmen kişisel gözlemler yapmalıdır. Öğrencilerin sınıftaki olumsuz davranışlarını gözlemlemelidir. Örneğin; sürekli kıpırdanan, yerinde duramayan, yanındakileri rahatsız eden bir öğrencide bedensel / kinetik zekâsının iyi gelişmiş olduğunu saptayabilir. Yine sürekli konuşan bir öğrencinin sözel / dil zekâsına sahip olduğunu saptayabilir.

Öğretmen sınıfta değişik faaliyetlerinin yer aldığı bir etkinlik listesi hazırlayıp, öğrencinin seçtiği bir faaliyet üzerinde çalışmasını sağlayabilir. Bu çalışma ile sözel zekası olan çocukların daha çok kitaplara, görsel öğrencilerin resim yapmaya, bedensel öğrencilerin daha çok el becerisine ve oyuna dayalı etkinliklere yöneldiklerini fark eder. Sınıf mevcudu kalabalık olan öğretmenler bu çalışmayı sadece sınıfta sorunlu ve başarısı düşük öğrenciler üzerinde uygulayabilir.

Öğretmenler bu çalışmalarını belgelendirip, kayıt altına alarak öğrenci dosyalarında saklayabilir. Bunun amacı öğrencinin bir sonraki eğitim basamağında diğer öğretmenleri tarafından tanınması ve öğrencinin bir sonraki eğitim basamağında diğer öğretmenleri tarafından tanınması ve öğrencinin o alanlarda gelişimini sürdürmesini sağlayacaktır.

Öğretmenler öğrencilerin belli bir zaman dilimindeki not değerlerini inceleyerek onların hangi alanlara daha eğilimli olduğunu tespit edebilir. Örneğin; öğrencinin matematik, fizik, kimya derslerindeki notları 4–5 ise o öğrenci mantıksal-matematiksel zeka alanına eğilimli olduğunu gösterecektir.

Sonuç olarak öğretmenler bu çalışmaları yaparak öğrencilerin potansiyel yeteneklerini ortaya çıkarır. Yine öğrencilerin ileride karşılaştıkları sorunları çözmede daha şanslı olmalarını ve en azından doğru bir meslek (kendilerine uygun bir meslek) seçmeyi sağlayacaktır, bu da öğretimde verimliliği arttıracaktır.

2.5. ÖĞRETMEN LİDERLİĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ

2.5.1. MEB' in Rolü

Genç nüfus oranı çok yüksek olan ülkemizin bu durumu avantaj haline getirmesi onlara verilecek eğitime bağlıdır. Kuşkusuz böyle bir dünyada eğitimin görevi insanlara bilgi öğretmekten çok bilgiyi elde etmenin yollarını öğretmek olacaktır. Küreselleşmenin bir süreç ve bir gerçek olarak insanlığın karşısında olduğu gerçeğinden, kaçmak ve gerektirdiği evrensel dünya değerlerini yok saymak yerine, milli ve kültürel değerlerini koruyarak küresel bir dünyanın gerektiği bilgi, beceri, tutum, değer ve davranışlara sahip bireylerin yetiştirilmeleri gerekmektedir.

Öğretmenler açısından eğitimin hedeflerini öğrencide bulunması istenen davranışlar olarak betimlersek. Bu hedeflere ulaşılabilmesi de ancak liderlik yönleri ile dikkat çeken, mesleğini seven, öğretim etkinliklerini ihtiyaç ve beklentiler doğrultusunda farklılaştırılabilen, öğrenmeyi içinde bulunan çevre ve öğrenciler için anlamlı hale getirebilen öğretmenlerle mümkün olacaktır.

Bilgiye erişme, onu hızlı ve ihtiyaca yönelik işleme, kişilik ilgi alanlarını ve öğrenme stilini dikkate alma gibi konular eğitimin teknik yönlerindeki yakınlıklar iken; eğitim fırsatının adil dağılması, eğitim görmüşlerin işsizliği, eğitim sınıfının gelir düşüklüğü gibi konular da işin diğer yakınlık boyutunu oluşturuyor (Titiz, 2000: 36). Yapılandırıcı anlayışı benimseyen yeni eğitim sisteminin olumlu birçok yönü olmasına karşın özellikle proje ve performans görevlerinde elde edilebilecek başarı konusunda öğrenciler arasında eğitimde eşitlik ilkesinden bahsedebilmek şüphesiz pek mümkün değildir.

Öğrencilerin başarısı sağlıklı olarak ölçülüp değerlendirilememektedir. Öğrenci başarısı giderek düşmektedir. Eğitsel hizmetler dengeli olarak sunulmamaktadır. Okulların niteliği gecekondü bölgesinde, kırsal alanlarda ve Doğu illerinde diğer yörelerden daha düşüktür. Sistemden daha çok varsıl aile çocukları, erkekler, ülkenin batısında ve büyük kentlerde yaşayanlar yararlanmaktadır. Parası olan için sınav kazanmamak sorun değil. Öğrencilerin çoğu istemedikleri alanda okumaktadır. Mesleki teknik liselerde okumak isteyenler, yakın zamana kadar bu okullara

girmekte güçlük çekmişlerdir. Öğrenci sorunlarıyla ilgilenecek öğrencileri ilgi alanlarına göre yönlendirecek okul rehberlik hizmetleri yetersizdir (Okçabol, 2005: 288).

Günümüzde yapılandırmacılığın eğitim üzerindeki etkileri, yayınlanmış çeşitli programlar ve eğitim uygulamalarında görülmektedir. Takım turnuvaları, öğrenci takımları başarı bölümü, yap-boz ve öğrencinin öğrenciye ders vermesi gibi işbirliğine dayalı öğretim stratejilerinin yaygın bir şekilde kullanılmasıyla okullarda sosyal yapılandırmacı uygulamalara da sık rastlanır oldu (Yaşar, 1998: 75). Sınıf başkanlığı yaklaşımın da olduğu gibi; öğretmenin yaşlılarına göre her yönden öne çıkmış öğrencileri kendisine yardımcı olarak görevlendirmesi, kalabalık sınıfların olumsuzluklarını da en aza indirmeyi de planlayarak yapılmaya çalışılan önemli bir uygulama olarak yapılmaya çalışılmaktadır.

Türk eğitim sisteminin sorunlarının başında eğitim koşullarının olmasıdır. Bu eşitsizliğin sebeplerinin başında öğrencilere yansımaları, eğitim kurumları arasındaki fiziksel altyapı farklılıkları gelmektedir. Türk eğitim sistemi, öğrencilerden birey olmalarından ziyade not almaları yönündedir. Eğitim süresince öğrenci, sosyal etkinlikler, araştırma, kütüphaneye gitme, gibi etkinlikleri hiç gerçekleştirilememektedir. Toplumsal katmanlar arasındaki farklı eğitim koşulları ile mücadele de çözüm için, yeni programla birlikte ders kitaplarının öğrencilere ücretsiz dağıtılması ile bir adım atılmaya çalışılmıştır. Ancak hazırlanan kitaplarda tespit edilebilen hataların düzeltilmesi gerekmektedir.

Ancak bu konuda, öğretmenler tarafından yeterince anlaşılmadığı yine öğretmenler tarafından belirtilmiştir. Yeni yapılandırmacı eğitim programı hakkında öğretmenler yeterince bilgilendirilmedikleri için öğretmen merkezli anlayıştan öğrenci merkezli anlayışa geçmeleri de güç olmuştur. Yeni programda ölçme-değerlendirme; öğrenme sürecinde öğrencinin neleri kazandığını belirlemeye yöneliktir.

“Bizim öğretmenlerimiz çok zor ve olumsuz şartlara bile kolayca uyum sağlayabilecek beceri gösteriyorlar. Eğer öğretmenlerimiz bu konuları hiç bilmiyor denilirse ve nasıl yapacakları konusunda bir endişe olursa, bu bence hiç sağlıklı değil, bizim öğretmenlerimiz zannedildiğinden çok daha fazla beceriye sahipler“

(Selçuk, 2004: 15). Öğretmenlerimizin zor koşullarda çalışmaları ve zor koşullara uyum sağlama yeteneklerinin olması, onların bu anlayışın gereklerini doğru şekilde yerine getireceklerini göstermez.

Program değerlendirme sonuçlarına göre programa süreklilik kazandırılması açısından atılması gereken ilk adım; araştırma geliştirme çalışmalarına başlamaktır. Bunun diğer adı programın düzeltilmesi ve geliştirilmesidir. Bu çalışmada;

1. Öğretmenlerin program geliştirmedeki görev ve sorumlulukları analiz edilerek bu süreçteki etkinlikleri artırılabilir,

2. Sürecin her aşamasındaki araştırma ve geliştirme çalışmaları aralıksız sürdürülebilir,

3. Program geliştirme çalışmalarına katılan bireylerin sürekli olarak hizmet içi eğitimden geçirilmeleri sağlanabilir (Demirel, 2004: 116).

Öğretmen eğitimi konusunda gerekli önlemler alınmadığı ve öğretmenlerimize ihtiyaç duydukları destek verilmediği takdirde, sistemde yapılmaya çalışılan değişimin kâğıt üzerinde kalacağı bir gerçektir. Bu süreçte okullarımızda çok şey değişecektir, ancak bu değişimin hedeflenen değişime ne kadar uygun olacağı ise tartışılacaktır (Bıkmaz, 2006: 116). Değişimi gerçekleştirecek olan öğretmenlerin yeni programların uygulanması konusunda yeterince desteklenmedikleri ve bu konuda yalnız bırakıldıkları görülmektedir.

Okulların temizlik sorunu öncelikle halledilmesi gereken eksiklerdendir. Bu sorun yoksul, gelir düzeyi düşük ailelerin ikamet ettiği okullarda yaşanmaktadır. 1980, 12 Eylül döneminde öğretmen yetiştirme görevi MEB 'den alınarak üniversitelere devredilmiştir. Öğretmenin yüksek öğrenim görmesi gereği ile ülkedeki eğitsel gelişmelerin etkisi olmuştur.

Bakanlıktaki hizmet içi eğitim birimleri verdiği hizmetler çoğu zaman beklentileri karşılayamamaktadır. MEB' in merkezden planlayıp yürüttüğü hizmet içi eğitimi etkinlikleri yanında, ilçeler ve okullar da kendi olanaklarını kullanarak hizmet içi eğitim etkinlikleri düzenlemeye çalışmaktadır. Öğretmenin, kültürel faaliyetlere

katılmalarına, istedikleri kitap ve dergileri almalarına, kültür gezilerine katılmalarına olanak verecek ölçüde bir gelir seviyesine yükseltilmeleri zorunludur.

Hangi düzeyde olursa olsun tüm eğitim kurumlarımızda uygulanmakta olan tüm eğitim kurumlarımızda uygulanmakta olan eğitimin temel değerler dizisinden birisi “programlar” dır dır. Kişilere öğretilmek istenilenler parçalanıp programlar haline getirilmekte, sonra da kişilere öğretilmeye çalışılmaktadır... Günümüz Türkiye’ sinde eğitimde yaşanan krizin nedeni bu benimsenmiş ve hiç sorgulanmayan paradigmalardır. Sorgulanan, yalnızca okullaşma oranı, öğretmen maaşları ve üniversiteye giriş sorunlarıdır (Titiz, 2000: 32). Çağımızda okullar, bir öğrenme yeri olarak görülmekte, öğrencileri başarılı kılacak donanıma sahip kişiler olarak yetiştirmek görevi de öğretmene verilmektedir. Eğitim öğretim sürecinde; okul yöneticisinin öğretmenlerin kendilerini geliştirmelerine yardımcı olması, okulun toplumsal çevresinde yer alan kişi, grup, sivil toplum kuruluşlarının okulun amaçlarını gerçekleştirme sürecinde destekçi olmaları zorunludur. Velilerin çocuklarının eğitimine yardımcı olma sorumluluğunu almaları, öğretmen yetiştirme programlarının eğitimin amacında meydana gelen değişmeler paralelinde sürekli yeniden düzenlenmesi ile birlikte eğitimin her kademesindeki yetkili ve görevlilere de eğitimin işlevselliğini arttırmakta görev düşmektedir. Kuşkusuz böyle bir dünyada eğitimin asli görevi, insanlara bilgiyi hazır sunup öğretmekten çok bilgiyi elde etmenin yollarını öğretmek olacaktır.

2.5.2. Okul Yöneticilerinin Rolü:

Okul yöneticisi, kendisine daha üst yönetimce verilen hedefler doğrultusunda astlarını yönlendiren kişidir. Türk Dil Kurumu tarafından yayımlanan sözlükte lider kavramı “bir partinin veya bir kuruluşun en üst düzeyde yönetimiyle görevli kimse” olarak açıklanmıştır. Bu bakış açısıyla liderlik kurumsal düzeyde bir yetkiyle ilişkilendirilmiş ve yöneticilikle eş anlamlı tutulmuştur.

Yöneticilik, eğitimle kazanılabilen bir beceridir. Alınan eğitim ve tecrübelerle kişi iyi bir yönetici olabilir. Liderlik ise kurumsal bir yetkiye dayanmak durumunda değildir.

Eğitim yoluyla geliştirilebilir olmakla birlikte, insanların doğal yapısı ve kişilikleriyle de ilgilidir (Erişen, 2007: 19). Başarılı okul yöneticisinin öğretmenin başarısı üzerinde çok önemli bir rolü olduğu tartışılmaz bir gerçektir.

Okul yöneticilerinin, öğretmenlerini bir öğretim lideri olarak görmeleri, onların motivasyonunda ve yaptıkları işlerden doyum sağlamalarında, okulla bütünleşmelerinde önemli bir belirleyicidir. Okul yöneticilerinin, yazışmalar, toplantılar, maddi kaynak temin etmeye çalışma gibi öncelikli yapmak zorunda kaldıkları işlerden dolayı; okulda düzenli bir öğrenme iklimi oluşturamamaktadırlar.

Okulun ve okul programının başarısı, okul içindeki çeşitli programların birbiriyle uyumlu olmasına ve programlar arası eşgüdümün sağlanmasına bağlıdır. Başarılı okullarda müdürler (okul yöneticileri), sınıf ve kademeler arasında, program yönünden koordinasyonda önemli rol oynamakta, öğretmenler arasında büyük ölçüde bir etkileşimin olmasını teşvik etmektedirler (şişman, 2004: 86). Etkili okullarda okul programı, açık bir biçimde belirlenmiş amaçlar üzerine oluşturulmakta, okulda herkes, öğrenmenin önemini vurgulamaktadır. Öğretme, öğrenme; okullardaki iki temel süreçtir. Okullardaki öğretme ve öğrenme dışındaki diğer bütün süreçler ve eylemler, esas itibariyle bu iki temel sürecin etkili bir biçimde işletilmesi içindir. Diğer taraftan öğretmenin de öğrenmenin de kendi içlerinde alt süreçleri vardır. Okul yöneticisinin bulunuş nedeni, söz konusu süreçleri etkili bir şekilde işleyişini sağlamaktır.

Çalışanlara kendilerini geliştirmeleri için gerekli olan zaman ve kolaylıkların gösterilmesini sağlayacak açık ve destekleyici bir ortam sağlanmalıdır. İş dışında ya da iş başında katılımcı takım yapısını temel alan bir ortamda çalışmaları sağlanmalıdır (Barutçugil, 2002: 154).

Eşleme, örgütün, yapı ve işleyiş olarak belirlenen amaçlara katkıda bulunacak şekilde düzenlenmesidir okulda eşleme olmadığında her öğretmen ayrı telden alacaktır. Bazen birbirleriyle çatışacak ve birinin diğerine başat çıktığı durumlar olacaktır. Okul yöneticisinin görevi, okuldaki enerjinin, çizilen vizyon doğrultusunda yönlendirilmesini sağlamaktır. Böylesine bir eşleme yapıldığında bireysel çabalar birbiriyle çatışmaz, birbirlerini destekler. Bu eşlemeyi sağlamak okul yöneticisinin

görevidir (Özden, 2005: 98). Okul yöneticisi, okullarda insanların gayretlerini belirlenen amaçları gerçekleştirmek üzere birleştiren, harekete geçiren ve etkili biçimde yöneten kişidir. Okul yöneticisi organizasyonla okulla öğretmenler arasındaki amaç birliğini sağlayarak, her iki tarafında beklentilerini en üst düzeyde gerçekleştirmeye çaba gösterir.

Değişim lideri (okul yöneticisi) olmak, hem halen yapılmakta olan şeyleri değiştirme hem de yepyeni ve farklı şeyler yapma istek ve becerisini gerektirir. Bugünün geleceği yaratması için politikaları gerekli kılar (Drucker, 1999: 86). Okul yöneticiliğini üstlenenler yeni gerçekleri tanımlayamadıkları ve yükselen yeni değerleri resimleyemedikleri için neyi neden yaptıklarını bilememektedirler (Özden, 2005). Araç-gereç, teknoloji, zaman, mekân, öğretim materyali gibi daha birçok kaynağın sağlanması, okul yöneticisinin okuldaki temel rollerindedir. Ayrıca bu kaynakların sağlanmasının yanında dağıtılmasından, kullanılmasından, geliştirilmesinden sorumludur.

Okul müdürü öğretmenlerin çalışmalarını desteklemek ve daha yakın işbirliği yapabilmeleri için onlara ortam sağlamalı, öğretmenlerini geliştirmek için görüş alışverişi bir strateji olarak kullanılmalıdır. Bir araştırmaya göre öğretmenlerin profesyonel gelişimini ve hizmet içi eğitim imkânlarını arttırmak okul müdürlerinin dörtte biri tarafından ciddi bir problem olarak nitelenmiştir (Bakioğlu, 1996: 78). . Okul yöneticileri genellikle kendilerinden önce yapılan çalışmaları kötüleme eğilimi içindedirler. Oysaki bu tutum öğretmenleri, önceki çalışmalarının yanlış ve değersiz olduğu gibi olumsuz bir düşünceye sevk edecektir. Okul yöneticisi okulun vizyonu, misyonu ve amaçlarıyla, değişme ve yeniliklerle bütünleşmede, öğretmenlerine örnek olmalı; eğitim ve öğrenme konularıyla ilgili yapılan araştırmaları, gelişmeleri takip ederek öğretmenlerle paylaşmalıdır. Yaptıkları işlerle ve davranışlarıyla öğretmenlere örnek olmalıdırlar.

Vizyon sahibi lider (okul yöneticisi) kendi vizyonunu herkese kabul ettiren insan değildir. Yukarıdan aşağıya, emir komuta zinciriyle ulaştırılan vizyon, olsa resmi bir vizyondur. Resmi vizyon ise insanlarda heyecan yaratmaz. Okulunda tüm öğretmen, öğrenci ve personel tarafından paylaşılan ortak bir vizyon oluşturmak okul yöneticisinin görev ve sorumluluğundadır (Özden, 2005: 42). Okul yöneticisi, okulun

bulunduğu durumu hakkında öğretmenlerden bilgi alarak, okulu gelecekte götürmek istediği noktaya var olanları ve öğretmenleri de yanına alarak yeni vizyonunu kurmalıdır.

Eğitim sisteminde gerekli dönüşümün gerçekleştirilmesi için “amaç ve süreç odaklı okul yöneticisi “ yetiştirmek bir zorunluluktur. Bu hiç de kolay olmayan bir iştir. Türkiye’de 65 bin civarında okul olduğu düşünülürse, okul yöneticilerini yetiştirme işinin güçlüğu daha iyi anlaşılır (Özden, 2005: 87). Okul yöneticileri, öğretmen ve öğrencilerin yaptıkları çalışmalar ve başarıları üzerinde direkt veya dolaylı olarak bir takım değişiklikler meydana getirmektedirler. Öğretim işini nasıl kolaylaştırdıkları ve öğrencileri öğrenmeye yönlentmeleri için öğretmenleri nasıl motive etmeleri gerektiğini öğrenmelidirler.

Çoğu okul yöneticisi, mevzuatı harfiyen yerine getirmeye çalışırken; okulun işleyişinde ki başarı ve başarısızlığı fark edememektedir. Bu iklimdeki bir okulda öğretmenlerinde kendilerini müfredatı; çevre ve öğrenci faktörlerini göz ardı edip, uygulamaya çalıştıkları için sınıf başarısını olumsuzlaştırmaktadırlar.

Okul yöneticileri, okula geldikleri her gün öğrenci, veli ve araç-gereçlerle ilgili bir dizi sorunla karşı karşıya kalmaktadırlar. Bunun yanında siyasal, sosyal, ekonomik ve teknolojik değişmeler, okul yöneticilerini çoğu kez istikrarsız bir ortamda çalışmaya itmektedir. Bu sorunları okulun olumlu iklimini bozmadan ustaca çözmek şüphesiz ki çoğu zaman mümkün olmamaktadır.

Ülkemizde, öğretmen-öğrenci iletişimi üzerine çeşitli araştırmalar yapılmış olmasına karşın, yönetici-öğretmen iletişimi ile bunlar arasında çift yönlü iletişimi inceleyen bir araştırmanın yapılmadığı gözlenmiştir. Öğretmen öğrenci iletişimini inceleyen araştırmalarda; sınıf içi iklimin öğrenci beklentilerine uygun olmamasının, öğretmen-öğrenci iletişimini olumsuz yönde etkilediği gözlenmiştir (Açıkgöz, 1989: 98).

Ülkemizde, okul yöneticisi, bunlardan bazılarını, örneğin grubun karar ve eylem yollarının tümünü, sağlayabilecek yetkide değildir. Bu yüzden, üstlükten önderliğe geçiş olanakları azalmaktadır. Etkili önderlik, güçlü önderlik ile gerçekleşir. Özellikle güç merkezlerin baskısı altında zayıfladığını gören önder, bu etmenleri

dikkate alarak örgüt ortamına aktarmak zorundadır (Celep, 2004: 123). Günümüzde okulların pek çoğunda hala demokrasi anlayışının yerleşmediği açıktır. Okul yöneticilerinin pek çoğu öğretmenler üzerinde kısıtlayıcı ve baskıcı rol oynamaktadır. Öğretmenlerin de yönetimde aktif rol almaları, öğretmenler arası etkileşimler sunucu doğan öğrenci başarısına yönelik çalışmaları, okul yönetimi tarafından kabul görmeli ve desteklenmelidir.

Örgütlerin yapıları gereği geliştirmek durumunda oldukları en değerli olgu düşünce ürünüdür. Bu özgün ürün, hiyerarşik ve bürokratik yapıya sahip örgütlerde gelişme imkanına sahip değildir. Bu durum, çalışanların görüşlerini sunma, onları dikkate alma değerlendirme döngüsünün işlediği örgütler için geçerlidir. Yeni düşünce ürünleri orijinal olabilir, ama denenmeleri oldukça zordur. Bu anlamda, yöneticiler örgütlerde yaratıcılığı teşvik etmek için hoşgörülü davranmalıdır (Çavuşoğlu, 2007: 109).

İyi okulların yöneticileri, ilk planda öğretim alanında yönetici, ikinci planda idari yönetici olmak isterler, çünkü öğretimin yönetimi okullar için açık amaçlar ortaya koyulmasına ve uygun beklentilerin yaratılmasını gerektirmekte ve daha çok değerli görülmektedir. İdari yöneticiler daha çok okulun yönetimi ve sakin bir gidişin gerçekleştirilmesini önemserler (Hesapçıoğlu, 1991: 241). Öğretimi planlama, öğretimi gerçekleştirme, sınıftaki ortamı etkili bir öğrenme sağlamak için hazırlama, öğrencinin öğrenme düzeyini değerlendirme, etkili bir öğretim için öğretmenlerin sahip olması gereken yeterlilik alanlarıdır. Öğretmenlerin sahip oldukları potansiyeli, becerileri ortaya koyabilmelerini, üst düzeyde performans gösterebilmelerini okul yöneticisi teşvik etmelidir.

Etkili okulun öğretim ve öğrencilerinin öğreniminin en yüksek kalitede olduğu okul anlamına geldiği unutulmamalıdır. Sınıftaki öğretimi geliştirmek, okul yöneticisinin teşviki, uyarım ve motivasyon yaratması, ödül sistemi koyabilmesi ile mümkündür (Bakıoğlu, 1994: 19). Okul yönetimi ile öğretmenler arasında güvene dayalı bir ortam oluşturulmalıdır. Okul içerisindeki tüm çalışmaların tek hedefinin öğrencileri geleceğe hazırlamak, sağlıklı bir toplumda üreten, düşünen, yeniliklere açık, buluşçu, demokrasiyi benimsemiş bireyler yetiştirmek olduğu gerçeğinden hareketle yönetim ve öğretmenler arasındaki iletişimde buna yönelik olmalıdır. Okul yöneticisi

organizasyonla okulla öğretmenler arasındaki amaç birliğini sağlayarak, her iki tarafında beklentilerini en üst düzeyde gerçekleştirmeye çaba göstermeli.

✓ Okul Merkezi Yönetimde Okul Yöneticileri ve Öğretmen Etkileşimleri:

Günümüzde okulların pek çoğunda hala demokrasi anlayışının yerleşmediği açıktır. Okul yöneticilerinin pek çoğu öğretmenler üzerinde kısıtlayıcı ve baskıcı rol oynamaktadır. Öğretmenlerin de yönetimde aktif rol almaları, öğretmenler arası etkileşimler sunucu doğan öğrenci başarısına yönelik çalışmaları, okul yönetimi tarafından kabul görmeli ve desteklenmelidir. Okul yönetimi ile öğretmenler arasında güvene dayalı bir ortam oluşturulmalıdır.

Mevzuatı eksiksiz yerine getirdiği ve biçimsel yönetim süreçlerini uyguladığı halde, okulun varlık nedeni olan öğrenci başarısı konusunda çok yetersiz olan yöneticilerinin sayısı hiç de az değildir. Bundan dolayı başarılı olmak isteyen okul yöneticisinin odak noktası mevzuat değil, öğrenci başarısı olmalıdır (Özden, 2005: 85). Okul içerisindeki tüm çalışmaların tek hedefinin öğrencileri geleceğe hazırlamak, sağlıklı bir toplumda üreten, düşünen, yeniliklere açık, buluşçu, demokrasiyi benimsemiş bireyler yetiştirmek olduğu gerçeğinden hareketle yönetim ve öğretmenler arasındaki iletişimde buna yönelik olmalıdır. Etkili Bir Okul Yöneticisi:

1. Odasında oturan değil, okulunda uygun öğrenme ortamı yaratmak için kaynak temin eden.
2. Yol gösterici denetimlerle öğretime katkı sağlayan,
3. Çevre ile iyi ilişkiler kurabilen vasıflara sahip olmalıdır.
4. Yöneticiler yaptıkları denetimler ve gözlemler sonucunda ortaya çıkart-tıkları aksaklıkları ve sistemdeki tıkanıklıkları gidermek için gerekli önlemleri almalı ve alınmasını temin etmelidir.
5. Yöneticiler ortaya çıkan eğitim-öğretim ile ilgili tüm eksikleri öğretmen-leri ile işbirliği içerisinde gidermeye çalışmalıdır.

6. Hata ve aksayan yönleri gerekirse ilgili öğretmenle birebir paylaşarak çözüm getirmeye çalışmalıdır.
7. Okul müdürü öğretmenlerin yaratıcılıklarını ortaya koymalarını, fikirlerini açıklamalarına olanak sağlamalı ve teşvik etmelidir.
8. Okul müdürlerinin yol gösterici ve iyi bir rehber olabilmesi için mevzuatı çok iyi bilmeli, bilimsel gelişmeleri yakından takip etmelidir.
9. Okul yöneticileri öğretmenlerini cesaretlendirmeli ve başarılarından dolayı ödüllendirmelidir.
10. En önemlisi de her zaman öğretmenlerine karşı objektif olmalıdırlar.
11. Yapıcı ve güven dolu bir okul ortamı yaratabilen yöneticiler etkili okul yaratmada başarılı olurlar.

Okullarımızda öğretmenin sınıfında ne yaptığı ile hiç ilgilenmeyen, fakat onların mesai başlangıcından kaç dakika önce veya sonra geldiği ile ilgilenen yöneticilerin eğitimin gelişmesine ne ölçüde katkıda bulunduğu tartışılmalıdır. Okul yöneticisinin öğretmenlerin kendilerini geliştirmelerine yardımcı ve destekçi olması, süreç odaklı yönetim anlayışının bir parçasıdır. Mesainin takipçisi olmaktan başka bir şeyle ilgilenmeyen bir okul yöneticisi, öğretmenlerine liderlik edemez. “Süreç odaklı yönetici” öğretmenin çabasını, yeteneklerini ve performansını görüp değerlendiren ve öğretmeni kendini geliştirmeye teşvik eden yöneticidir (Özden, 2005: 87). Bir okul yöneticisi eğitim-öğretimde başarıyı elde edebilmek için: öğrencilerin, öğretmenlerin ve diğer görevlilerin zamanlarını iyi kullanarak, yeteneklerini, potansiyellerini ortaya çıkarıp, geliştirmeleri için motivasyon ve uygun ortam oluşturmalıdırlar. Yine okul müdürleri okulda demokratik bir ortam sağlayarak görevli öğretmenler, diğer personeller ve öğrenciler arasında sağlıklı bir iletişim ağı kurabilmelidir.

2.5.3. Öğrenci Velilerinin Rolü:

İlköğretim öğretmenleri öğrenci ile ilgili pek çok sorunlar yaşamaktadırlar. Özellikle öğrencinin birinci eğitim-öğretim yeri olan, okula ve öğretmene öncelikle destek

vermesi gereken ailelerden kaynaklanan pek çok sorunla da karşı karşıya kalmaktadırlar.

Aileleri eğitime olan ilgileri açısından üç gruba ayırabiliriz; birinci gruba giren ailelerin çocukları genelde uyumlu ve yerinde davranan öğrencilerdir. Uygunsuz ve yanlış davranışta buldukları zaman ailelerine gönderilen bir not yeterli olur. Anne baba çocuklarının okul kurallarına uygun davranmasına yardımcı olur. İkinci gruptaki aileler çocuklarının eğitimi ile ilgilenirler, ancak sorun olmadıkça bu aileler ortaya çıkmazlar, bu aileler sorun olmazsa okula pek uğramazlar. Eğer öğretmen liderlik yaparsa okul ve eğitim etkinliklerinde aktif görev alabilirler. Üçüncü grup aileler ise çocuklarının eğitimleri ile hiç ilgilenmeyen ailelerdir. Bu aileler çocuklarını okula gönderir ve daha sonra okulla ve öğrencinin durumuyla hiç ilgilenmezler. Bu tür ailelere ulaşmak oldukça zordur (Bacanlı, 2002: 228).

Eğitimin bütünü geçer not almaya, sınıf geçmeye hedeflenmiş durumdadır. Öğrenci velilerinin yaygın tasası sadece çocuklarının geçer not alması ve sınıf geçmesi olmaktadır. Her yıl “ortalama geçer not” tartışması yaşanmakta, bu notun olabildiğince düşürülmesi istenmektedir. Bütün aşamada ki öğrencilerde genel bir “kültür düzeyi düşüklüğü” görülmektedir. “Güncel magazin kültür”, genç kuşaklara gün geçtikçe daha çok egemen olmaktadır (Atabek, 2002: 4).

Aile baskısı çocukları olumsuz etkilemektedir. Anne-baba beklentilerinin ya çok yüksek olması ya da düşük olması olumsuz sonuçlarıdır. Aksine anne babanın çocuğuna gurur duyduğunu söylemesi onun başarıya ulaşmasında yardımcı olacaktır.

Öğretmene yalnızca saygı gösterip, söylediklerini ezberlediğimiz zaman, Çocuk rolünü benimsemiş, öğretmeni de Ana baba rolüne oturtmuş oluruz. Fakat bir yandan öğretmene yönelik saygımızı ve sevgimizi sürdürürken, bir yandan da onun ilettiği bilgileri, aklımızı kullanarak irdelersek ve başka kaynaklara dayanarak gözden geçirirsek, Empatik Davranış sergilemiş oluruz. Yani, öğretmenin sözlerini irdelediğimiz için Yetişkin, ona saygı gösterdiğimiz için Çocuk, öğretmeni sevdiğimiz, gerektiğinde onu kollayacağımız için de Ana baba rolü sergilemiş oluruz (Dökmen, 2004: 318). Ülkemizde ailelerin çocuklarını toplum içerisinde ezilmemeleri, diğerlerinden bir adım geride kalmamaları, gibi daha birçok sebepten

dolayı yanlış eğitmeleri ve hatta kendisi de toplum içerisinde aynı davranışlar göstermesi sonucu önemli bazı değerlerin yıkılmasına sebep olmaktadır. Bunlardan eğitim-öğretim için gerekli olan; öğretmene karşı saygı ve sevgi değerleri önce veli tarafından daha sonrada onu model alan öğrenci tarafından yok sayılmaktadır. Böyle bir ortamda eğitim-öğretim sürecinin sağlıklı işlemlerini düşünmek şüphesiz imkânsız olacaktır. Aileden Kaynaklanan Sorunlar:

1. Velilerin çocuklarına karşı korumacı tutum sergileyerek ve okul öncesi eğitimin önemine inanmayarak, velilerin çocuklarını okul öncesi eğitim basamaklarına göndermemeleri ve bu konuda yapılan uyarılara rağmen direnç göstermeleri.

2. Ailelerin çocuklarına olaylar, nesnelere, yazılı ve görsel basınla arasında seçim yapabilme, süzgeçten geçirebilme ve bunlara bakışında güzel yanlarla kötü yanlarında olduğunu gösterme, onlara yeni pencereler açabilme konularında yetersiz kalması.

3. Ailelerin çocuğa model olma (özellikle eğitim düzeyleri düşük ailelerde) konusunda yetersiz kalmaları.

4. Çocuğu bir birey olarak kabul edip gerekli iletişimi kurmayarak, çocuğa gerekli ilgiyi göstermemeleri,

5. Aile içerisinde demokratik bir yapı oluşturulmaması,

6. Ailenin çocuklarına şiddet uygulaması, aşırı baskıcı tutum içerisine girerek çocuğun sosyalleşmesine izin vermemeleri,

7. Ailedeki ekonomik sorunların doğrudan çocuklara yansıtılması ve aile tarafından çocukların olumsuz koşullarda çalışmaya zorlanması.

8. Sorumluluktan uzak yetiştirilmeleri ve plansız olmaları,

9. Aile içerisindeki beslenme ve ana dil yetersizliklerinden kaynaklanan sorunlardan dolayı çocuğun anlama güçlüğü çekmesi.

10. Ailelerin sadece o eğitim öğretim yılıyla ilgilenmesi yani günü yaşayıp, gelecekle ilgili planlarının olmaması.
11. Belli bölgelerdeki kalabalık aile yaşantısının olumsuz etkileri,
12. Ailenin çocuklarına karşı ilgisizliği, eğitimde başarısına kayıtsız kalması,
13. Anne-babaların çocuktan beklentilerinin çok yüksek olması,
14. Ailelerin, çocuklarının kendi beklenti ve yeteneklerini göz ardı ederek, kendi beklentilerine ve isteklerine göre çocuklarını yönlendirmeye çalışmaları.
15. Ailelerin, çocukları üzerinde gerekli motivasyonu sağlamamaları.
16. Aile içerisinde çocukları arasında kıyaslama yapmaları. Başarısız olan çocuklarına ön yargılı yaklaşım, başarılı olan çocuklarına ise savunmacı davranış sergilemeleri,
17. Kimi ailelerin akademik yönden çocuğunu tanımayı önemsemeden sınıf geçmeyi temel olarak alması, başarısını bazen de yüksek notla değerlendirmesi,
18. Ailelerin, öğretmenin öğrenci ile ilgili gördüğü sorunları ve problemleri önemsememeleri ve duyarsız kalmaları,
19. Ailelerin, çocuğun başarısızlığını yalnızca öğretmene yükleyebilmeleri, çocuğunu tanımamaları,
20. Ailelerin, öğretmen ve okul ile bağımlı sadece karne döneminde yapmaları,
21. Ailelerin, derslerinde yardımcı olamamaları (iş tempolarının yoğunluğu veya akademik yetersizliklerinden). Ailelerin, çocuklarının okula devam durumlarını takip etmemeleri,
22. Ailelerin, çocuklarının ders araç-gereçlerini tam olarak okula götürmelerini sağlamakta kimi zaman yetersiz kalmaları,

✓ Son yıllarda ailelerin kültürel yapısı oldukça değişmiştir ve bugün çok farklı aile tipleri ortaya çıkmıştır. Örneğin, tek anne-baba, karışık aile ya da birlikte

yaşayanlar. Ayrıca dağılmış ailelerde şiddet gibi toplumsal sorunlar aşırı derecede karşılaşılan durumlardır.

✓ Eğitiminin etkililiği, öğretmen ve çalışanların, okulların birbirine bağlı bir öğrenen toplum haline gelmesi için paylaşılan bir vizyon ve hedeflerinin olması.

✓ Bugünün ileri teknoloji dünyasında çocuklarımızı mükemmel bir insan olarak nasıl eğiteceğimiz konusunda öğretmenlerle veliler arasında etkili ve kapsamlı bir diyalog yaratmak için gerekli olan çerçevenin oluşturulması ve geliştirilmesidir.

✓ Aileler çocuklarının gelişimine katkıda bulunulduğunu ve ilgi gösterildiğini gördüklerinde öğretmenlerle daha iyi bir işbirliğine gideceklerdir.

✓ Güçlü okul-aile ilişkileri ve yetişkinlerle daha fazla bağlantılı olma durumu öğrenciler için daha güvenli bir çevre yaratılmasını sağlamaktadır.

✓ Öğretmenler, her öğrencinin öğrenme gereksinimlerine göre sınıfları düzenleyebilme ve bu etkinliklere katılmalarını sağlama olanağına sahip olabilmeliler.

✓ Okullar işbirliğine dayalı öğrenme ve öğretmen dayanışması gibi reform yaklaşımlarının uygulanmasını benimsemeli.

✓ Örgütsel bağlılık, okul müdürünün güçlü liderliği, merkezi yönetimin kural ve işlemlerden görel olarak bağımsız ve özgür hareket etmek, öğrencilerin başarı puanları ile yüksek bir ilişki göstermektedir.

Çok iyi bir aile tecrübesi, ortalama zihinsel özelliklerle doğmuş bir çocuğun, okulda çok iyi başarılar elde etmesini sağlayabilir. Öğrencilerin başarı düzeyleri kendilerine sağlanan uygun ortam ve koşullarla yakından ilgilidir. Öğrencilere sağlanan olumlu ortamlar ve imkânlar öğrencilerin yetenekleri konusunda özgüven, başarı güdüsü, ilgisi ve kendilerine güvenlerini artırır (Gelişli, 2007: 183).

2.5.4. Müfettişlerin Rolü:

Öğretimde ve okul yönetiminde düşünme ile ilgilenen öğretmen ve okul yöneticilerine müfettişler yardım etmelidir. Okul yöneticileri ve müfettişler düşünmeyi öğretimin temeline koymak için kendini geliştirmeye çalışan öğretmenlere profesyonel yardım önermelidirler. Dolayısı ile okul yöneticilerini ve müfettişlerini bu amacın gerçekleşmesine rehberlik edecek şekilde eğitmek önem taşımaktadır. Ancak MEB müfettişlerinin % 31 inin teftiş ve yönetim alanlarında hiç hizmetiçi eğitim görmemiş olması düşündürücüdür (Bilgen, 1990: 32). Eğitim sistemi içerisinde denetim etkilidir. Çünkü denetim eğitimi geliştirme sürecinde, öğrencilerle çalışan kişiler olan öğretmenlere daha iyi görev yapmaları için sunulan yardım hizmetidir. Ancak bu organ artık işlevselliğini yitirmiş, sorun çözücü olmaktan çok sorun çıkarıcı görevi üstlenmiştir.

1- Teftiş öğretmeni engelleyici ve küstürücü olmamalıdır. Müfettişlerce yapılan denetimin amacı öğretmenlerin görevlerini daha iyi yapmalarına hizmet etmelidir.

2- Denetim öğretmene kendini geliştirme, kanıtlama ve işinde başarılı olma olanağı sağlamalıdır.

3- Denetimlerinde müfettişler objektif davranmalıdırlar. Genellikle müfettişler denetim öncesi öğretmenler hakkında okul müdürlerin-den bilgi alırlar, kişileri değil sistemi sorgulamalıdır.

4- Teftiş sonuçları kişileri değil sistemi sorgulamalıdır. Müfettişler sistemdeki eksikleri tespit etmek için teftiş yapmalıdır. Denetimin amacı öğretmeni denetlemek veya sorgulamak değil sistemdeki eksiklikleri bir üst makama taşımak olmalıdır.

5- Müfettişler öğretmenle dayanışma içerisinde olmalıdır. Müfettişler sistemin uygulayıcısı olan öğretmenlerden sistemde gördükleri eksiklikler ve çözüm yolları ile ilgili paylaşımda bulunmalı ve onlarla bu konuda iş birliğine gitmelidirler.

Müfettişler yaptıkları denetimler sonucunda ortaya çıkardıkları öğretmenle ilgili aksaklıkları ve sistemdeki tıkanıklıkları gidermek için gerekli önlemleri alacak ve alınmasını temin edeceklerdir.

Bu denetimler sonucunda öğretmen vereceği eğitimi daha verimli hale getirmeye çalışacak, kendindeki eksiklikleri gidermek için hizmet içi eğitim programlarına katılacak, o yönde hazırlanmış yayınları tarayacak ve meslektaşları ile işbirliğine giderek sorunu gidermeye çalışacaktır. Böylece öğrenciler belirlenen hedefler doğrultusunda yetiştirilebileceklerdir.

2.5.5. Öğrenci Profiline Rolü:

Eğitimin hedefleri içinde öğrencinin kendini disipline etmesi, sorumluluk alması, bağımsız hareket etmesi bulunsu bile, öğrencinin bunları öğrenebileceği ortam bulunmamaktadır. Aksine okul bağımlılık, dış disiplin, sorumsuzluk ortamını istemeden de ola sunmaktadır. Yönetici ve öğretmenler, öğrencide sorumluluk anlayışı bulunmadığını, bağımsız çalışmadıklarını, üretken olmadıklarını ileri sürmektedir, ancak okul ortamı müzminleşmiş, bağımlılığı arttıran unsurlar taşımaktadır (Hesapçioğlu, Bakioğlu, 1997: 51). Öğrenci, öncelikle hemen her şeyden, eğitim-öğretim sisteminde çalışan elemanlardan, kullanılan materyallerden, verilen ödev ve sınavlardan, eğitsel kulüp çalışmalarından, en başta arkadaşlarından, çevreden ve genel olarak ta toplumdan etkilenir ve bunlardan istediği, algıladığı kadarından da faydalanırlar.

Okula gitmek öğrenci için ev yaşamından kesin bir uzaklaşmayı işaret eder. Öncelikle okula gitmek öğrenciyi yeni bir rol ile tanıştırır. Çocuk, öğrenciyeye dönüşür. Bu onun başarması gereken ilk kurumsal roldür. Öğretmen-öğrenci iletişimi eskisine göre daha zayıflamış, yer yer kopmuş durumdadır. Öğrenciler neden okuduklarını, ne okuduklarını, okuduklarıyla ne yapacaklarını bilemez durumdadır. Öğrencilerde giderek artan bir umursamazlık, kayıtsızlık, bıkkınlık görülmektedir. Lise eğitimi bütünüyle üniversite girişine endekslenmiş durumdadır (Ataberk, 2002: 4). Eğitim kurumları ben kazandım, sen kaybettin düşüncesine göre karşılaştırmalı bir süreçle öğrencileri değerlendirme çabasındadırlar. Not verme sistemleri genellikle öğrencileri başarılı ya da başarısız grubuna ayırtmaktadır. Eğitimciler öğrenciler arasında mutlaka her zaman olmasını istediklerini belirttikleri işbirliğinden bahsetseler de öğrencileri yarışmaya sevk etmektedirler.

Öğrenciler sınıfta pasif, katılımcı olmayan izleyiciler olarak yetiştiriliyor ise onların okul dışındaki etkinliklere de işbirliği içinde katılmaları beklenemez. Kitle iletişim araçları ve özellikle televizyon, yalıtılmış katılımsız izleyiciler yaratma eğilimini güçlendirmektedir. Okul etkinliklerinin daha işbirliğine dönük, eyleme dayalı ve bütün öğrencilerin duygusal katılımını sağlayacak hale getirilmesine gereksinim vardır. Eğitim değişme ile ilgilenmeli ve okul da öğrencinin değişmesini sağlamalıdır. Pasif tutumlar değişmeyi gerçekleştirmez. Eğer eğitim öğrencinin değişmesini sağlama süreci ise geleneksel okul çevresi bunu gerçekleştirilememektedir. Mevcut okul sistemi içinde yarışmacı ortam öğrenmede işbirliği sağlamaya dönük bütün çabaları olanaksızlaştırmaktadır. Gelecekte eğitimciler için sağlıklı bir yarışma perspektifi işbirliğine dayalı bir çerçeve içinde öğretilebilir. Günümüzde okul, öğrencileri yönlendirmek ve kontrol etmek için yarışmacılığı kullanmaktadır.

Eğitim ve öğretim sadece okulla sınırlanmamalıdır. Eğitim ve öğretimin gerçekleştirilmesinde okul dışı ortamlardan da faydalanılmalıdır. Bu amaçla okullardaki eğitim etkinlikleri okul dışı potansiyeli harekete geçirmeli ve öğrencilerin okul dışında kendilerini geliştirmeleri için kurumlar açılmalıdır (Erdoğan, 2003: 262). Bunun için öğrencilerin küçük yaştan yani anaokulundan itibaren sahip oldukları yetenek alanları, uzmanların da yardımlarıyla belirlenerek; MEB desteğiyle açılacak merkezlere okul dışında öğrencilerin belirlenen yeteneklerini geliştirmesi için yönlendirilmesi eğitimde etkililiği şüphesiz arttıracaktır.

Kuşkusuz ki tüm öğrencileri anlayışsız olarak niteleyemeyiz, ancak tüm öğrencilerin de anlayışlı olduğunu söyleyemeyiz. Belki de dönüp dolaşp yine öğretmenin sorumluluğu içerisinde göreceğiz öğrencinin sorumlu ya da sorumsuz davranış sergilemesini. Belki de öğretmenler meslek hayatları boyunca öğrencilere çok fazla bilgi ve beceri kazandırmaya çabalarlarken birbirleriyle iletişime giren iki bireyin bu süreçte eşit sorumluluğa sahip olmasını öğretemiyorlar. Belki de bu eksikliği gidermek için ilkokuldan başlayarak öğretim programlarına iletişim ile ilgili dersler konulur. Belki de bu dersleri alan kimi öğrenciler, süreçteki kendi sorumluluklarını

bundan böyle öğretmenin sırtına yüklemeye çalışmazlar (Ergin, A. Ve Birol, C., 2000: 38).

2.5.6. Kullanılan Materyalin Rolü:

Öğretim materyallerinin seçimi ve tasarlanması öğretmenin öğretim sürecindeki yeterliliğine bağlıdır. Aynı zamanda materyaller öğrenen özellikleri öğretim hedefleri, içerik, yöntem teknik ve stratejiler, ekonomiklik gibi faktörler dikkate alınarak geliştirilmelidir. Öğretim materyallerinin sınıf ortamında kullanılması için bazı kurallar vardır. Öğretmen ders öncesi materyalleri hazırlamalı, ders sonrasında yeniden gözden geçirerek bir daha ki kullanıma kadar muhafaza edebilmelidir. Sınıfın ortak kullanımındaki araçlar öğrencilerin fiziki özelliklerine uygun olmalıdır. Öğretim materyalleri çok amaçlı esnek sınıf düzenlerinde bireysel ve grupta çalışmayı ve eş zamanlı olarak farklı konularda gruplarla çalışma yapmayı destekler şeklinde düzenlenmelidir. Öğrencilerin çok boyutlu zeka kuramından hareketle aynı hedeflere farklı etkinliklerle ulaşmalarını sağlayan bir sınıf ortamında bulunması, sorumluluk alma, bağımsız karar verme ve inisiyatif kullanmayı cesaretlendiren materyallerle bir arada olması sağlanmalıdır (Erden, 2005: 28). Dergiler, ders kitapları ve yardımcı kitaplar gibi yazılı kaynaklar; daktilo, bilgisayar, radyo, televizyon, slayt, tepegöz ve teyp gibi teknik araçlarla kara tahta, tebeşir, harita, pano ve çizelgeler eğitim eğitim-öğretim sürecinin sürdürülmesi için sisteme giren ders araç-gereçleridir.

Hedef davranışlarla ilgili araç gereçler sınıf ortamına getirilmeli yeri ve zamanı gelince kullanılmalıdır. Araç-gereçler, istendik davranışları öğrenciye kazandırmada zorunlu olabilir. Daktilo makine olmadan, on parmakla daktiloda yazı yazabilme öğrencilere kazandırılmaz. Bu nedenlerden dolayı, araç ve gereçler hedef davranışlarla, içerikle tutarlı, öğrenci düzeyine uygun olmalı; ayrıca bunlar için gerekli ortam sağlanmalıdır (Sönmez, 2003: 16). Ülkemizde genellikle kalabalık sınıflarda ders yapılmaktadır. Ayrıca kütüphanesi, fen-dil-matematik-bilgisayar laboratuvarları, spor ve konferans salonları yeterli düzeyde olan okul sayısı gerçekten çok düşüktür. Öğretmenin bu şartlarda eğitim-öğretim sürecini sağlıklı bir şekilde yürütmesi ve başarıyı elde edebilmesi zor ve hatta bazen de imkânsız olmaktadır. Özellikle küçük yaşlarda soyut düşünemeyen çocuklara görsel materyal olmaksızın

öğretmeye çalışmak öğretmeni zorlamakta ve zaman savurganlığına neden olmaktadır.

Nitelik olarak zayıf öğretmenlerden birde araç gereç ve öğretim materyali yetersizliği ile öğretim yapmaları istendiğinde, öğrencilerde eğitim amaçlarının gösterdiği davranışların geliştirilmesi daha da zorlaşmaktadır (Gözütok, 2004: 214). Bu bağlamda araç, öğrencinin öğrenmesi, öğretmenin etkin bir öğretime sağlayabilmesi için özel olarak hazırlanmış öğretim-öğrenme yardımcısıdır (Alkan, 1984: 6). Öğretmenler bir ders süresi içerisinde; düşüncelerini kontrol edemeyen, akıllarına gelen ilgili veya ilgisiz tüm düşüncelerini süzgeçten geçirmeden söylemek isteyen, dikkatini uzun süre belli bir konu üzerinde odaklamakta zorluk çeken, başka bir yerde, başka işlerle meşgul olmayı isteyen öğrencileri; nasıl disipline edecekleri, onları nasıl güdüleyerek derse katılımlarını arttıracakları ile uğraşırlar. Bütün bu sorunları görsel, işitsel materyallerden yardım alarak gidermeye çalışmaktadır.

Teknolojik gelişmenin bir bölümünün eğitim alanına girmesi, hatta bilgisayar, internet gibi ileri teknolojilerin sınıf ortamında kullanılması öğrenme verimini bir ölçüde artırmıştır. Ancak, bu tür imkânların yaygınlığının sağlanabilmesi ve daha da önemlisi bu teknolojilerdeki hızlı ilerlemenin aynen sınıf ortamlarına aktarılabilmesi o denli kolay değildir. Ayrıca da sorun verim artışında değil, temel yaklaşımdadır (Titiz, 1998: 108). MEB” in zaruriyetler dışında maddi yardımının hiç olmadığı düşünüldüğünde: evinde o gün pişirecek yemek bulma derdinde olan velilerle okulunu ayakta tutmaya çalışan okul yöneticilerine, her yönden küstürülen öğretmenine; bu olumsuzluklara rağmen farklı materyaller bulma, teknolojiyle öğrencilerini tanıştırma görevi vermesi düşünülmesi gereken ve “eğitimde fırsat eşitliği” ile hiç örtüşmeyen düşüncelerdir.

Öğretmen sahip olduğu olanakları verimli kullanarak ve öğrencilerinin ihtiyaçlarını dikkate alarak öğretim materyallerini hazırlayabilmeli. Materyalleri hazırlarken teknolojik ve çevresel olanaklardan yararlanmalı ve içeriğin sunumunu kolaylaştırmasına dikkat etmeli (Balıbey 2006: 50). Öğretim-öğrenme sürecinde araç-gereçlerden yararlanma, konuların daha etkili sunulmasını sağlamak ve öğrenme zamanından ekonomi sağlanmaktadır. Ayrıca, öğretimi daha zevkli ve anlaşılır hale getirdiği için öğrenme için ayrılan süre verimli geçmekte ve anlaşılır

hale getirdiği için öğrenme için ayrılan süre verimli geçmekte ve öğretim hizmetinin niteliği artmaktadır (Demirel, 2004: 56).

Bilinen bir gerçek, bir ustanın marifetinin araç gereçlerini iyi kullanmasına bağlı olduğudur. Bir eğitici de özellikle görsel malzemeleri, iyi kullandığında, etkinlik açısından en büyük desteği sağlar. Eğitimlerde katılımcıların aktif olarak işin içine girmesi sağlanmalıdır. Yalnızca konuşup duran bir eğitici hiçbir zaman ilgi çekici olamaz. Eğitici, uygun olan her yerde ve zamanda kullanabildiği kadar ve konuyla bağlantılı kılabilirdiği ölçüde aktiviteleri, rol oyunları, hikâyeleri ve görsel malzemeleri kullanmalıdır. Kendi özgün araçlarını işin içine katmalıdır (Barutçugil, 2002: 93).

Eğitimde görsel-işitsel araçlar, bir yandan öğretmenler tarafından kullanılması gereken materyalleri zenginleştirirken, diğer yandan da öğretmenlerin çalışmalarını kolaylaştırmaktadır. Ayrıca bu araçlar, öğrencilerin derslere olan ilgisini arttırarak, bilginin kalıcılığını ve yaşama uygulanabilirliğini sağlamaktadır (Kaya, 1999: 1).

2.5.7. Meslektaşlarının Rolü:

Vizyonun paylaşılması ona varlık kazandırır. “Ortak vizyon, daha çok sayıda insan tarafından paylaşılmaya başlandığında, temelde bir değişiklik göstermeyebilir. Ama insanların gerçekten ulaşmayı tasavvur edebilecekleri zihni bir gerçeklik anlamında, daha canlı hale gelir”. Öğretmenler hayallerini diğer öğretmenlerle paylaştıkça, bu hayaller daha da büyüüp zenginleşecektir (Özden, 2005: 46). Küreselleşen dünyada öğretmenden, eğitim sistemi ve yarının büyüklerinin yararına yönelik çalışmalar yapması beklenmektedir. Öğretmenlerin sınıf içi, sınıf dışı konularla ilgili eğitim reformları yapması gerekmektedir. Yapacağı tüm çalışmalarında meslektaşlarını da ortak etmesi, onlarla birlikte öğretim programları geliştirmesi ile liderlik yönünü güçlendirmeli.

Hiyerarşik, emir-komuta ve kontrol anlayışına sahip yönetim tarzlarında korkuya dayalı kültürler egemen olmaktadır. Genel olarak bakıldığında, daha basık ve daha açık organizasyonel yapılar, işbirliğini ve ortak sahiplenmeyi kolaylaştıran daha fazla güvene dayalı kültürlerin doğmasını sağlamaktadır. Bilgi paylaşımı için güven ön

koşuludur. Bilinmesi gereken nokta, bilginizi paylaşmamızın hiçbir zaman değerimizi düşürmeyeceği gerçeğidir. Organizasyonun kültürü korkudan uzaklaşıp daha fazla güvene dayalı olmaya başladıkça ve bunu geliştirdikçe çalışanlar paylaşma konusunda kendilerini daha rahat hissedeceklerdir (Barutçugil, Ekim 2002: 116). Liderlik özelliği gösteren ve diğer meslektaşlarına model olan bu öğretmenlerin; okul yöneticileri tarafından da fikirlerine, yaptıkları çalışmalara önem verilerek desteklenmelidirler.

Ancak öğretmenin yalnızca mesleki formasyona sahip olması da başarılı olabilmesi için yeterli olmamaktadır. Çağdaş öğretmen, iyi bir vatandaş olmanın yanında, insan ilişkilerinde başarılı bir bire yol olmak zorundadır. Bu özellik giderek demokratikleşen sınıf ortamında, öğretmenin öğrencileri ile ilişkisinde olduğu kadar okul içinde meslektaşları ve diğer insanlarla başarılı ilişkiler kurabilmesinde de önemlidir (Oktay, 1991: 193). Öğretmenlerin düzenli aralıklarla birbirlerini değerlendirmeleri; yaratıcılıklarının artmasını, eksiklerini görerek kendi kendilerini güdülemelerini sağlayacaktır. Değerlendirmeler sonucunda ihtiyaç duyulan konularda meslektaş olarak bir birlerine yol gösterici olmaları eğitim-öğretim kalitesini arttıracaktır.

2.5.8. Eğitim Seminerlerinin (Hizmetiçi Eğitimlerinin) Rolü:

Öğretmenin ön lisans/lisans dereceleri alması, kademe/derece ilerlemesinde yararlı olmuşsa da, bilgi, beceri ve genel kültürünü artırmada pek bir yarar sağlamamıştır. Son yıllarda MEB' in merkezden planlayıp yürüttüğü hizmetiçi eğitimi etkinlikleri yanında, ilçeler ve okullar da kendi olanaklarını kullanarak hizmetiçi eğitim etkinlikleri düzenlemeye çalışmaktadırlar. Kimi okullar bu işi sıkı tutarken, pek çok okulun yaptıklarına hizmet içi eğitim demek bile kolay değil. Merkezin düzenlediği etkinliklerde de nitelik ve nicelik sorunu yaşanmaktadır (Yağcı, 2003: 144).

Hizmetiçi eğitim etkinlikleri, amaçlara uygun olarak ve katılanlara yarar sağlayacak bir biçimde planlanıp uygulanmalıdır. Hizmetiçi eğitimin etkinlikleri, salt bakanlık tarafından değil, eğitim fakülteleriyle işbirliği içinde yürütülmelidir. Hizmetiçi etkinlikleri, öğretim elemanlarını uygulamaya ve okullara, öğretmenleri de kuramsal bilgilere yakınlaştıracak biçimde tasarlanıp sürdürülmelidir (Okçabol, 2005: 337).

Joyce ve Showers'a (1980) göre, hizmetiçi programlarının etkili olabilmeleri için kuram, becerilerin gösterimi, uygulama, geribildirim ve destek vermeyi içermesi gerekmektedir. Öğretmenin, yeni beceri ve stratejilerin günlük uygulamaya geçirmeye çalışırken desteğe ihtiyacı vardır. Buna ek olarak, hizmetiçi programları belli bir okul programına bağlı olmalıdır. Başka bir deyişle, okullar hizmetiçi programların içerik ve tasarımlarını kendi gereksinimleri ışığında değiştirmeli, böylece bu programları etkili bir geliştirme aracına dönüştürmelidir (Atay, 2003: 105).

Hizmetiçi eğitimi etkinliklerini yetersiz kalmasının nedenleri şöyle özetlenebilir: Hizmetiçi eğitiminin önemi yeterince benimsenmemiştir; hizmetiçi eğitim alması gereken personel sayısı çok yüksektir; etkinlikleri yürütmekle sorumlu birim, personel, bütçe ve donanım açısından yetersizdir; düzenlenen kurslarda beklenen niteliğe ulaşamamaktadır ve kurslardan geçenler bunun bir yararını görmemektedir (Yağcı, 2003: 145). Şu ana kadar verilen hizmetiçi eğitim etkinliklerinden %80'i katılan öğretmenlerin beklentisini karşılayamamıştır. Bu ya hizmetiçi eğitim etkinliğini veren kişilerin yeterince konuya hâkim olmamaları ya verilen hizmetiçi eğitim etkinliğinin işlevselliğinin olmaması ya farklı materyallerle konunun uygulamaya yönelik anlatılmayışından ya da hizmetiçi eğitim etkinliğinin verildiği zaman ve saatlerin elverişsiz olması gibi faktörlerden dolayı öğretmenler hizmetiçi eğitimlerden almaları gereken faydayı alamamaktadırlar.

3. BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEM, BULGULAR ve YORUMLAR

3.1. Araştırma Modeli ve Yöntemi

Araştırma resmi ve özel okullarda çalışan öğretmenlerin, eğitim sistemi içerisinde öğretmenin fonksiyonunun, öğretmenin liderlik vasıflarına indirgenerek öğretmen görüşlerine başvurulduğu görüşme tekniği ile yapılmıştır.

İçerik analizi, ‘‘Sözel, yazılı ve diğer materyallerin içerdiği mesajı, anlam ve /veya dilbilgisi açısından nesnel ve sistematik olarak sınıflandırma, sayılara dönüştürme ve çıkarımda bulunma yoluyla sosyal gerçeği araştıran bilimsel bir yaklaşımdır’’ (Tavşancıl ve Aslan, 2001: 22).

Görüşmeler insanların bir konu hakkında ne düşündüklerini öğrenmek amacıyla yapılır (Geray, 2004). Yapılan görüşmeler sonucunda, öğretmenlerin öğrenci başarısını arttırabilmek konusunda öğretmen, öğrenci, okul yöneticisi, müfredat, fiziki koşullar ve sistemle ilgili sorunlar belirlenmiş, öğretmenlerin öğrenci başarısını arttırabilmek üzerine yaptıkları yorumlar değerlendirilmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Eğitim sistemi içerisinde öğretmenin fonksiyonunun, öğretmenin liderlik vasıflarına indirgenerek öğretmenlerin görüşleri ışığında yapılan bu araştırmanın evrenini, İstanbul ili Anadolu Yakası resmi ve özel ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır.

Örneklemini ise, maksatlı örnekleme yolu ile İstanbul ili Anadolu yakası dikkate alınarak resmi ve özel ilköğretim okullarında çalışan 50 resmi ilköğretim öğretmeni ile 30 özel ilköğretim öğretmeni oluşturmaktadır.

Maksatlı Örneklem : Bu örneklemede seçim için önemli olduğu düşünülen ölçütler belirlenir.Örneklemin araştırma evrenini bütün nitelikleri ile temsil edebileceği

ölçütleri içermesi gerekir.Bu ölçütlere göre seçilen örneklemin, araştırma evrenini bütün nitelikleri ile temsil edebildiği düşünülür (Tavşancıl ve Aslan, 2001: 56).

3.3. Verilerin Toplanması ve Yorumlanması

Resmi ve Özel İlköğretim okullarında çalışan öğretmenlerden kendilerini değerlendirmeleri ve hangi nedenlerden dolayı başarılı veya başarısız olduklarını belirtmeleri istenmiştir. Özel ve devlet okullarında çalışan öğretmenler, öğrenci, veli, müfettiş, okul yöneticisi, fiziki koşullar, üniversite sınavında öğrenci başarısına etki eden sebepler ve sistemden kaynaklanan sorunları belirtmişlerdir.

Görüşmeler neticesinde elde edilen verilere içerik analizi yapılmıştır. İçerik analizinde araştırma amacına uygun olarak analiz türlerinden ‘‘ Frekans Analizi’’ seçilmiştir.

Frekans Analizi : Frekans analizi en basit şekli ile birimlerin nicel (yüzdesele ve oransal) olarak görünme sıklığını ortaya koymaktadır.Analizi yapılan materyalde mesaj öğelerinin hangi sıklıkta görüldüğünün sayılması amaçlanmışsa, sayılabilecek nitelikte birimler, örneğin sözcükler saptanır ve analiz göstergeleri frekans türünde ifade edilir.Bu analiz türü belirli bir ögenin yoğunluğunu ve önemini anlamayı sağlamaktadır.Frekans analizi sonunda öğeler önem sırasına sokulabilmekte ve sıklığa dayalı bir sınıflama yapılabilmektedir (Bilgin, 1988: 15)

Bu amaçla belli bir konuda yapılan yorumlar sınıflandırılmıştır ve niceliksel sonuçlara ulaşılmıştır. Görüşmelerden elde edilen veriler bulgular ve yorumlar kısmında belirtilmiş bu yorumlar ışığında sonuç ve öneriler belirtilmiştir.

3.4. BULGULAR

Bu bölümde elde edilen bulgular iki alt bölüm halinde sunulmaktadır. Birinci bölümde resmi ilköğretim okullarındaki öğretmenlerle yapılan görüşmelerin değerlendirmeleri ikinci bölümde ise özel ilköğretim okullarındaki öğretmenlerle yapılan görüşmelerin değerlendirilmelerine yer verilmiştir.

Resmi İlköğretim Okullarındaki Öğretmenlerin Görüşme Sonuçları:

Tablo 1: Nasıl Bir Sınıf Öğretmeni Olduğunuzu Düşünüyorsunuz?

Öğretmenlerin Sınıf Öğretmeni Olarak Kendilerini Değerlendirmeleri	%	f
Sevecen	22	11
Çalışkan	8	4
İdealist	14	7
Başarılı	40	20
Demokratik	18	9
Çağdaş	12	6
Yeterli	16	3
Yenilikçi	18	9
MEB' nın amaç ve ilkelerine uygun eğitim öğretim yapan	6	3
Öğrencileri ile iyi iletişim kuran	10	5
Özgürce düşüncelerini açıklamalarına imkân tanıyan	6	3
Öğrencinin fikirlerine saygı gösteren	6	3
Başarılı özgüvenli iyi bireyler yetiştiren	8	4

Devlet İlköğretim okullarında çalışan 50 öğretmenle yaptığımız görüşmede öğretmenlere yönelmiş olduğumuz “Nasıl bir sınıf öğretmeni olduğunuzu düşünüyorsunuz” sorusuna öğretmenlerin verdiği cevaplardan yüzdesi en çok olan %40 başarılı sıfatıdır. Cevaplardan en düşük olanlar (%6) Özgürce düşüncelerini açıklamalarına imkân tanıyan, öğrencilerin fikirlerine saygı gösteren, MEB programının amaç ve ilkelerine uygun eğitim öğretim yapan sıfatları olmuştur.

Tablo 2: Nasıl Bir Sınıf Yönetimi Uyguluyorsunuz?

Öğretmenlerin Öğrenci Başarısını Arttırabilmek İçin Uyguladıkları Sınıf Yönetimi	%	f
Sevgiyle, sevecen	6	3
Demokratik	26	13
Öğrenci merkezli	16	8
Yönetimi öğrenciye bırakıp rehberlik yapıyorum	6	3
Veli, okul idaresi ile işbirliği yaparak	6	3
Otoriteyi, saygı ve sevgiye dayalı sağlıyorum	6	3

Devlet ilköğretim okullarında çalışan 50 öğretmenle yaptığımız görüşmede öğretmenlere yöneltilmiş olduğumuz “Nasıl Bir Sınıf Yönetimi Uyguluyorsunuz?” sorusuna öğretmenlerin verdiği cevaplardan yüzdesi en yüksek olan (%26) ile Demokratik, öğrenci merkezli, öğrencilerinde sınıfta söz sahibi olduğu, ortak çalışma yöntemi sıfatlarıdır. En düşük cevaplar ise (%6) Yönetimi öğrenciye bırakıp rehberlik yapıyorum, okul-veli-okul idaresi ile işbirliği yaparak, otoriteyi saygı ve sevgiye dayalı sağlıyorum demiştir.

Tablo 3: Hangi Materyallerden Yararlanıyorsunuz?

Öğretmenlerin Öğrenci Başarısını Arttırabilmek İçin Kullandığı Materyal Özellikleri	%	f
Ulaşabildiğim tüm materyallerden yararlanıyorum	12	6
Yakın çevredeki tüm materyallerden yararlanıyorum	10	5
Çevrenin durumuna göre her türlü materyalden faydalaniyorum	4	2
Her konu için hayatın içindeki örneklerden yararlanıyorum	4	2
Okul, veli şartları yüzünden farklı materyal kullanamıyorum	6	3
Bilgisayar destekli eğitim	4	2
Fotokopiyi dilediğimiz ölçüde kullanabiliyoruz	4	2
Görsel materyaller, kavram haritaları, boşluk doldurma, test vb	18	9
Sınıftaki araç gereçleri kullanıyorum	4	2
Teyp, CD çalar, tepegöz, TV	14	7
Kaynak kitaplardan yararlanıyorum	10	5
Bana yardımcı olacak hiçbir materyal yok	4	2
Öğrencilerin hazırladıkları resimlerden	4	2
Bilgi teknolojilerinden yararlanıyorum; bilgisayar, internet, projeksiyon	34	17
Yeni programa uygun (proje destekli gibi)	6	3

Devlet ilköğretim okullarında çalışan 50 öğretmenle yaptığımız görüşmede öğretmenlere yöneltilmiş olduğumuz “Hangi materyallerden yararlanıyorsunuz? ” sorusuna öğretmenlerin verdiği cevaplardan yüzdesi en yüksek olan (%34) bilgi teknolojilerinden yararlanıyorum; bilgisayar, internet, projeksiyon vb olmuştur. Buna karşın en düşük yüzdeye sahip cevaplar ise (%4) çevrenin durumuna göre her türlü materyallerden faydalaniyorum, her konu için hayatın içindeki örneklerden yararlanıyorum, sınıftaki araç gereçleri kullanıyorum, bana yardımcı olacak hiçbir materyal yok, öğrencilerin hazırladıkları resimlerden yararlanıyorum olmuştur.

Tablo 4:Başarınızda Okul Yöneticilerinin Olumlu Yanları Nelerdir?

Öğretmen Başarısını Olumlu Yönde Etkileyebilecek Okul Yöneticisi Özellikleri	%	f
Birikimli, donanımlı olmalı	4	2
Okulda demokratik bir ortam sağlamalı	8	4
Güven duygusu oluşturmali	10	5
Okulu bir bütün olarak düşünmeli	4	2
Her zaman öğretmenlerinin arkasında olmalı	6	3
Öğretmenleriyle saygı ve sevgi çerçevesinde iletişim kurabilmeli	6	3
Başarıda okul yöneticilerinin doğrudan rolü yoktur	12	6
Dersine istekle giren öğretmenin arkasında olumlu yönetici vardır	6	3
Yeni eğitim-öğretim teknolojileri hakkında bilgili olmalı	4	2
Öğretmen, veli, idareciler paralel davranmalılar	6	3
Tatlı sert olmalı. Arkadaşlık, otorite birlikte olmalı.	6	3
Moral ve motivasyonumu yüksek olmalı, bozmamalı	8	4
Huzurlu bir ortam oluşturmali	10	5
İlkeli, tutarlı olmalı. Kararsızlıktan uzak olmalı	6	3
Destekleyici tavırları, öğretmenin başarısını artırır	22	11

Devlet ilköğretim okullarında çalışan 50 öğretmenle yaptığımız görüşmede öğretmenlere yöneltmiş olduğumuz “Başarınızda okul yöneticilerinin olumlu yanları nelerdir?” sorusuna öğretmenlerin verdiği cevaplardan yüzdesi en yüksek olan (%22) moral ve motivasyonumu bozmamalı, yüksek tutmalı olmuştur. En düşük olanlar ise (%4) birikimli, donanımlı olmalı, okulu bir bütün olarak düşünmeli, her zaman öğretmenlerinin arkasında olmalı, istediğim materyalleri sunmaları başarıyı artırır, yeni eğitim-öğretim teknolojileri hakkında rolleri olmalı, güler yüzlü, anlayışlı olması motivasyonu artırır, sınıf içi gerekli materyalleri çalışır vaziyette bulundurmali demiştirler.

Tablo 5:Okul Yöneticisinin Başarısını Olumsuz Olarak Etkileyen Yönleri Nelerdir?

Öğretmen Başarısını Olumsuz Yönde Etkileyebilecek Okul Yöneticisi Özellikleri	%	f
Üzerimde olumsuz hiçbir etkisi yoktur	12	6
Baskıcı tutumları	4	2
Yönetici, öğretmen arasında farklı tepkiler çocukların kafasını karıştırır	4	2
Moral ve motivasyonumu bozması	4	2
Çifte standart uygulamaları, öğretmenler arasında ayırım yapmaları	10	5
Olumsuzlukları başarıyı etkiler, çünkü rolü büyük	16	8
Şevkimi kırıcı tavırlar sergilememeli	4	2
Yönetim kadrosu görevini iyi yapmazsa verim düşer	4	2
Bana yetersiz destekleri beni olumsuz etkiler	4	2

Devlet ilköğretim okullarında çalışan 50 öğretmenle yaptığımız görüşmede öğretmenlere yönelmiş olduğumuz “Başarınızda okul yöneticilerinin olumsuz yanları nelerdir?” sorusuna öğretmenlerin verdiği cevaplardan yüzdesi en yüksek olan (%16) olumsuzlukları başarıyı etkiler çünkü rolü büyük cevabını vermiştir. Yüzdesi en düşük olan cevaplar (%4) ise olaylara olumsuz yaklaşımları, baskıcı tutumları, moral ve motivasyonumu bozması, bana yetersiz destekleri olumsuz etkiler, yönetim kadrosu görevini iyi yapmazsa verim düşer, şevkimi kırıcı tavırlar sergilemesi performansımı düşürür olmuştur.

Tablo 6:Nasıl Bir Müfettiş Sizin Başarınızı Arttırır?

Öğretmen Başarısını Olumlu Yönde Etkileyebilecek Müfettiş Özellikleri	%	f
Teftiş yapan kişi benden daha çok kendini geliştirmiş olmalı	8	4
Çağdaş eğitimi benimsemiş, özümsemiş olmalı, örnek olmalı	6	3
Uzman kişiler olmalı	8	4
Öğretmenlerin açıklarını bulma çabasında olmamalı	6	3
Olumlu olmalı, pozitif olmalı	16	8
Yol gösterici olmalı, olumlu yöntemler öğreten olmalı	16	8
Bilgili olmalı	10	5
Öğretmeni anlamaya çalışmalı, öğretmeni dinlemeli	6	3
Bir ders dinleyerek, başarıyı arttırıcı bir rehber olacağına inanmıyorum	10	5
Öğretmenin sosyal anlamda yaşadığı problemleri ciddiye almalı	10	5
İyi bir rehberlik yapabilmeli	12	6
Eleştirileri yapıcı, geliştirici olmalı	22	11
Teftiş zamanına kadar rehberlik görevini aksatmadan yapmalı	8	4
Eksiklerimi kırıncı olmadan dile getirmeli	12	6
Tebessümle ve teşvikle öğretmene yaklaşmalı	6	3
Öğretmeni gerektiğinde ikaz etmeli, bilgilendirmeli	12	6
Öğretmenin eksikleri ile birlikte, başarılı yanlarını da ortaya çıkarmalı	6	3
Objektif olmalı	6	3

Devlet ilköğretim okullarında çalışan 50 öğretmenle yaptığımız görüşmede öğretmenlere yönelmiş olduğumuz “Başarınızda müfettişlerin önemli yanları nelerdir?” sorusuna öğretmenlerin verdiği cevaplardan yüzdesi en yüksek olan (%22) yapıcı ve yol gösterici olmalıdır yanıtı olmuştur. En düşük yüzde yöneticiyle (%6), öğretmenlerin açıklarını bulma çabasında olmamalı, öğretmeni anlamaya çalışmalı

(öğretmeni dinleyen), tebessümle ve teşvikle öğretmene yaklaşmalı, objektif olmalı, öğretmenin eksikleri ile birlikte başarıları da ortaya çıkarmalı olmuştur.

Tablo 7:Eğitim Seminerleri Başarınızda Nasıl Bir Rol Oynamaktadır?

Öğretmen Başarısını Eğitim Seminerlerinin Olumlu Yönde Etkileyebilmesi Üzerine Öğretmen Değerlendirmeleri	%	f
Bilgiler teorik artı pratik olmalı	6	3
Bilgi donanımı, konuşma yeteneği olan kişilerce verilmeli	14	7
Başarımda bir etkisi yok	12	6
Yenilikler yapılmalı, sadece slâyt gösterileri olmamalı	8	4
Amaçlara gerektiği gibi hizmet etmeliler	6	3
Sadece yapılmış olsun diye yapılmamalı, formaliteden öteye gitmeli	8	4
Güncel koşullara, yeni programa uygun hazırlanmalı	10	5
MEB müfettişleri değil, akademisyenler vermeli	8	4
Yaşayarak, yaparak, somut örneklerle yapılmalı	6	3
Yeterli bulmuyorum	26	13
Vakit doldurmak amaçlı olmamalı	6	3

Devlet ilköğretim okullarında çalışan 50 öğretmenle yaptığımız görüşmede öğretmenlere yönelmiş olduğumuz “Başarınızda eğitim seminerlerinin önemi nelerdir?” sorusuna öğretmenlerin verdiği cevaplardan yüzdesi en yüksek olan (%26) yeterli bulmuyorum olmuştur. En düşük yüzdesi olan cevaplar ise (%6) eğitimlerin gerçekten bilgilendirici olmalı, eksiklere yönelik düzenlenmeli, bilgiler teorikle birlikte pratik olmalı, amaçlara gerektiği gibi hizmet etmeliler, MEB müfettişleri değil akademisyenler vermeli, yaşayarak, yaparak, somut örneklerle yapılmalı; vakit doldurmak amaçlı olmamalı, öğretilenler ve gerçek hayatta lazım olanlar aynı değil olmuştur.

Tablo 8:Velilerle Yaşanan Sorunların Başarıdaki Etkileri Nelerdir?

Öğrenci Başarısızlığı Konusunda Veliden Kaynaklanan Nedenler	%	f
Velilerin düşük eğitim seviyeleri	18	9
Velilerin eğitime karşı yeterince duyarlı olmamaları	14	7
Çocuklarına karşı çok ilgisiz olmaları; sınıfını bilmiyor	16	8
Velilerin, öğretmenlerle iletişim kurmamaları	14	7
Velilerle işbirliği sağlanamaması	10	5
Velilerin, evlatlarını öğretmenlere karşı çok savunmaları	6	3
Velilerin, eğitim konusunda bilgili olmamaları	8	4
Velilerin, ekonomik olarak yetersiz olmaları	6	3
Eğitim-öğretimin bütünlüğünü sağlayan halkanın parçası olmaları	10	5
Velilerin, öğretmene karşı saygılı olmamaları	8	4
Velilerin, öğretmene güvenmemeleri	6	3
Velilerin davranışlarının tutarlı olmaması	6	3
Başarının 1/3 nün veliye ait olması	6	3
Öğretmenleri, velinin arasına paranın girmesi	6	3
Veli, öğretmen, öğrenci birlikte olmaları	6	3
Yeni programı bilmeden, ağır öğretim istemeleri	6	3
Velilerin not endeksli olması, öğretmeni zorlaması	6	3
Velilerle sorun yaşamıyorum	6	3
Okulun işleyişine müdahale edecek duruma geldiler	8	4

Devlet ilköğretim okullarında çalışan 50 öğretmenle yaptığımız görüşmede öğretmenlere yönelmiş olduğumuz “Velilerle yaşanan sorunların başarıdaki etkileri nelerdir?” sorusuna öğretmenlerin verdiği cevaplardan yüzdesi en yüksek olan (%18) velilerin düşük eğitim seviyeleri olmuştur. En düşük cevaplar ise (%6) ile velilerin evlatlarını öğretmenlere karşı çok savunmaları, verilen etkinliklerin evde kontrol edilmemesi, velilerin eğitim konusunda bilgili olmamaları, velilerin evde çocuklarına yardım edememeleri, velilerin ön yargılı olmaları, her konuda öğretmeni hatalı buluyor olmaları, proje-performans ödevleri veli tarafından yapılmakta olması belirtilmiştir.

Tablo 9:Öğrenci Profilinin Başarıdaki Etkileri Nelerdir?

Öğretmenin Başarısını Olumlu Yönde Etkileyen Öğrenci Özellikleri	%	f
Kültürlü ailelerin çocukları olmaları	20	10
Meslek sahibi ailelerin, çocukları olmaları	8	4
Eğitimin önemini hissedenden ailelerin, çocukları olmaları	10	5
Saygı dolu, duygu, düşünceleri önemsenmiş çocuklar olmalı	8	4
Araştırmacı öğrenciler olmalı	12	6
Sorgulayan öğrenciler olmalı	8	4
Sorumluluk sahibi öğrenciler olmalı	10	5
Sorular ile öğretmeni zorlayan öğrenciler olmalı	8	4
Öğrenmeye istekli öğrenciler olmalı, derse ilgili	16	8
Evde gerekli davranışı kazanamayan öğrenci bir adım geridedir	6	3
Öğrencilerin farklı yetenek ve yapıda olmaları	8	4
Zeki, hırslı olmaları gerekmez, öğrenen öğrenci olmalı	6	3
Öğrenci başarısı eşittir, öğretmen başarısıdır	14	7
Öğrenme arzusu, gayreti olması	6	3
Çevresel, genetik faktörlerin etkisi	10	5
Ana sınıfına gitmiş	6	3
Yenilikleri takip eden	6	3
İstenen çağdaş kimlikle yetişmesi	6	3

Devlet ilköğretim okullarında çalışan 50 öğretmenle yaptığımız görüşmede öğretmenler sorduğumuz “Öğrenci profilinin başarıda ki etkileri nelerdir?” sorusuna en yüksek yüzde ile verilen cevap (%20) kültürlü ailelerin çocukları olmaları olmuştur. En düşük yüzde ile verilen cevap ise (%6) öğrenen öğrenci olmalı, öğrenme arzusu, gayreti olması, ana sınıfına gitmiş olması, yenilikleri takip eden, istenen çağda kimlikle yetişmesi cevapları olmuştur.

Tablo 10:Öğretmenlerin Birbirlerine Yapabilecekleri Yardımlar Nelerdir?

Öğretmen Başarısında Meslektaşlarıyla Yardımlaşması Konusunda Öğretmen Değerlendirmeleri	%	f
Amaç ortak olmalı; çağdaş bir ülke ve çocuk	6	3
Bir birlerine öğrenci davranışlarında yardımcı olmalı; özellikle özel durumlu öğrenciler hakkında	6	3
Bilgi alışverişinde bulunmalı	30	15
Zümre öğretmenler olarak dayanışma içinde olunmalı	18	9
Dayanışma paylaşım içerisinde olunması	10	5
Yardımlaşmıyoruz, " Açığım açığa çıkmasın " endişesi sorup öğrenmeye izin vermiyor	12	6
İhtiyaç duyduğunda fikrini alıyor yardım istiyorum	6	3
Birikimlerini, tecrübelerini paylaşmalı	12	6
Branşlarda dayanışma, paylaşım çok önemli	6	3
Etrafta gördükleri faydalı gelişmeleri paylaşmalıdır	12	6
Materyal alışverişi arkadaşlarla yapılmalı	8	4
Aktivitelerde birlikte hareket edilmeli	6	3
Ben yerine biz, okul başarısı önemli	6	3
Karşılıklı hoşgörü, paylaşım, rekabetten uzak olmalı	8	4
Zümre öğretmenleri okul başlarken ortak bir eğitim, değerlendirme metodu belirlemeli	8	4
Yardımlaşma eğitimin kalitesini artırır	6	3
Yöntem, strateji, yayın, teknik açıdan paylaşıyorum	10	5
Örnekler, problemler, bulunmuş çözümler paylaşılıyor	6	3
Proje hazırlanması ortak yapılmalı	6	3
Eğitim Sistemimizde eksiklikler olduğuna inanıyorum	24	12

Devlet İlköğretim okullarında çalışan 50 öğretmenle yaptığımız görüşmede öğretmenlere yöneltmiş olduğumuz “Öğretmenlerin birbirlerine yapabilecekleri yardımlar nelerdir?” sorusuna öğretmenlerin verdiği cevaplardan yüzdesi en yüksek olan (%30) dayanışma ve bilgi paylaşımı içerisinde olunmasıdır. Cevapların tamamı bu doğrultudadır.

Tablo 11:MEB’ in Başarıya Etkileri Nelerdir?

Öğretmen Başarısını Olumsuz Yönde Etkileyen Müfredattan, Sistemden Ve Fiziki Koşullardan Kaynaklanan Nedenler	%	f
Sistemin eksikleri konusunda bakanlık fazla duyarlı değil	6	3
Yeni sistem öğrenciden doküman kullanarak etkinlik yaptırıyor	6	3
Öğretmenlere yönelik rehberlik hizmetleri yetersiz	8	4
Öğretmenin başarısı izlenmeli ve gerekli pekiştirme yapılmalı	10	5
Yeni sisteme öğretmene yeterli bilgi verilmeden hızla geçildi	6	3
Sosyolojik(saygınlık) maddi sorunlardan işini severek yapamıyor	18	9
MEB in öğretmen başarısına katkı sağladığını düşünmüyorum	10	5
Öğretmen deneyimleri kullanılmadan, masa başında hallediliyor	6	3
MEB öğretmenin yaptığı ek çalışmalarını ödüllendirmeli	8	4
Öğretmenin iş doyumunun artırılması	6	3
Eğitim sistemi yıllardır oturtulamadı	6	3
Program yazboz tahtasına çevrilmemelidir	6	3
Yeni program kalabalık sınıflara uygun değil	12	6
Sistemde artı masraf çok fazladır. Çok kırtasiye istemektedir	4	2
Çalışma ortamlarının eksiklerle dolu olması. Materyal eksikliği	8	4
Kalite sadece teftişlerle olmamalı. Daha etkili bir takip gerekiyor	6	3
Eğitim sisteminde köklü reform yapılmalı	6	3
Öğrenciler arasında sosyal, kültürel, maddi fark olmamalı	6	3
Altyapı hazırlanmadan geçilmesi olumsuz	6	3
Okullar arasında öğrenci niteliği farklı	8	4
Okul koşulları düzenlenmeli; her türlü olanaklardan yoksun olması	10	5
Kitapların tamamen değişmesi gerekiyor; konuların bazıları soyut	6	3

Devlet ilköğretim okullarında çalışan 50 öğretmenle yaptığımız görüşmede öğretmenlere yöneltilmiş olduğumuz “MEB’ in başarıya etkileri nelerdir?” sorusuna öğretmenlerin verdiği cevaplardan yüzdesi en yüksek olan (%26) sosyolojik

(saygınlık) ve maddi sorunlardan öğretmenler mesleği severek yapamıyor, eğitim sistemimizde eksikler olduğuna inanıyorum olmuştur.

En düşük cevaplar ise (%6) sistemin eksikleri konusunda bakanlık fazla duyarlı değil, yeni sistem öğrenciden doküman kullanarak etkinlik yaptırıyor, yeni sisteme öğretmene yeterli bilgi verilmeden hızla geçildi. Öğretmenlerin deneyimlerinden yararlanılmadan masa başında hallediliyor, öğretmenin iş doyumunun arttırılması, eğitim sistemi yıllardır oturtulamadı, program yazboz tahtasına çevrilmemelidir. Eğitim sisteminde köklü reform yapılmalı, öğrenciler arasında sosyal, kültürel, maddi fark olmamalı, altyapı hazırlanmadan geçilmesi şeklinde olumsuz yanıtları alınmıştır.

Tablo 12: Üniversite Sınavındaki Başarısızlığın Nedenleri Nelerdir?

Üniversite Sınavındaki Başarısızlık Üzerine Yapılan Öğretmen Değerlendirmeleri	%	f
Anne babalar	8	4
Ailede, ailevi sorunların ortadan kaldırılması	6	3
Başarı, başarısızlık büyük ölçüde kendisine aittir	6	3
Okula ilgisizlik	6	3
Değer yargılarının para kazanma yönünde değişmesi	6	3
İlköğretimin zorunlu olması	6	3
İstemeyen öğrenciyi zorla üç yıl daha sınıfta tutmamız	6	3
Fırsat eşitsizliğidir	16	8
Dershaneler eğitim sisteminde büyük bir yara	6	3
Okul, aile, çevre şartlarındaki eşitsizlikler	6	3
İÖ in 8 yıla çıkması, ana amacına ulaşmaması	8	4
Eğitim sistemimiz	6	3
Maddi imkânsızlık	6	3

Devlet ilköğretim okullarında çalışan 50 öğretmenle yaptığımız görüşmede öğretmenlere yönelmiş olduğumuz “Üniversite sınavındaki başarısızlığın nedenleri nelerdir?” sorusuna öğretmenlerin verdiği cevaplardan yüzdesi en yüksek olan (%16) fırsat eşitsizliği cevabı olmuştur. En düşük cevaplar ise (%10) eğitim sistemimiz,

maddi imkânsızlıklar, ilköğretimin zorunlu olması, isteksizlik, değer yargılarının para yönünde değişmesi olarak belirtilmiştir.

Özel İlköğretim Okullarındaki Öğretmenlerin Görüşme Sonuçları

Tablo 13:Nasıl Bir Sınıf Öğretmeni Olduğunuzu Düşünüyorsunuz?

Öğretmenlerin Sınıf Öğretmeni Olarak Kendilerini Değerlendirmeleri	%	f
Sevecen	16	5
Çalışkan	40	12
Başarılı	23	7
Demokratik	16	5
Verici	13	4
Hoşgörülü	10	3
Araştırmacı	26	8
Yenilikçi	20	6
Disiplinli, otoriter, kuralcı	13	4
Mesleğinin bilincinde, mesleğini seven	23	7
Öğrencileri aktif kılan	20	6
İşini severek yapan	20	6
Her türlü imkânsızlıkları imkânlı yapan	16	5
Çocukları ezmeyen, çocukları seven	16	5
Öğrencileri ile iyi iletişim kuran, empati kurabilen	13	4
Arkadaşça yaklaşıma çalışan	13	4
Öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap veren	10	3
Seviyelerine uygun çalışmalar yapan	10	3
Öğrencilere önce rehber olmaya çalışan	10	3
Öğrencilerin sorunlarını paylaşabilen	10	3
Düzenli, tertipli	16	5
Prensipli, ilkeli	10	3
Öğrenciyi düşündürmeyi, hayatı sevdirmeyi amaçlayan	10	3

Özel İlköğretim okullarında çalışan 30 öğretmenle yaptığımız görüşmede öğretmenlere yönelmiş olduğumuz “Nasıl bir sınıf öğretmeni olduğunuzu düşünüyorsunuz?” sorusuna öğretmenlerin verdiği cevaplardan yüzdesi en çok olan

(%40) çalışan sıfatıdır. Cevaplardan en düşük olanlar (%10) hoşgörülü, araştırmacı, öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap veren, seviyelerine uygun çalışmalar yapan, öğrencilerin sorunlarını paylaşabilen, prensipli, ilkeli, öğrenciyi düşündürmeyi, sorgulamayı, hayatı sevdirmeyi amaçlayan sıfatları olmuştur.

Tablo 14:Nasıl Bir Sınıf Yönetimi Uyguluyorsunuz?

Öğretmenlerin Öğrenci Başarısını Arttırabilmek İçin Uyguladıkları Sınıf Yönetimi	%	f
Demokratik	23	7
Öğrenci merkezli	23	7
Hoşgörüye dayalı, paylaşımcı	10	3
Yaparak, yaşayarak öğrenmeye ağırlık veriyorum	10	3
Her öğrenciye söz hakkı tanırım	10	3
Özgür, her düşüncesini öğretmenle paylaşan	10	3
Öz saygılarını geliştirip, birbirleriyle yakın ve güzel ilişkiler kurabilen	10	3
Öğrencilerle yakın iletişim içerisinde, öğrencilere arkadaş gibi davranarak	16	5
Görev, sorumluluklar vererek özgüvenlerini geliştiren	10	3
Uymadıkları kurallara uygun cezaları, uydıkları kurallara uygun ödülleri kendileri belirliyor	10	3
Eğitim-öğretimi önemseyen, laik yetiştirmeye çalışırım	10	3
Meslek sahibi, başarılı öğrenciler yetiştirmek	10	3
Öğrencilerinde sınıfta söz sahibi olduğu, ortak çalışma yöntemi	23	7
Sınıfta kurallara uygun, sıcak bir sınıf iklimi oluşturuyorum	13	4
Öğrencilerin aktif olduğu uygulamalı bir yöntem	13	4
Sisteme uymaya çalışıyorum	10	3
Derste aktif olmalarını sağlayacak etkinlikler; öğrenme biçimlerine göre	10	3
Otoriteyi, saygı ve sevgiye dayalı sağlıyorum	10	3
Herkesin özgürce hareket ettiği, özgürlüğün kısıtlanmadığı	10	3
Yapılandırıcı bir sınıf yönetimi	16	5
Çoklu zekâya uygun bir sınıf yönetimi	10	3
İç ve dış disiplini, oto kontrolü sağlayan	13	4

Özel İlköğretim okullarında çalışan 30 öğretmenle yaptığımız görüşmede öğretmenlere yöneltmiş olduğumuz “Nasıl Bir Sınıf Yönetimi Uyguluyorsunuz?”

sorusuna öğretmenlerin verdiği cevaplardan yüzdesi en yüksek olan (%23) ile demokratik, öğrenci merkezli, öğrencilerinde sınıfta söz sahibi olduğu, ortak çalışma yöntemi sıfatlarıdır. Cevaplardan en düşük olanlar (%10) hoşgörüye dayalı, paylaşımcı, yaparak, yaşayarak öğrenmeye ağırlık veriyorum, her öğrenciye söz hakkı tanırım, özgür, her düşüncesini öğretmenle paylaşan, öz saygılarını geliştirip, birbirleriyle yakın ve güzel ilişkiler kurabilen, görev ve sorumluluklar vererek özgüvenlerini geliştiren, uymadıkları kurallara uygun cezaları uydıkları kurallara uygun ödülleri kendileri belirleyen olmuştur. Yine eğitim-öğretimi önemseyen, laik yetiştirmeye çalışırım; meslek sahibi, başarılı öğrenciler yetiştirmek, sisteme uymaya çalışıyorum, ders içinde aktif olmalarını sağlayacak etkinlikler (öğrenme biçimlerine göre) otoriteyi saygı ve sevgiye dayalı sağlıyorum, herkesin özgürce hareket ettiği, özgürlüğün kısıtlanmadığı, çoklu zekâya uygun bir sınıf yönetimi şeklinde tanımlamışlardır.

Tablo 15: Hangi Materyallerden Yararlanıyorsunuz?

Öğretmenlerin Öğrenci Başarısını Arttırabilmek İçin Kullandığı Materyal Özellikleri	%	f
Ulaşabildiğim tüm materyallerden yararlanıyorum	20	6
Görsel materyaller, kavram haritaları, boşluk doldurma, test vb	16	5
Kaynak kitaplardan yararlanıyorum	16	5
Bilgi teknolojilerinden yararlanıyorum; bilgisayar, internet, projeksiyon vb	26	8
Konunun gerektirdiği tüm materyallerden	16	5
Sınıfın algı seviyesini yüksek tutacak materyaller; resim gibi	10	3
Sine vizyon	6	2
Flashcatlar, hikâye kitapları, realist (Tebliğler dergisi)	6	2
Çocuğun çevresindeki canlı, cansız materyallerden	10	3
TV de eğitime yönelik programları izleyip, sınıfta uyguluyorum.	6	2

Özel İlköğretim okullarında çalışan 30 öğretmenle yaptığımız görüşmede öğretmenlere yöneltilmiş olduğumuz “Hangi Materyallerden Yararlanıyorsunuz?” sorusuna öğretmenlerin verdiği cevaplardan yüzdesi en yüksek olan (%26) bilgi teknolojilerinden yararlanıyorum, bilgisayar, internet, projeksiyon vb olmuştur. Buna

karşın en düşük yüzdeye sahip cevaplar ise (%6) sine vizyon, hikaye kitapları, TV de eğitime yönelik programları izlemek cevapları olmuştur.

Tablo 16: Başarımızda Okul Yöneticilerinin Olumlu Yanları Nelerdir?

Öğretmen Başarısını Olumlu Yönde Etkileyebilecek Okul Yöneticisi Özellikleri	%	f
Birikimli, donanımlı olmalı. Tecrübe sahibi olmalı.	6	2
Destek olmalı	20	6
Okulda demokratik bir ortam sağlamalı	20	6
Olaylara olumlu bakabilmeli	10	3
Uygun çalışma ortamı sağlamalı. İşbirlikçi olmalı	10	3
Güven duygusu oluşturmali	6	2
Okulu bir bütün olarak düşünmeli	6	2
Problemleri çalışanlarıyla birlikte çözmeli	23	7
Her zaman öğretmenlerinin arkasında olmalı	6	2
Öğretmenleriyle saygı ve sevgi çerçevesinde iletişim kurabilmeli	6	2
Derse istekli giren öğretmenin arkasında olumlu yönetici vardır	6	2
İnsan ilişkilerini öne alan. Empati yapmalı	13	4
Öğretmen-veli-idareciler, paralel davranmalılar	20	6
Tatlı-sert olmalı, arkadaşlık otorite birlikte olmalı	16	5
Moral ve motivasyonumu bozmamalı, yüksek tutmalı	36	11
İlkeli-tutarlı olmalı. Kararsızlıktan uzak olmalı	6	2
Objektif olmalı	10	3
Destekleyici tavırları öğretmenin başarısını artırır	20	6
En iyi otorite öğretmenden sonra idarecidir	6	2
Yöneticilerin başarılarımızı takdir etmesi motive eder	10	3
Güler yüzlü, anlayışlı olması motivasyonu artırır	16	5
Güçlü bir dayanışma içinde yönetilmeli (Başarı ekip işidir)	20	6
İstedğim materyalleri sunmaları başarıyı artırır	6	2
Adil olmalı	10	3
Eğitim öğretim faaliyetlerinin yönlendiricisi olmalı	13	4

Özel İlköğretim okullarında çalışan 30 öğretmenle yaptığımız görüşmede öğretmenlere yöneltilmiş olduğumuz “Başarımızda okul yöneticilerinin olumlu yanları nelerdir?” sorusuna öğretmenlerin verdiği cevaplardan yüzdesi en yüksek olan (%36) moral ve motivasyonumu bozmamalı, yüksek tutmalı olmuştur. En düşük olanlar ise birikimli, donanımlı olmalı, tecrübe sahibi olmalı, güven duygusu oluşturmali, okulu bir bütün olarak düşünmeli her zaman öğretmenlerinin arkasında olmalı, öğretmenleriyle saygı ve sevgi çerçevesinde iletişim kurabilmeli olmuştur. Bununla

beraber dersine istekle ve coşkuyla giren bir öğretmenin arkasında olumlu yönetici vardır, ilkeli, tutarlı olmalı, kararsızlıktan uzak olmalı, en iyi otorite öğretmenden sonra idarecidir, istediğim materyalleri sunmaları başarıyı artırır, koruyucu bilinçli olmalı, aile ortamı sıcaklığında, akademik platform kalitesinde tutmalı olmuştur.

Tablo 17:Okul Yöneticisinin Başarınızı Olumsuz Olarak Etkileyen Yönleri Nelerdir?

Öğretmen Başarısını Olumsuz Yönde Etkileyebilecek Okul Yöneticisi Özellikleri	%	f
Olaylara olumsuz yaklaşımları	6	2
Moral ve motivasyonumu bozması	23	7
Olumsuzlukları başarıyı etkiler. Çünkü rolü büyük	33	10
Yaptıkları olumsuzlukları derste düşünmem o günüm mutsuz geçer	10	3
Okulu odasından yönetmemeli	10	3
Yöneticiyle, öğretmen eş güdüm içerisinde olmalı	6	2
Öğretmen yapabileceğinin üstünde yük vermesi performansını düşürür	6	2
Haklılık payları varsa düşünürüm, yılgınlığa uğramam	10	3
Başkalarının etkisi altında kalan yöneticiler olumsuz etkiler	13	4

Özel İlköğretim okullarında çalışan 30 öğretmenle yaptığımız görüşmede öğretmenlere yönelmiş olduğumuz “Başarınızda okul yöneticilerinin olumsuz yanları nelerdir?” sorusuna öğretmenlerin verdiği cevaplardan yüzdesi en yüksek olan (%33) olumsuzlukları başarıyı etkiler çünkü rolü büyük cevabını vermiştir. Yüzdesi en düşük olan cevaplar (%6) ise olaylara olumsuz yaklaşımları, yöneticiyle, öğretmen eş güdüm içerisinde olmalı, öğretmene yapabileceğinin üstünde yük vermesi performansını düşürür olmuştur.

Tablo 18: Nasıl Bir Müfettiş Sizin Başarınızı Arttırır?

Öğretmen Başarısını Olumlu Yönde Etkileyebilecek Müfettiş Özellikleri	%	f
Teftiş yapan kişi benden daha çok kendini geliştirmiş olmalı	10	3
Uzman kişiler olmalı	16	4
Olumlu olmalı, pozitif olmalı	16	4
Yol gösterici olmalı. Olumlu yöntemler öğreten olmalı	26	8
Bilgili olmalı, donanımlı olmalı	20	6
Öğretmeni anlamaya çalışmalı, öğretmeni dinleyen	10	3
Yenilikleri takip eden ve aktaran kişiler olmalı	20	5
İyi bir rehberlik yapabilmeli	46	14
Eleştirileri yapıcı, geliştirici olmalı	10	3
Eksiklerimi kırıcı olmadan dile getirmeli	13	4
Öğretmeni gerektiğinde ikaz etmeli, bilgilendirmeli	13	4
İşini gerektiği gibi yapmalı, yol gösterici olmalı	10	3
Objektif olmalı	13	4
Teftiş sadece rehberlik amaçlı yapılmalı	10	3
Her branş için ayrı bir müfettiş başarıyı arttırır	10	3
Deneyimli olmalı	6	2
Yargılayan, şablonları olan motivasyonumu düşürür	6	2

Özel İlköğretim okullarında çalışan 30 öğretmenle yaptığımız görüşmede öğretmenlere yönelmiş olduğumuz “Başarınızda müfettişlerin önemli yanları nelerdir?” sorusuna öğretmenlerin verdiği cevaplardan yüzdesi en yüksek olan (%46) iyi bir rehberlik yapabilmeli olmuştur. En düşük yüzde yönetici ile öğretmen eş güdümlü içerisinde olmalı, yargılayan, şablonları olan motivasyonumu düşürür olmuştur.

Tablo 19: Eğitim Seminerleri Başarınızda Nasıl Bir Rol Oynamaktadır?

Öğretmen Başarısını Eğitim Seminerlerinin Olumlu Yönde Etkileyebilmesi Üzerine Öğretmen Değerlendirmeleri	%	f
Öğretmenlere çekici, gerçekten bilgilendirici olmalı	6	2
Eksiklere yönelik düzenlenmeli	6	2
Başarının artması için gereğine uygun yapılmalı	20	5
Güncel koşullara, yeni programa uygun hazırlanmalı	23	7
MEB müfettişleri değil akademisyenler vermeli	13	4
Daha sık, daha kolay ulaşılabilen olmalı	10	3
Yaşayarak, yaparak, somut örneklerle yapılmalı	10	3
Öğretmenin gelişimi, ilerlemesi için yapılması gerekli, belge içi yapılıyor	20	5
Yeterli bulmuyorum	33	10
Monoton ve sıkıcı olmamalı	6	2
Karşılaşılan sorunları çözmeye yönelik olmalı	13	4
Öğretmenlerin yetiştirilmeleri yetersiz	6	2
MEB in hazırladıklarının sıradan ve yetersiz buluyorum	10	3
Yeterli buluyorum	23	7
Katıldıklarım başarıyı olumlu etkiledi	23	7
Tüm seminerler akademik ve psikolojik anlamda yararlıdır	23	7
Genelde okulumuzda seminerler uygulanmakta	10	3
Motivasyonumu artırır, muhasebe yapmamı kolaylaştırır	10	3
Her öğretmenin kendi eksikğine göre seminer olmalı	10	3
Öğretilenler ve gerçek hayatta lazım olanlar aynı değil	6	2

Özel İlköğretim okullarında çalışan 30 öğretmenle yaptığımız görüşmede öğretmenlere yöneltmiş olduğumuz “Başarınızda eğitim seminerlerinin önemi nelerdir?” sorusuna öğretmenlerin verdiği cevaplardan yüzdesi en yüksek olan (%33) yeterli bulmuyorum olmuştur. En düşük yüzdesi olan cevaplar ise eğitimlerin gerçekten bilgilendirici olmalı eksiklere yönelik düzenlenmeli, öğretilenler ve gerçek hayatta lazım olanlar aynı değil olmuştur.

Tablo 20: Velilerle Yaşanan Sorunların Başarıdaki Etkileri Nelerdir?

Öğrenci Başarısızlığı Konusunda Veliden Kaynaklanan Nedenler	%	f
Velilerin çocuklarına yeterince zaman ayırmamaları	13	4
Velilerle işbirliği sağlanamaması	13	4
Velilerin evlatlarını öğretmenlere karşı çok savunmaları	10	3
Mutlaka mükemmeli istemeleri her şey genetik	13	4
Verilen etkinliklerin evde kontrol edilmemesi	10	3
Velilerin eğitim konusunda bilgili olmamaları	10	3
Eğitim-öğretimin bütünlüğünü sağlayan halkanın en önemli parçası olması	13	4
Her şeyi okuldan beklemeleri; okullar sahiplenilmiyor	20	6
Velilerin davranışlarının tutarlı olmaması	13	4
Çocuklarını yeterince tanımamaları	23	7
Veli, öğretmen, öğrenci birlikte olmaları	23	7
Veli öğretmen, karşılıklı saygı ve sevgi dolu olmaları	20	6
Velilerin evde çocuklarına yardım edememeleri	10	3
Veliler için eğitim seminerleri sık düzenlenmeli, önce veli eğitilmeli	30	9
Veli desteği çocuk gelişimi üzerinde çok olumlu etkiler yaratır	20	6
Verilen proje ve ev çalışmalarının doğru, düzenli olmasını desteklemeliler	13	4
Çocuklarını süper sanmaları	20	6
Veli ön yargılı	10	3
Veliler, gereksiz her konuda öğretmeni hatalı buluyor	10	3
Veliler sorunların çözümlerini, yönetici ve öğretmenlere bırakmalılar	13	4
Proje, performans ödevleri veli tarafından yapılmakta	10	3
Okulun neredeyse işleyişine müdahale edecek duruma geldi	23	7
Sorgulayan öğrenciler olmalı	10	3

Özel İlköğretim okullarında çalışan 30 öğretmenle yaptığımız görüşmede öğretmenlere yönelmiş olduğumuz “Velilerle yaşanan sorunların başarıdaki etkileri nelerdir?” sorusuna öğretmenlerin verdiği cevaplardan yüzdesi en yüksek olan (%30) veliler için eğitim seminerleri daha sık düzenlenmeli (önce, veli eğitilmeli) olmuştur. En düşük cevaplar ise (%10) ile velilerin evlatlarını öğretmenlere karşı çok savunmaları, verilen etkinliklerin evde kontrol edilmemesi, velilerin eğitim konusunda bilgili olmamaları, velilerin evde çocukların yardım edememeleri,

velilerin ön yargılı olmaları, her konuda öğretmeni hatalı buluyor olmaları, proje, performans ödevleri veli tarafından yapılmakta olması belirtilmiştir.

Tablo 21:Öğrenci Profilinin Başarı Üzerindeki Etkileri Nelerdir?

Öğretmenin Başarısını Olumlu Yönde Etkileyen Öğrenci Özellikleri	%	f
Sorgulayan öğrenciler olmalı	10	3
Öğrenmeye istekli öğrenciler olmalı; derse ilgili	20	6
Öğretmenlerine saygılı olmalı	10	3
Öğrencilerin algılama yeteneklerinin olması	6	2
Evde gereken davranışı kazanamayan öğrenci bir adım geridedir	6	2
Öğrencinin ilgisiz olması	6	2
Dinlemeyi bilen öğrenci olmalı	10	3
Öğrenci başarısı eşittir öğretmen başarısıdır	13	4
Öğrenme arzusu, gayreti olması	10	3
Aile sorunları olan öğrenciler olumsuz etkilenmekte	6	2
Sınıf düzenini bozmamaları	10	3
Ben merkezli olmaya başlamaları	6	2
Veli, öğrenci üzerindeki etkisini öğretmeniyle paralel tutmalı	6	2
Olumsuz öğrenci profili, öğretmen, sınıfın motivasyonunu olumsuz etkiler	6	2
Farklı düzeyde çocuklarla başarı düşüyor, eğitimde malzeme çok önemli	6	2
Başarılı, zeki öğrenci öğretmeni yeni sistemleri uygulamaya teşvik eder	13	4
Zeki öğrencilerin sayıca fazla olduğu sınıflarda, öğrenci motivasyonu artar	13	4

Özel ilköğretim okullarında çalışan 30 öğretmenle yaptığımız görüşmede öğretmenlere yöneltmiş olduğumuz “Öğrenci profilinin başarı üzerindeki etkileri nelerdir?” sorusuna öğretmenlerin verdiği cevaplardan yüzdesi en yüksek olan (%20) öğrenmeye istekli öğrenciler olmalı ve derse ilgili öğrenciler olmuştur. Buna karşın en düşük yüzdeye sahip cevaplar ise (%6) öğrencilerin algılama yeteneklerinin olması, evde kazanması gereken davranışı kazanamayan öğrenci bir adım geridedir, öğrencinin ilgisiz olması, aile sorunları olan öğrenciler olumsuz etkilenmekte, veli, öğrenci üzerindeki etkisini öğretmeniyle paralel tutmalı, ben merkezli olmaya başlamaları olmuştur.

Tablo 22:Öğretmenlerin Birbirlerine Yapabilecekleri Yardımlar Nelerdir?

Öğretmen Başarısında Meslektaşlarıyla Yardımlaşması Konusunda Öğretmen Değerlendirmeleri	%	f
Amaç ortak olmalı (çağdaş bir ülke ve çocuk)	10	3
Bilgi alışverişinde bulunmalı	13	4
Zümre öğretmenler olarak dayanışma içinde olunmalı	10	3
Fikir alışverişi olmalı	16	5
Dayanışma paylaşım içerisinde olunması	20	6
Birikimlerini, tecrübelerini paylaşmalı	13	4
Ben yerine biz, okul başarısı önemli	23	7
Karşılıklı hoşgörü paylaşım rekabetten uzak olmalı	10	3
Yardımlaşma eğitimin kalitesini artırır	20	6
Yöntem, strateji, yayın, teknik açıdan paylaşıyorum	20	6
Örnekler, problemler, bulunmuş çözümler paylaşılıyor	10	3
İnternet bağı kurduk birbirimizle bilgi alışverişi yapıyoruz	13	4

Özel İlköğretim okullarında çalışan 30 öğretmenle yaptığımız görüşmede öğretmenlere yönelmiş olduğumuz “Öğretmenlerin birbirlerine yapabilecekleri yardımlar nelerdir?” sorusuna öğretmenlerin verdiği cevaplardan yüzdesi en yüksek olan (%20) dayanışma, paylaşım içerisinde olunmasıdır. Cevapların tamamı bu doğrultudadır.

Tablo 23:MEB’ in Başarıya Etkileri Nelerdir?

Öğretmen Başarısını Olumsuz Yönde Etkileyen Müfredattan, Sistemden Ve Fiziki Koşullardan Kaynaklanan Nedenler	%	f
Eğitim sistemimizde eksikler olduğuna inanıyorum; Olumlu olumsuz	26	8
Olumsuz. Öğretmeni kılavuz kitaplar sınırlıyor.	10	3
Öğretmen hak ettiği yerde olmadığı sürece başarı azalır	10	3
Hizmet içi eğitimle öğretmenleri, bilgilendirmeleri olumlu, sayısı artmalı	23	7
Eğitim sistemi öğretmeni her konuda yalnız bırakmaktadır	10	3
Yeni sisteme öğretmene yeterli bilgi verilmeden hızla geçildi	20	6
MEB in öğretmen başarısına katkı sağladığını düşünmüyorum	13	4
Kılavuz kitaplarda yetersiz bilgi var	26	8
Öğretmenin bu sistemde yenilenmesi şart	10	3
MEB in Eğitim sistemi hızla değişen dünyanın gerisindedir	10	3
Eğitim sistemi yıllardır oturtulamadı	10	3
Program yazboz tahtasına çevrilmemelidir	10	3
Kalite sadece teftişlerle olmamalı. Daha etkili bir takip gerekiyor	10	3
Olumlu şeyler var ama geliştirilmeli	10	3
Öğretmen merkezli ile öğrenci merkezli eğitimin karmaşası yaşanmaktadır	20	6
Öğrencilerde zorlanma var, bilgi eksiği oluşuyor	10	3
Altyapı hazırlanmadan geçiş yapılması olumsuz	16	5
Değişen müfredat Türkiye şartlarına uygun gözüküyor	10	3
Okul koşulları düzenlenmeli; her türlü olanaklardan yoksun olması	10	3
Sistemde, her türlü çevrede uygulanabilir program hazırlanmalı	10	3
Müfredatta yapılan üst üste yenilikler eğitimde istikrarsızlığa neden oluyor	10	3
MEB, yıllık planları hazırlayıp öğretmene destek veriyor	13	4
Kitaplardaki bazı etkinlikler, metinler sınıf seviyesi üzerinde	10	3
Proje ve performanstaki başarısı sınavlarla örtüşmüyor ayrılmalı	10	3

Özel İlköğretim okullarında çalışan 30 öğretmenle yaptığımız görüşmede öğretmenlere yöneltilmiş olduğumuz “MEB’ in başarıya etkileri nelerdir?” sorusuna öğretmenlerin verdiği cevaplardan yüzdesi en yüksek olan (%26) eğitim

sistemimizde eksikler olduğuna inanıyorum (olumlu, olumsuz), kılavuz kitaplarda yetersiz bilgi var cevaplarını vermişlerdir.

En düşük cevaplar ise kitaplardaki bazı etkinlikler, metinler sınıf seviyesi üzerinde, müfredatta yapılan üst üste yenilikler eğitimde istikrarsızlığa neden oluyor. Sistemde, her türlü çevrede uygulanabilir program hazırlanmalı, okul koşulları düzenlenmeli (her olanaklardan yoksun olması), değişen müfredat Türkiye şartlarına uygun gözüküyor, kalite sadece teftişlerle olmamalı, daha etkili bir takip gerekiyor. Program yazboz tahtasına çevrilmemelidir, eğitim sistemi yıllardır oturtulamadı, MEB' in eğitim sistemi hızla değişen dünyanın gerisindedir, öğretmenin bu sistemde yenilenmesi şart, eğitim sistemi öğretmeni her konuda yalnız bırakmaktadır, öğretmen hak ettiği yerde olmadığı sürece başarı azalır demişlerdir.

Tablo 24: Üniversite Sınavındaki Başarısızlığın Nedenleri Nelerdir?

Üniversite Sınavındaki Başarısızlık Üzerine Yapılan Öğretmen Değerlendirmeleri	%	f
Öğretmenler	16	5
Ailenin desteklememesi (eğitime önem vermemesi)	13	4
Aile tarafından yanlış yönlendirmeleri başarısız kılıyor	13	4
Kendi isteksizlikleri. Düzenli ders çalışmamaları	26	8
Ülkemizde üniversite kazanmak olmazsa olmaz olması yanlış	16	5
Eğitim sistemimiz	20	6
Eğitim sistemimizin sürece değil de sonuca endeksli olması	20	6
Öğrencideki ilgisizlik (Öğrencinin rolü)	13	4
Az, öz, teknik, usul	10	3
Disiplin yok	16	5
Sorumluluk duyguları gelişmemiş oluyor	10	3
Yanlış tercihler	10	3
Özel üniversitelere gireceğini düşünme	10	3

Özel İlköğretim okullarında çalışan 30 öğretmenle yaptığımız görüşmede öğretmenlere yönelmiş olduğumuz “Üniversite sınavındaki başarısızlığın nedenleri nelerdir?” sorusuna öğretmenlerin verdiği cevaplardan yüzdesi en yüksek olan (%26) kendi isteksizlikleri ve düzenli ders çalışmamaları cevabı olmuştur. En düşük

cevaplar ise (%10) sorumluluk duygularının gelişmemiş olması, yanlış tercihler, özel üniversiteye gireceği düşüncesi olmuştur.

3.5. Yorumlar

1- Özel okullar ve devlet okullarında yapmış olduğumuz bu çalışmada öğretmenlere kendilerini tanımlamaları için sormuş olduğumuz “ Nasıl bir sınıf öğretmeni olduğunuzu düşünüyorsunuz? ” sorusuna özel okullardaki öğretmenlerden çalışkan olurken, devlet okullarındaki öğretmenlerden başarılı cevapları yoğunluk kazanmıştır. Bunların yanı sıra demokratik, araştırmacı, yenilikçi, mesleğinin bilincinde, mesleğini seven öğrencileri aktif kılan, işini severek yapan, her türlü imkânsızlıkları imkânlı yapan, çocukları ezmeyen, çocukları seven cevapları her iki okul türündeki öğretmenlerde de paralel doğrultuda görülmektedir. Bu cevaplar bizim beklentimiz doğrultusunda olan cevaplardır. Öğretmenlerin başarılı olmadaki en önemli sıfatlarından sayılan mesleğini severek yapmaları, yüksek bir yüzde ile cevaplandırılması olumlu bir sonuç olarak değerlendirilmiştir.

2- “ Nasıl bir sınıf yönetimi uyguluyorsunuz? “ sorusuna devlet okullarında ve özel okullarda çalışan öğretmenlerden almış olduğumuz cevaplar demokratik ve öğrenci merkezli olması paralellik göstermekte ve en yüksek yüzdeye sahip cevaplardır. Biliyoruz ki hem yeni eğitim programında hem de yetiştirmek istediğimiz öğrenci profiline ulaşmada demokratik tutumlar ve öğrencilerin merkezde olması önemli unsurlardır. 21.yy da ihtiyaç duyulan birey niteliklerine bakıldığında yaratıcı, demokratik, bilgiye ulaşma yöntemlerini bilen bireyler, gelişime açık ve kendi bireyselliğini toplumun değerlerinden kopmadan ortaya koyan kişilerdir. Ve bu bireylerin yetişmesinde de demokratik sınıf yönetimi tutumları bizim istediğimiz bir sonuç olduğundan dolayı olumlu olarak değerlendirilme yapılmıştır. Tabii ki bunun yanında almış olduğumuz diğer cevaplarda bu tutumları desteklediğinden dolayı olumlu olarak değerlendirilmiştir. Öğrencilerle yakın iletişim içerisinde olma, öğrencilere arkadaş gibi davranarak, sınıfta kurallara uygun, sıcak bir sınıf iklimi oluşturuyorum, öğrencilerinde sınıfta söz sahibi olduğu, ortak çalışma yöntemi cevapları istenilen cevaplardır.

3- Özel okullarda ve devlet okullarında yapmış olduğumuz bu çalışmada öğretmenlerin kullanmış olduğu farklı materyaller ve bu materyallerin başarı üzerindeki etkileri doğrultusunda almış olduğumuz cevaplar; genellikle bilgisayar teknolojileri ve ders kitapları doğrultusunda olmuştur. Bu cevaplar paralellik göstermesine rağmen tüm devlet okullarının bilgisayar teknolojisi kullandığı söylenilemez. Bu da devlet ve özel okullardaki maddi farklılıklardan dolayı olduğu bilinen bir gerçektir. Bununla beraber yeni eğitim programının kullanılmaya başlanması ile beraber öğretmenlerde derslerin daha aktif ve öğrenci temelli olmasına dikkat ederekten sınıflarda daha fazla eğitim materyali kullanmaya başlamışlardır. Bu da aldığımız yanıtlarda da paralellik göstermektedir.

4- Okul yönetiminin başarınızdaki olumlu yönleri nelerdir sorusuna almış olduğumuz cevaplarda özel okullardaki ve devlet okullarında çalışan öğretmen arasında paralellik göstermektedir. Yönetimin destekleyici olması, eleştirel davranmamaları, yön gösterici olmaları, okulda demokratik bir ortam sağlamaları, olaylara olumlu bakabilmeleri, problemleri çalışanlarıyla birlikte çözmeleri, tatlı-sert olmalı, arkadaşlık-otorite birlikte olmalı, destekleyici tavırları öğretmenin başarısını artırır, güler yüzlü, anlayışlı olması motivasyonu artırır, güçlü bir dayanışma içinde yönetilmeli(başarı ekip işidir), öğretmenin çalışmalarında (plan, proje) ufuk açan, yöneticilerle birlikte oluşturulacak sinerji çok önemli şekilde cevaplar vermişlerdir. Ayrıca okul yöneticilerinin güven duygusu oluşturmaları, huzurlu, demokratik bir ortam oluşturmaları, örgüt ikliminin sevecen ve saygılı olması istenilen durumlar olarak önem kazanmıştır.

5- Okul yöneticilerin başarınızı olumsuz olarak etkileyen yönleri nelerdir sorusuna devlet okullarında ve özel okullarda verilen en yüksek orandaki cevap etkilerinin yüksek olmasından dolayı olumsuz davranışları moralimi bozar ve veriminin düşmesine sebep olur cevabını vermişlerdir. Bunun yanında her iki okul türünde de çifte standart uygulanması, okulu odalarından yönetmeleri ve okulda öğretmenlerden oldukça uzak durmaları, iletişim kurmada yaşanan olumsuzluklar ve hatta iletişimin dikey doğrultuda yaşanması, öğretmenlerin liderliğini kabul etmeme, öğretmenlerin özerkliğini kabul etmeme, daha çok eğitim programlarının milli eğitimin vermiş olduğu kalıplar içerisinde olmasını isteme, yönetimde alınan kararlara öğretmenleri

dahil etmeme, öğretmenlerin fikirlere değer verilmediğini hissettirme, öğretmenlere verilen eğitim seminerlerinin yetersiz olması ve bunlara karşılık verilen tepkilerin göz önünde bulundurulmaması, okulun vizyon ve misyonunun sadece yönetim tarafından oluşturulması ve öğretmenleri bu doğrultuda ki fikirlerin alınmaması, öğretmenler arasında oluşan çatışmaların engellenememesi, eğitim-öğretim birliğinin yönetimce sağlanamaması, öğretmenlerin performanslarının sadece yönetimle olan ilişkileri doğrultusunda belirlenmesi gibi olaylar öğretmenler üzerinde en olumsuz olarak etki yapan durumlar olarak belirtilmiştir.

6- Özel okullar ve devlet okullarında yapmış olduğumuz bu çalışmada öğretmenlere sormuş olduğumuz nasıl bir müfettiş başarınızı arttırmayı sağlayabilir sorusuna her iki okul türündeki öğretmenlerin vermiş oldukları cevaplar aynı doğrultudadır. Ve en yüksek değerde alınan cevap etkili bir rehberlik yapmaları olmuştur. Bunun yanı sıra bilgili olmaları, konusunda uzman olmaları, yapıcı olmaları, eleştirilerden kaçınmaları, yol gösterici olmaları, moral ve motivasyonu bozmamaları, yenilikleri takip eden ve aktaran kişiler olmalı cevapları ağırlık kazanmıştır. Bu doğrultuda verilen cevaplar öğretmenlerin müfettişlerden etkili ve güncel yol gösterici olmalarını bekledikleri açıkça görülmektedir.

7- Eğitim seminerlerinin başarınızda nasıl bir rol oynadığı sorusuna alınan cevaplar özel okullar ve devlet okullarında çalışan öğretmenler arasında farklılık göstermektedir. Devlet okullarında çalışan öğretmenler eğitimleri yetersiz bulurken, özel okullarda çalışan öğretmenler eğitimleri gerekli ve etkili bulmaktadır. Devlet okullarında çalışan öğretmenler eğitimleri yeterli bulmamakta, eğitimlerin daha güncel, yararlı ve pratik olması ve özellikle ihtiyaçlarının belirlenmesi sonucunda istedikleri ve kendilerini eksik hissettikleri alanlarda olmalarını, eğitimi veren kişilerin konularında uzman, üniversitelerden destek alınarak verilmesi gerektiğini, sadece vakit geçirmek amaçla oluşturulmaması gerektiğini düşünmektedirler.

Özel okullarda çalışan öğretmenler ise eğitimleri yararlı bulmaktadırlar. Eğitimlerden ileri düzeyde yararlandıklarını, kendi kişisel gelişimlerinin de arttığını, bunun motivasyonlarını olumlu olarak arttırdığını söylemektedirler. Bu aradaki farklılığı şöyle yorumlamak mümkündür, Milli Eğitim Bakanlığınca verilen eğitimler ana merkezden belirlenmesine rağmen, özel okullar kendi ihtiyaçlarını belirleyerek

eğitim almaktadırlar. Ve özel okullar arasında var olan rekabet, farklılık yaratabilmek için eğitmenlerinin de farklı tarzlardaki eğitimleri alması gerekliliğini ortaya koymuştur. Ayrıca özel okullar eğitimlerini konusunda uzman olan eğitim firmalarından almaktadırlar.

8- Velilerle yaşanan sorunların başarıdaki etkileri nelerdir sorusuna devlet okullarında çalışan ve özel okullarda çalışan öğretmenler farklı cevaplar vermişlerdir. Devlet okullarında çalışan öğretmenler yaşadıkları sorunların başında velilerin düşük eğitim seviyelerini ve eğitime karşı yeterince duyarlı olmamalarını, cevap olarak vermişlerdir. çocuklarına karşı çok ilgisiz olmaları(çocuğunun sınıfını dahi bilmiyor). Velilerin öğretmenlerle iletişim kurmamalarını, velilerin öğretmene karşı saygılı olmamaları, velilerin öğretmene güvenmemeleri, velilerin davranışlarının tutarlı olmaması, öğretmenleri velinin arasına paranın girmesi, veli-öğretmen-öğrenci birlikteliğinin tam sağlanamaması, yeni programı bilmeden ağır öğretim istemeleri, velilerin not endekli olması, öğretmeni zorlaması olarak belirtilmiştir.

Özel okullarda ise velilerin çocuklarına yeterince zaman ayırmamaları, mutlaka mükemmeli istemeleri, her şeyin genetik olduğunu düşünmeleri, her şeyi okuldan beklemeleri, çocuklarını yeterince tanımamaları, çocuklarını süper sanmaları, performans ödevleri veli tarafından yapılması, velilerin okulların müşterisi sayılmasından dolayı her zaman haklı olarak görölmeleri öğretmen ve veli arasına giren en önemli sorunlardır.

9- Başarıda öğrenci profilinin etkileri nelerdir sorusuna özel okullardaki ve devlet okullarında çalışan öğretmenlerin yanıtları yine aynı doğrultuda olmuştur. Özellikle en yüksek oranda alınan cevaplar, öğrenmeye istekli öğrenciler olmalı, derse ilgili olmaları, araştırmayı seven öğrenciler olmaları, sınıf düzenini bozmamaları, dinlemeyi bilen öğrenci olmalı, öğretmenlerine saygılı olmalı, öğrencilerin algılama yeteneklerinin olması, öğrenme arzusu, gayreti olması, kültürlü ailelerin çocukları olmaları, ana sınıfına gitmiş olmaları başarıyı olumlu yönde etkilediğini söylemişlerdir. Buna karşılık ben merkezli olmaya başlamaları, sorgulayan öğrenci olmamaları, öğrencilerin isteksiz olması, aile sorunları olan öğrencilerin olması,

ailelerin eğitim düzeylerinin düşük olması da başarıyı olumsuz olarak etkilediğini ortaya koymuştur.

10- Öğretmenlerin birbirlerine yapabilecekleri yardımlar nelerdir sorusuna özel ve devlet okullarında çalışan öğretmenler aynı doğrultuda cevaplar vermişlerdir. Bilgi alışverişinde bulunmaları, dayanışma ve paylaşım içerisinde olmaları, zümre öğretmenler olarak beraber çalışmalarını, fikir alışverişinde bulunmaları, birikimlerini ve tecrübelerini paylaşmaları olarak cevaplanılmıştır.

11- MEB' in başarıya etkileri sorusuna, gerek devlet okullarında gerekse özel okullarda çalışan öğretmenlerin en yüksek oranda verdikleri cevap eğitim sisteminde çok sık yapılan değişiklikler ve bu değişikliklerin gerçekleştirilmesinden önce yapılmayan ön hazırlık süreci olmuştur. Öğretmenler yapılan değişikliklerin sonuçlarının değerlendirilmediğinin ve bilindiği gibi eğitimin sonuçlarını geç verdiğini ve sistem değiştikçe hangisinin uygun olduğunun fark edilmediğini düşünmektedirler. Ayrıca yapılan tüm bu köklü değişimlerde öğretmenlere yeni sistemle ilgili yeterli bilgi verilmediğini düşünmektedirler. Ayrıca öğretmenin başarısı izlenmeli ve gerekli pekiştirme yapılmalı (feedback), sosyolojik(saygınlık) maddi sorunlardan öğretmenler mesleği severek yapmıyor, MEB' in öğretmen başarısına katkı sağladığını düşünmüyorum. Yeni program kalabalık sınıflara uygun değil, çalışma ortamlarının eksiklerle dolu olması, materyal eksikliği, okul koşulları düzenlenmeli(her türlü olanaklardan yoksun olması), kitapların tamamen değişmesi gerekiyor (konuların bazıları soyut). Okullar arasında öğrenci niteliği farklı, öğrenciler arasında sosyal, kültürel, maddi fark olmamalı. Eğitim sisteminde köklü reform yapılmalı, kalite sadece teftişlerle olmamalı, daha etkili bir takip gerekiyor. Eğitim sistemi yıllardır oturtulamadı, program yazboz tahtasına çevrilmemelidir, öğretmenin iş doyumunun artırılması, MEB öğretmenin yaptığı ek çalışmalarını ödüllendirmeli, öğretmenlerin deneyimlerinden yararlanmadan masa başında işler hallediliyor. Yeni sisteme öğretmene yeterli bilgi verilmeden hızla geçildi, öğretmenlere yönelik rehberlik hizmetleri yetersiz, yeni sistem öğrenciden dokümanları kullanarak etkinlik yaptırıyor. Sistemin eksikleri konusunda Bakanlık fazla duyarlı değil, öğretmeni kılavuz kitaplar sınırlıyor, öğretmen hak ettiği yerde olmadığı sürece başarı azalır, eğitim sistemi öğretmeni her konuda yalnız

bırakmaktadır. MEB' in eğitim sistemi hızla değişen dünyanın gerisindedir, öğretmenin bu sistemde yenilenmesi şart, olumlu şeyler var ama geliştirilmeli, öğretmen merkezli eğitimle, öğrenci merkezli eğitimin karmaşası yaşanmaktadır. Okul koşulları düzenlenmeli (her türlü olanaklardan yoksun olması) sistemde, her türlü çevrede uygulanabilir program hazırlanmalı, müfredatta yapılan üst üste yenilikler eğitimde istikrarsızlığa neden oluyor yanıtları, en önemle üzerinde durulan yanıtlar olmuştur.

12- Üniversitedeki başarısızlığın nedenleri nelerdir sorusuna ise özel okullardaki öğretmenlerden alınan yanıtlar genellikle öğretmenler, eğitim sistemimiz, öğrencilerin kendi isteksizlikleri, eğitim sistemimizin sürece değil sonuca odaklı olması. Disiplin eksikliği, sorumsuzluk, maddi değerlerin ön planda tutulması, öğrencilerin özel üniversiteleri tercih ederim diye derslere ağırlık vermemesi olarak yanıtlanırken, devlet okullarında ki öğretmenlerden alınan en önemli sonuç fırsat eşitsizliği olmuştur. Ayrıca anne ve babaların ilgisizliği yüzdesi yüksek olan cevaplardandır.

4. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1. Sonuç

Okul giderek daha çok önem kazanmasına karşın, giderek gereksinimlere daha az yanıt verir hale gelmiştir. Her okul yapısının farklı eğitim yaklaşımlarının yaşama geçirildiği bir alan olması düşüncesi, eğitim sisteminin ulaşması gereken en son nokta olacaktır.

Okul günümüz toplumunun en önemli kurumlarından biridir. Yapılan eleştirileri dikkate alarak okulların gerekli değişimleri yapmaları ve kendilerini dönüştürebilmeleri, toplumun hızlı değişiminden kaynaklanan pek çok sorununu da çözümlenebilecektir.

Bilginin nasıl kolayca bulanacağı ve sisteme matize edileceğini öğretmek geleceğin eğitiminin yaşamsal bir parçası olacaktır. Öğrenciler yargılarda bulunmayı, analiz yapmayı, açıklık getirmeyi, genelleştirmeyi ve anlamayı öğrenmelidirler.

Bilgi çağında doğruluğu, yararlılığı tartışmayı sağlayacak pek çok bilgi kaynağı mevcuttur. Eğer gelecekte yansız bilgi ve bu bilginin sorunların çözümlenmesinde kullanılması zorunlu olursa, bütün öğrencilerin değerlendirme konusunda iyi yetişmiş olması kaçınılmaz olacaktır. Bireylerin eleştiri ve değerlendirme konularında uzman olmaları onların, gelecekte karşılaştıkları sorunları çözebilmelerini ve yaşam boyu öğrenci olabilmelerini sağlayacaktır.

Okullar bilgilerin ezberletilmesine odaklanmaktan vazgeçerek; bilginin nasıl bulanacağı, kullanılacağı üzerinde daha çok durmalıdırlar. Geleceğin bireyleri, yaşamsal kararlarını yansız bilgilere dayandırarak vermelidir. Bunu da ancak daha yaşamının ilk yıllarından itibaren bilgilerin doğruluğu/yanlışığı, muhakemesi becerisini kazanarak yapabileceğini unutmamalıdır.

Bilgi çağının teknolojisi uzmanlığı zorunlu kılmaktadır. Çağımızda uzmanlaşmış

bilgilerin geçerli olmadığı yerler de mevcuttur. Yaşam boyu, yani sürekli öğrenmeyi sağlamak için okullar mutlaka yetiştirme yerine eğitim üzerinde odaklaşmalı ve insancıl değerlerin beslendiği bir ortam oluşturulmalıdır.

Toplumdaki değişimlerin iyi analiz edilerek oluşabilecek toplumsal hastalıklar ile başa çıkılabilmek, şüphesiz okul yönetimlerinin yeni yöntemler bulması ile mümkün olacaktır. Anne babaları ayrı olan çocuklar, gün geçtikçe dilleri ve kültürleri farklı çocuk sayısının artması, çocuğun yaşlıları ile sürekli kıyaslanması ve çocuğun fikri bile alınmadan yapılan gelecek planları okulun işini zorlaştıran en önemli değişimleri oluşturmaktadır.

Demokratik toplumlarda özgürlük, kişileri yaşarken ister istemez hemen her konuda seçimler yapmalarına imkân tanır. Şüphesiz bu tür toplumlarda anne ve babalar da, çocuklarının eğitimleri konusunda seçim yapma özgürlüğüne sahiptirler.

Ailelerin okul seçime özgürlüğünün olması, tercih edilen okul konumunda olma çabasıyla, okulların fiziki donanımlarını ve eğitim kadrolarının dinamiğini yükseltici çalışmalarını sürekli çağın koşullarına uygun olarak geliştirme çabası içerisine sokmaktadır. Bu konuda okul yöneticisinin liderliğine güvenen ve okul ile öğrencisinin başarısı konusunda her türlü kolektif çalışmaya açık öğretmenlerin varlığı ön koşul olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu büyük sorumluluğu üstlenen öğretmenler öğrencilerin gereksinimlerini en iyi şekilde karşılayacak farklı stratejileri keşfetmeye başlayacaklardır.

Şu anki eğitim sistemimiz göz önüne alınırsa; yeni programda yetişenler dışında ancak gerekli düzeltmeler yapılmazsa bu programa göre yetişen öğrencilerin eğitim-öğretim başarıları konusunda bir öncekileri aratacağı değerlendirilmesi yapılmaktadır. Şu anda üniversiteler liseden gelen öğrencilerden, lisedekiler ilköğretimden gelen öğrencilerden memnun olmadıklarını açıklarken, öğrencilerin gösterdiği performanslarda bu sıkıntıların doğruluğunu kanıtlamaktadır. Bunların en önemli nedenlerinin başında; örgüt yapısının iletişime ve öğretmenin karar katılımlarının benimsenmemesi, öğretmenlerin mesleki doyumundan ve sistemden memnun olmaması, ders araç gereçlerinin yetersiz ya da etkin olarak kullanılamaması ve son olarak ta sistemin genel bütçeden eğitime yeterince pay ayırmaması. Yeni

yapılandırıcı programda dâhil yeniden yapılanmada, yapılanmanın çağın değişim ve gereksinimlerine cevap verebilecek, gerginliklere gerek kalmadan değişime uğrayabilecek yapıda oluşturulmasıdır

Anne ve babalar çocuklarının devam edecekleri okulları seçerken; akademik, ahlaki, okulun ulaşım koşulları gibi sebeplere bağlı olarak ulaşılabilir olması gibi nedenler üzerinde durmaktadırlar. Şüphesiz her şeyden önce çocuklarının başarısı için iyi eğitim görmüş ve liderlik vasıflarıyla öne çıkmış öğretmenlere gereksinim olduğu unutulmamalıdır. Ancak ülkemizde, okul yöneticilerinin çalışan öğretmen grubunun başarı için geliştirdikleri strateji, karar ve eylem yollarının tümünü, yerine getirebilecek yetkide olmadıkları gibi çoğu okul yöneticisinin de liderlik yönü gelişmemiştir. Çocuklarının eğitimi konusunda ya çok korumacı, ya çok ilgisiz ya da çok baskıcı tutumları ile ülkemizde velilerin (eğitim düzeyi yüksek olanlarda dâhil), öğretmenin eğitim-öğretim ile ilgili çabalarını olumsuz etkileyebilmektedirler.

Yeni yapılandırmacı eğitim programında öğretmen sınıfında kendilerine yardımcı olarak gönüllü velileri ya da arkadaşlarıyla iyi iletişim kurabilen, çabuk kavrayabilen öğrencilerini seçmekte ve onlardan yardım almaktadır. Yine öğrencilerine gruplar oluşturarak veya bireysel yaptırdığı çalışmalarla fikir alış-verişini sağlamaktadır. Bu programda öğretme ile ilgili her hareket öğrencinin önceki bilgilerini temel almakta, bunların üzerine yeni bilgiler koyulmasıyla da anlamlı bir öğrenme gerçekleştirilmektedir.

4.2. Öneriler

✓ Eğitim sisteminin öğretmenleri öğretim, program ve yönetim konularında önemli kararlar alma, çeşitli stratejiler geliştirme ve uygulama konusunda özgür ve yetkili kılmalıdır. Bunun sonucu olarak öğretmenlerin kendilerine olan özsaygıları ve iş tatminleri artacaktır. Ayrıca öğretmen, öğrenci ve velilerle olan ilişkilerinde de daha fazla sorumluluk alabileceklerdir. Öğretim ve yönetimin bütünleştirilmesi, öğretmenlerin aşırı bir iş temposu, ağır bir çalışma yükü içinde olmalarına neden olsa da, öğretmenlerin karar verme ve strateji geliştirme sürecine katılmaları ile sorunlar çok aza indirileceği gözlenecektir.

- ✓ Öğretmenler, öğrencinin sahip olduğu kapasitesini geliştirici öğretim yöntemleri ve konuya uygun materyalleri kullanarak (çoklu zekâ yöntemine uygun olarak), tüm öğrencilerin eğitim sürecine katılmalarını sağlayabileceklerdir. Öğretmen bunu yaparken de öğrencilerin geçmişleri ve gelenekleri, yetiştikleri kültürleri göz önünde bulundurulmalıdır.
- ✓ Okul yöneticisi ile öğretmenlerin eğitimin sonuçlarını etkileyen en önemli sebeplerden olan eğitim başarısı düşük öğrencilerin ihtiyaç ve gereksinimlerinin karşılanmasına yönelik yeni düşünce ve anlayışlara yer vermelidirler.
- ✓ Öğrencilerimizi her yönden iyi yetişmiş birer insan olarak nasıl eğiteceğimiz ile ilgili, öğretmenler ve öğrenci velileri arasında etkili, sağlam, güvene ve saygıya dayalı bir diyalog yaratmak için gerekli olan koşulların oluşturulması ve geliştirilmesi mecburidir.
- ✓ Okulların iyileştirilemeyen yarası durumuna gelmiş kalabalık sınıfların, yeni programın uygulanabilirliği açısından sınıf mevcutlarının yeniden düzenlenerek azaltılması zorunlu olmuştur. Birbirinden çok farklı özellikler taşıyan öğrencilerin daha fazla başarı gösterebilmelerinin sağlanması için de uygun yöntemlerden ve yeni teknolojilerden yararlanılmalıdır. Bütün bu amaçların yerine başarıyla getirilebilmesi ancak yeni bir okul çevresi ile mümkün olacaktır.
- ✓ Okul yöneticileri, öğretmenleriyle oluşturdukları kolektif çalışma ortamını çevreleriyle de kurabilmeli ve onlarında desteğini de başarıya ulaşma konusunda kazanmalıdırlar. Etkili iletişim kurarak da okulu desteklemelerini, bunu da; okul dergisi, okul gazetesi, kitap, broşür gibi basılı malzemelerle çevreyi bilgilendirerek sağlamalıdırlar. Böylece okul yöneticileri aynı zamanda öğretmenlerini de çevre baskılarına karşı korumuş olacaklardır. Okul yöneticisi öğretmenleri ve öğrenci velileri ile birlikte, öğrencilerin gelecekteki yaşantılarına yön verecek değerlere de önem vermeli, geliştirmelidir.
- ✓ Okul yöneticisi, sorunları görebilmeli, sonra onları sahip oldukları donanım ve tecrübeleri yanında öğretmenleri ile birlikte paylaşmalıdır. Yapılan ortak çalışmalarla köklü bir çözüme ulaşmaya çalışılmalıdır.

- ✓ Yeni programda yer alan etkinlikler, öğretmenlerin kendilerini geliştirmelerini sağlayacağı gibi, tükenmişlikten koruyarak, profesyonelliğine ve özerkliğine saygı gösterilen öğretmenin kendisini yenilemesini sağlayacaktır.
- ✓ Liderlik özelliklerine sahip (iletişim kurabilen, paylaşımcı, duygusal, ahlaki değerlere sahip vb.) öğrencilerin okul ortamında tespit edilip öğretmenlik mesleğine yönlendirilmesi.
- ✓ Öğretmen liselerinin lider öğretmen yetiştiren bir alt yapıya, sahip olmalıdır. Ders programlarına, grup çalışmalarına ağırlık verilmesi, bu öğrencilere özellikle iletişim, yaratıcılık, düşünmeyi öğretme, sosyal aktivite ve becerilerle kendini sürekli geliştiren öğretmenler olarak yetiştirmek (Askeri okullar, polis okulları nasıl en iyi öğrencileri seçiyorsa öğretmen okulları da bunu gerçekleştirmelidir.).
- ✓ Öğretmen liselerine lider özelliklere sahip öğretmenler seçmek. Öğrencinin milli, insani ve tarihi değerlerini benimseyen kültürel ve tarihi değerlerini benimseyip, geliştirilmesi.
- ✓ Öğretmen liselerinin üniversitelerle iletişimde bulunması ve uzmanlarla sürekli beraber pilot uygulamalar ve çalışmalar yapıp bunları ülkenin eğitim politikalarında kullanmaları.
- ✓ Ülkemizde lider öğretmenlik enstitüsünün kurulması ve diğer öğretmenlere farklılık kazandırmak için, sınıf yönetimi, yönetime katılma, öğretim becerileri, iletişim, eğitimde teknolojiyi kullanma, takım çalışması, milli kültürü koruma, yaratıcılık, veli-okul-öğretmen işbirliği, karakter eğitimi vb. konularda seminerler ve grup çalışmaları yapmak.
- ✓ MEB bünyesinde bununla ilgili bir birim oluşturulması ve özel seçilmiş uzmanlarla birlikte çalışmak. Her ilde ve ilçede bulunan RAM'ların bu çalışmaların organizasyonunda uzmanlarla işbirliği yapılarak lider öğretmenleri tespit etmesi ve her okula en az bir tane lider öğretmen yerleştirme çalışmasının yapılması.
- ✓ Lider öğretmenlere okulda daha az ders verilip diğer öğretmenlere yol gösteren yeni uygulamalar ve etkinliklerle diğer öğretmenlere model olması sağlanabilir.

- ✓ Öğretmenlik mesleğinin gerçek değerini gösterme konusunda yaptığı çalışmaların medya tarafından desteklenmesi ve gençlere model olması.
- ✓ Öğretmenlik mesleğinin 2 yıllık bir izleme, gözlem (sınıf ortamında) ve yüksek lisans düzeyinden sonra sınıf içerisinde derslere başlaması (dört yıllık üniversiteyi bitirmiş öğretmen adaylarının üniversitedeki rahat ortamdaki okulun sınıf ortamına geldiklerinde çok zorlanmakta ve yanlış yöntemler kullanmaktadırlar.).
- ✓ Öğretmenler Kendilerini Geliştirmek İçin Neler Yapmalıdır?

Hızlı değişime, gelişme ve bilgi üretimine ulaşabilmek için öğretmen eski bilgilerle değil geleceğe yönelik kuşaklar yetiştireceğini bilerek ona göre kendisini geliştirmeli ve hazırlamalıdır.

1. Öğretmene; bir hedefinin de demokrasiyi benimsemiş bireyler yetiştirmek olduğu gerçeğinden hareketle bu konuda kendisini geliştirmelidir: Öğretmen insan hakları ve demokrasi konusunda önce kendi örnek olmalıdır. Demokratikleşen sınıf ortamı yaratmalıdır. Daha sonra bu bilinci öğrencilerine de yerleştirmeye çalışmalıdır. Böylece öğrencinin; ailesi ve çevresi ile ilişkilerinde doğru iletişim kurmasına olanak sağlamalıdır.
2. Öğretmen öğrencileriyle ilişkilerinde empati kurabilme yeteneğini geliştirmelidir: Sınıf içinde ve dışında öğrencileriyle iletişim kurmalı; anlaşılır ve samimi davranışlar göstermeli, katı bir disiplin içerisinde olmadığı izlenimi vermemelidir. Öğretmen; öğrenciye pratik çözümler üreten sen dilini kullanan, önyargısız, hoş görülü, eşitlikçi, bir kişi olduğunu göstermelidir.
3. Öğretmenlerin eleştiriye açık olmaları kendilerini geliştirmelerine katkıda bulunacaktır: Öğretmenlerin kendileriyle ilgili her türlü eleştiriye açık olmaları, kendilerini değerlendirebilmelerini sağlayacaktır. Böylece yaptıkları çalışmalarda, gösterdikleri davranışlarda olumlu gelişmeler göstereceklerdir.
4. Öğrenciyi tanıma ve değerlendirme konusunda kendisini donanımlı hale getirmesi öğretmeni başarıya götürecektir: Bu yöntemle öğretmen, öğrenciyi bireysel tanıyacak; öğrencinin öğrenme hızını, araştırmacı yönünü, sunum

yeteneğinin, ilgisini, sorumluluk bilincinin olup olmadığını görecektir. Bunlarda öğrenciyi tanıma ve değerlendirme konusunda öğretmene rehberlik edecektir.

5. Öğretmen öğrencilerinin hangi zekâ alanlarına sahip olduklarını tespit edebilmesi için farklı yöntemler geliştirmesi gerekir: Öğrenciler kendileri hakkında en doğru bilgileri verebilecek kişilerdir. Bu nedenle öğrencilere çeşitli sorular sorarak öğretmen zekâ alanlarını tespit edebilir. Örneğin; “Kaç kişi matematik problemlerini çözmeyi sever? “Kaç kişi güzel resim yapabilir?, ”Kaç kişi iyi hikaye yazabilir?” şeklinde sorular sorabilir. Bu yöntemin uygulanması ve geliştirilebilmesi için öğretmenlerin yeni eğitim teknolojileri ile tanışmaları, kurslara katılmaları, sınıf içi öğretim stratejileri ve yöntemleri konusunda hizmet içi eğitim seminerlerine katılmaları gerekmektedir.
 6. Öğretmen sadece ders kitaplarındaki bilgileri öğrencilere aktaran rolünü bırakmalı. Öğreteceği konuyla ilgili daha önceden değişik kaynaklardan araştırarak kendisini donanımlı hale getirmelidir. Öğretmenler kendilerini yetersiz hissettikleri alanlarda bilgiyi işlemede okuldaki teknolojik araç-gereç ve materyal donanımından faydalanabilir. Örneğin “Anadolu Türküsünü” bilmeyen bir öğretmen müzik CD’lerini, kasetlerini kullanabilir. Yine bilgisayar programlarından videokasetlerinden yararlanabilir.
 7. Öğretmen konuyu anlatan değil, konuyla ilgili öğrencilerin bilgilerini geliştiren, kafalarında oluşan sorulara açıklayıcı yanıtlar verebilen kişi olmalıdır. Öğretmenler sorunların çözümünde yaşanılanı vermeleri eğitime gelecek açısından yardımcı olacaktır. Öğretmenler okul içindeki gerçekleri yansıttıkları sürece eğitim ve öğretime çözüm bulunabilir. Öğretmenlerin kişisel anlamda bu değişimi yaşamaları, ayak uydurmaları ve benimsemeleri kaçınılmazdır.
- ✓ MEB’ in Okul, Öğretmen Ve Öğrenci Başarısındaki Rolü: Çağı yakalamak, bilgi toplumu yaratabilmek için MEB’ in ciddi bir seferberlik ilan etmesi zorunludur. Toplumun her kademesinde eğitimin

önemi benimsetilmelidir. Böylece aile ve toplumun her kesimi eğitimi destekleyici çalışmalara istekli hale getirileceklerdir. Ülkemizde diplomalı olmalarına rağmen okuryazar durumunda olan veya olmayan ailelerin çoğunlukta bulunduğu yola çıkarak Milli Eğitim Bakanlığı;

1. Okul aile işbirliği sağlanmalı. Ailelere eğitim ve öğretimin zorunluluğu anlatılmalı. Her eğitim-öğretim yılı başında uzman kişiler tarafından hazırlanmış, herkesin anlayabileceği (her eğitim düzeyindeki kişilerin) düzeyde “Ailenin Eğitimdeki Rolü” konulu kitapçıklar hazırlatılarak öğretmenler aracılığı ile okullarda velilere ulaştırılabilir. Ayrıca bu program çerçevesinde yazılı ve görsel iletişim araçlarıyla desteklenebilir.
2. Okullarda rehber öğretmenlerin veliye yönelik çalışmalarının artırılması gerekir. Rehber öğretmenlerinde çalışmalarını yaparken ilköğretimde her yaş grubuna yönelik velilerle belli dönemlerde bilgilendirici seminer çalışmaları yapmalıdır. Velilere; Yaş grubu ruhsal gelişimi ve davranış biçimleri hakkında: “ Başarıya götüren aile nasıl olmalıdır? ”, “ Çocuğa sorumluluk bilincini verme.”, “ Verimli çalışma yöntemlerini öğretme ”, “ Ödül ve cezanın nasıl ve hangi koşullarda verilmesi gerektiği?”, “Çocuğa bir birey olarak kabullenme ve aile içerisinde demokrasiyi uygulama.” konularında, bilgilendirme çalışmaları yapılmalıdır.
3. Aileleri yönlendirecek, bu konuda eğitim verecek rehber öğretmen kadrolarının artırılması vb. konularda da çalışmalarını arttırmalıdır.
4. Hazırlanan yeni program ve yönetmelikler öğretmenlere yeterince anlatılamamıştır. Öğretmen yaşayarak, görerek programı öğrenmekte ve bu arada eğitim zahiyatı (öğrenci başarısızlığı açısından) gerçekleşmektedir. Bu sistemi uygulanabilirliği için sınıf mevcutları az olmalı, öğretmenlere uzman kadrolar tarafından uzun süreli mesleki yönlendirme dersleri eğitimi verilmeli, üniversite sırasında mümkünse bu tür dersler öğretmen adaylarına verilmeli. Bunun için MEB uzman kadroları okullarda bulundurulabilir.

5. Öğretmenlerin çağı yakalayabilmeleri (yeniliklerden ve gelişmelerden haberdar etmek adına) için üniversitelerle işbirliğine gidilerek her eğitim yılında belli dönemlerle eğitim verilmeli. “Türkiye’de bilim adamı yetişmiyor !”deniliyor. Bunun nedeni üstün yetenekli öğrencilerin tespit edilememesi ve bu tür öğrencileri yetiştirecek kurum ve kuruluşların yetersiz ve az oluşu. Buna yönelik çalışmaların yapılması;

- Üstün yetenekli öğrencilerin eğitim görecekleri kurumların çoğaltılması.Okullarda öğretmenlerin bu tür öğrencileri tespit edip, MEB’ in buna yönelik kurduğu kurumlara yönlendirilmesi. MEB tarafından hazırlanan materyallere (eğitim CD’leri, slâytlar, albümler vb.) pahalı olması nedeni ile okullar tarafından temin edilememektedir.Bunlar ücretsiz olarak okullara verilmeli.
- Kendisi yapamıyorsa bunu otoritesini kullanarak sponsorlar aracılığı ile yaptırılmalıdır. Programda yer alan (mecburi) sanat etkinlikleri dersleri için seçilmesi gereken satranç, bilgisayar, tiyatro, drama. vb. Bu dersler okulların maddi olanakları ölçüsünde seçilmektedir. Bu derslerin uygulanabilirliği için;Ek kaynak (para) gerektirdiği. Bu konularla ilgili eğitim görmüş elemanlara ihtiyaç olması ya da öğretmenlere bu konuda eğitim verilmesi gerekmektedir.
- TRT sahip olduğu dört kanaldan birisini eğitime yönelik (Programların seçimi, hazırlanması, saatleri, içeriği konusunda pedagog, eğitim uzmanı, bilim adamı, sanatçılar gibi uzman kişilerin denetiminde) programlar hazırlattırılarak eğitimin desteklenmesi sağlanabilir.
- Eğitici ve öğretici programların özel TV kanallarında da yayınlanmasına yönelik çalışmaların yapılması. Şu anda var olan çizgi film ağırlıklı yayınlar yerine daha eğitici daha seviyeli yayınlar yapılması (her yaş grubuna yönelik) sağlanmalıdır.

- Türkiye’de bilim adamlarının, toplumun her kesiminin ‘‘popüler kùltürden’’nasıl arındırılarak, bilimsel düşünme gücü kazandırılması konusunda gerek bireysel hazırladıkları yayınlar, gerekse radyo, TV ve gazeteler aracılığıyla işbirliği yapmak. Toplumun en az ilkokul mezunu bir bireyinin algılayabileceği düzeyde bilimi teşvik edici yayınlar hazırlamalıdır.
 - Uygulamalı eğitim çerçevesinde ilköğretim çağındaki öğrencilere düşük maliyetli, bilimi özendirici yayınlar hazırlanabilir (Bu yayınlar, meslek yüksek okullarının matbaacılık bölümleri, güzel sanatlar resim bölümü öğrencileri ve eğitim fakùlteleri öğretim görevlilerinin işbirliği ile hazırlanabilir.).
6. AB uyum çerçevesinde okulların değişim programlarında yer almaları zorunlu hale getirilmeli. Böylelikle kendi çevresi ile sınırlı kalan öğretmen ve öğrencilerin küreselleşen dünyaya ayak uydurarak başka ülkelerin kùltürleri ile tanışmaları sağlanmalıdır.
 7. Okuyan toplum olabilmemiz için yerel yönetimler sponsorlar aracılığı ile(pahalılık nedeniyle alamadığı, alabilenlerin de sınırlı sayıda alabildiği) kitapları öğrencilere ücretsiz dağıtmalı (MEB tarafından hazırlanan veya hazırlattırılan romanlar, ansiklopediler, öykü kitapları, dünya çocuk klasikleri, sanat dallarını tanıtan, özendiren kitaplar, ülkeleri tanıtıcı kitaplar, doğa ve uzay konulu bilimsel kitaplar, zekâ ve yaratıcılığı geliştirici kitaplar...).
 8. Öğretmenlerin ve öğretim üyelerinin dünya standartlarının altında bir ücrete mahkûm edilmesi başarılarını ciddi bir şekilde etkilemektedir. Bunun sonucunda diğer toplum kesimleri tarafından da saygınlığı olmayan değersiz bir meslek konumuna getirilmektedir (Toplumumuz maddi güce göre kişinin saygınlığını değerlendirdiği için). Devletin başındaki kişilerin düşünceleri de aynı yöndedir. Eğitim çalışanlarının ücretlerinin iyileştirilmesi, kendi alanlarına yönelmelerini, mesleki eğitim yönünden kendilerini

geliştirmelerini, mesleki yayınları takip etmelerini sağlayacaktır. Sonuçta öğretmenler toplumu başarıya götürecektir öğrencileri geleceğe hazırlayacaktır.

9. Eğitimin siyasetten arındırılması şarttır. Tıpkı “yargı” gibi bağımsız olmalıdır. Her gelen siyasi otoritenin görüşleri doğrultusunda değiştirebildiği bir kurum olmamalıdır.
10. Yeni programda dahil olmak üzere şu ana kadar hazırlanan tüm programların hazırlanış aşamalarında; Uygulayıcı olan öğretmenlerin fikirlerine yeterince yer verilmemesi, bölgelere göre değişen öğrenci profilinin göz ardı edilmesi, okullardaki alt yapı etüdünün göz ardı edilmesi (Ülkemizde çok az okulda kütüphane, fen laboratuvarı, bilgisayar laboratuvarı, matematik laboratuvarı, sınıf bazında bilgisayar sistemlerinin olmayışı düşünülürse.).
11. Programların sınav (OKS, ÖSYS) sistemine uygun nitelikte olmaması (“0” puanların alınması), çelişkili olması. Sınav sistemi ile öğretim sisteminin örtüşmemesi gibi aksaklıklar yaşanmaktadır. Bunun düzenlenmesi, deneyimli öğretmenler ekibi oluşturularak.
12. Yeni yapılandırmacı eğitim programında öğretmenler tarafından ölçme ve değerlendirme en önemli sorun olarak dile getirilmiş. Bu sorunun da; konunun tam anlaşılmadığı ve/veya işlemlerin zaman kaybına neden olduğu için ortaya çıktığı söylenmiştir. Bu konuda program hazırlayan ekipler tarafından eğitim seminerleri öğretmenlere verilmesi.
13. Yeni programın uygulanabilirliği; sınıf mevcutlarının düşük, yakın çevrede öğrencinin bilgiye ulaşabileceği kütüphane, internet, fen ve matematik laboratuvarlarının olması ile mümkündür. Çoğu okulların fiziki alt yapısının yetersiz olduğu düşünülürse, konu ile ilgili çalışmaların ivedilikle yapılması gereklidir. Yeni okulların bu çerçevede yapılması.
14. Öğretmenler, okullarda yaptıkları veli toplantılarının sayısını artırarak veliyi tanımaya yönelik çalışmalar yapmalı. Bu sayede öğrencinin içerisinde bulunduğu aile ortamı ile ilgili bilgi edinmesi. Hatta öğretmenlerin bu toplantılara uzman kişileri davet ederek, onlardan yardım almalı.

15. Öğrencilerine ailelerine yönelik sorular yönlendirmeli ve tartışmalar yaptırarak, öğretmenin aile ortamı hakkında bilgi edinmeli. Bu çalışmalarını yaptıktan sonra, öğretmen tarafından her öğrenci için ailesinde tespit edilebilen sorunlar tek tek yazılmalı ve dosyalanmalıdır. Öğretmen öğrencilerinin yaşadıkları ortamı mümkünse ziyaret etmeli. Çevre ve ev ortamları ile ilgili tespitlerini hazırladığı dosyaya işlemeli.
16. Öğretmenler velileri tarafından olumsuz koşullarda çalıştırılmaya zorlanan öğrencileri (velileri tarafından) tespit etmeli. Okul müdürünü bu konuda bilgilendirerek veli hakkında ilgili savcılığa suç duyurusunda bulunmalı. Öğretmen çözüm bulamadığı sorunlarda veliyi okulun rehber öğretmenine yönlendirmeli. Öğretmen, öğrenci ve veli ile ilgili oluşturduğu dosyayı ve ön bilgiyi rehber öğretmene sunmalı.
17. Rehber öğretmenin de yeterli olmadığı durumlarda sınıf öğretmeni veliyi psikolog ve pedagoğlara yönlendirmeli. Sonuç olarak ailelere çocuk yetiştirme konusunda eğitim verilerek yaratıcı, üretken, ileriye dönük hedefler belirlenmesi paylaşılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Açıkgöz, K. (1989). *Liselerde Sınıf Atmosferi Üzerine Bir Araştırma, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Sempozyumu* – Bildiriler – Malatya – Haziran 1989
- Alkan, C. (1984). *Eğitim Teknolojisi*. Ankara: Aşama Matbaacılık San.
- Arslan, M. (2007). Eğitimde Yapılandırıcı Yaklaşımlar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 40 (1), 41- 61.
- Atabek, E. (2002). *Öğrenmeyi Neden Öğrenemiyoruz*. Cumhuriyet 16 Eylül.
- Atay, D.Y. (2003). *Öğretmen Eğitiminin Değişen Yüzü* İstanbul: Nobel Yayın.
- Aydın, İ P. (2002). *Alternatif Okullar*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Aydın, M. (2000). *Eğitim Yönetimi*. Ankara: Hatiboğlu Yayınevi.
- Bacanlı, Hasan, (2002). “*Ana Babalar İle İlişkiler*” (Sınıf Yönetimi, Editör: Emin Garip), Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Bademci, V. (2001). *Türkiye'deki Okullar Ne İşe Yarar?* (Milliyet, 1999 Sosyal Bilimler Birincilik Ödülü). Ankara: Alp Yayınevi
- Baker, C. *Zorunlu Eğitime Hayır*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları
- Başar, H. (2001). *Sınıf Yönetim*. Ankara: Pegem Yayıncılık,
- Bakioğlu, A. (1994). *Batı Ülkelerinde Eğitim Gündeminin Ana Konusu: Etkin Okul, Etkin Müdür, Çağdaş Eğitim*, 19, 198, Nisan.
- Bakioğlu, A. (1998). Lider Öğretmen. *M.Ü. A.E.F. Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10, 11-19.
- Bakioğlu, A., ve Hesapçioğlu, M. (1997). Düşünmeyi Öğretmekte Öğretmen ve Okul Yöneticisinin Rolü *M.Ü. A.E.F. Yayını*, 9, 49–78.
- Bakioğlu, A., Hesapçioğlu, M., ve Baltacı, R. (2001) Öğretmen Eğitiminde

Sorumluluk ve Akreditasyon. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1 (1), 143–160.

Balıbey, Ö. (2006). Öğretmen Yetiştirme Ve Eğitimi Genel Müdürü. “*İdeal Öğretmen*” konulu görüşme. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

Barutçugil, İ. (2002). *Eğitim Becerilerinin Geliştirilmesi, Eğiticinin Eğitimi*. İstanbul: Kariyer Yayıncılık

Barutçugil, İ. (Ekim, 2002). *Bilgi Yönetimi*. İstanbul: Kariyer Yayıncılık

Barutçugil, İ. (2004). *Organizasyonlarda Duyguların Yönetimi* İstanbul: Kariyer Yayıncılık

Bıkmaz, F. H. (2006). ” Yeni İlköğretim Programları ve Öğretmenler”. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Ankara: 39 (1), 99–116.

Bilgen, H. N. (1990). Örgüt İklimi, *Türkiye Ve Ortadoğu Amme İdaresi Ens. Yay.* No. 235, Ankara.

Bursalıoğlu, Z. (1998). *Okul Yönetiminde Yeni Yapı Ve Davranış* Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Can, N. (2006). Sınıfta Bir Lider Olarak Öğretmen. M. , Şişman ve S. Turan (Der.), *Sınıf Yönetimi* (s. 167-180). Ankara : Öğreti Yayınları

Celep, C. (2000). *Eğitimde Örgütsel Adanma ve Öğretmenler*. Ankara: Anı Yayıncılık

Celep, C. (2004). *Dönüşümsel Liderlik*. Ankara: Anı Yayıncılık

Çavuşoğlu, D. (2007). Örgütlerde Öğretmenlerin Yaratıcılık Kültürü Yaratıcılık Yönetimine Dair Tutumları, *Marmara Üniversitesi Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul.

Çelik, V. (2003). *Eğitimsel Liderlik*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Çelik, V. (1997). *Okul Kültürü ve Yönetimi* Ankara: Pegem A Yayınları.

Demirel, Ö. (2004). *Kuramdan Uygulamaya: Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: PegemA Yayıncılık.

Demirel, Ö.(2004). *Öğretimde Planlama Ve Değerlendirme, Öğretme Sanatı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Dökmen, Ü. (2004). *İletişim Çatışmaları Ve Empati*. İstanbul: Sistem Yayıncılık

Drucker, F. P. (1999). *21. Yüzyıl İçin Yönetim Tartışmaları*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık

Erden, M. (2005). *Sınıf Yönetimi*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık

Erdoğan,İ. (2002). *Yeni Bir Bin Yıla Doğru. Türk Eğitim Sistemi. Sorunlar ve Çözümler*. Ankara: Sistem Yayıncılık

Erdoğan, İ. (2003). *Çağdaş Eğitim Sistemleri*. İstanbul: Sistem Yayıncılık

Eren, E. (2004). *Örgütsel Davranış Ve Yönetim Psikolojisi* İstanbul: Beta Yayınları

EPÖ Profesörler Kurulu Yeni İlköğretim Programını Değerlendirme Toplantısı, *Sonuç Bildirisi*, 10.07.2006 tarihinde [http://ilkogretim – online.org.tr / vol 5 say1 / bildirge](http://ilkogretim-online.org.tr/vol5say1/bildirge) alındı.

Erişen, Yavuz. (2007). *“Sınıfta Öğretim Liderliği”* (Sınıf Yönetimi, Editör: Çağatay Özdemir), Ankara: Ekinoks Yayıncılık

Ergin, A. Ve Birol, C. (2000). *Eğitimde İletişim*. Ankara: Anı Yayıncılık

Gelişli, Yücel, (2007). *“Sınıf Yönetiminde Aile İle İşbirliği”* (Sınıf Yönetimi, Editör: Çağatay Özdemir), Ankara: Ekinoks Yayıncılık.

Gözütok, F. D. (2004). *Öğretmenliğimi Geliştiriyorum*. Ankara: Siyasal Kitapevi

Hamel, G. ve Prahalad, C. K. (1996). *Geleceği Kazanmak*. İstanbul: İnkılâp Yayıncılık

Hesapçioğlu, M. (1991). Etkin Okul Araştırmaları, *Eğitimde Arayışlar Sempozyumu*, Eğitimde Nitelik Geliştirme, İstanbul.

Hesapçioğlu, M. ve Bakioğlu, A. (1997). Düşünmeyi Öğretmekte Öğretmen Ve Okul Yöneticisinin Rolü: Düşünmek *Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, Ankara, (9), 49- 78.

Hesapçioğlu, M. (1998). *Öğretim İlke ve Yöntemleri, Eğitim Programları Ve Öğretim*. İstanbul: Beta Basım Yayım Hüseyin Hüsnü Tekişik Eğitim Araştırma-Geliştirme Merkezi.

Izgar, H. Ve Gürsel, M. (2001). *Eğitim Bilimlerinin Gelişimi*. Ankara: Nobel Yayınları

İlgar, L. (2000). *Eğitim Yönetimi Okul Yönetimi Sınıf Yönetimi*. İstanbul: Beta Yayınları

İlgar, L. (2000). *Eğitim Yönetimi*. İstanbul: Beta Yayınları

Kaya, Z. (1999). “Eğitim Araçları Ve Donatım Merkezlerinin İlköğretim Programlarına Yönelik Araç Gereksinimi “. *VIII. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri*, Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, 1.

Okçabol, R. (2005). *Öğretmen Yetiştirme Sistemimiz* Ankara: Ütopya Yayınevi

Okçabol, R. (2005). *Türkiye Eğitim Sistemi*. Ankara: Ütopya Yayınevi

Oktay, A. (1991). “Öğretmenlik Mesleği ve Öğretmen Nitelikleri”. *M.Ü. A.E.F. Yayını*, 3, 87–193.

Özakpınar, Y. (1988). Milli Eğitimin Gayesi ve Öğretmenlik Şahsiyeti. *Öğretmen Yetiştiren Yükseköğretim Kurumlarının Dünü-Bugünü-Geleceği Sempozyumu*. 8-11 Haziran 1987 Tebliğler. Ankara: GÜ Yayınları.

Özdemir, M. Ç. (2007). *Sınıf Yönetimi*. Ankara. Ekinoks Yayınları.

- Özden, Y. (2005). *Eğitimde Yeni Değerler, Eğitimde Dönüşüm*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Özden, Y. (2005). *Öğrenme ve Öğretme*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Özen, F. (2001). *Türkiye’de Okuma Alışkanlığı*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayını
- Resmi Gazete. (1996). Ankara: *Bakanlığı Yayınları*, (14574–24.06.1973).
- Senge, P. M. (2004). *Beşinci Disiplin*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları
- Selçuk, Z. (2004). “Talim ve Terbiye Kurulu Başkanı Ziya Selçuk’la Söyleşi”. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, 5/ (54–55), 7–15.
- Şişman, M. (2002). *Öğretim Liderliği*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Şişman, M. (2004). *Öğretim Liderliği*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Şişman, M., ve Turan, S. (2006). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Öğreti Yayınları
- Sönmez, B. (1982). *Öğretmen Sorunları Ve Eğilimleri Araştırması* Ankara
- Sönmez, V. (1991). *Eğitim Felsefesi*. Ankara: Adım Yayıncılık.
- Sönmez, V. (1993). *Eğitim Ortamında Sevgi*. Ankara: Adım Yayıncılık.
- Sönmez, V. (2003). *Sevgi Eğitimi*. Ankara: Anı Yayıncılık
- Sönmez, V. (2004). *Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı* Ankara: Anı Yayıncılık
- Spring, J. (1997). *Özgür Eğitim*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Tavşanlı, E. Ve Aslan, A. E. (2001). *Sözel, Yazılı ve Diğer Materyaller İçin İçerik Analizi ve Uygulama Örnekleri*. İstanbul: Epsilon Yayınları.
- Tekışık, H. H. (1994). “Öğretmenlerin Durumunu İyileştirmekle İlgili *TBBM Araştırma Komisyonu Raporu*”. Çağdaş Eğitim Yayınları, 195, 1–9.

Titiz, M. T. (1998). *Ezbersiz Eğitim “Yol Haritası”*. İstanbul: Beyaz Yayınları

Titiz, M. T. (2000). *Okulda Yeni Eğitim*. İstanbul: Beyaz Yayınları

Varış, F. (1988). Eğitimde Program Geliştirme “Teori ve Teknikler”, *Ankara Üniversitesi Fakóltesi Yayınları*, 157, 40.

Yaşar, Ő. (1998). “Yapısalcı Kuram ve Öğrenme- Öğretme Süreci”. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakóltesi Dergisi*. 8/(1-2), 68-75.